

RAILHOBBY

Tijdschrift voor modelspoor en grootbedrijf

EXTRA UITGEBREID!
Neurenbergnieuws

Ravennaviaduct
in H0

Bimmelbahn
Duitse modelbaan in schaal 0

Stoom in de Oekraïne
Reportage

Railtest
Brawa E 75

Nieuwe Nederlandse modellen

mfx

marklin
START UP

36629 Elektrische locomotief NS 186 012

€ 229,99*

Binnenkort in de winkel

FYFFES

48931 NS-koelwagen „Fyffes Bananen“

€ 32,99*

Nu in de winkel

48949 NS-wagen met open laadkisten

€ 34,99*

Binnenkort in de winkel

42648 NS HST Prio wagenset 4939

Bestel nu
€ 299,99* (6 wagens)

Minitrix NS ICL-sneltrain

Met de nieuwe dienstregeling van 2007 dreigde bij de Nederlandse Spoorwegen een materieeltekort te ontstaan. De huur van 106 Duitse Interregio-rijtuigen type Aimz 1ste klasse en type Bimz 2e klasse bood echter uitkomst. Hoewel deze rijtuigen veel weg hadden van de eerder door NS gehuurde ICK-rijtuigen, kregen zij toch een aparte naam "Inter City Lease rijtuigen", afgekort ICL-rijtuigen. Aanvankelijk behielden de rijtuigen hun Duitse kleuren. Na enkele jaren was de gehele vloot voorzien van de geel/blauwe NS-kleurstelling. Aan deze vloot werden nog gereviseerde rijtuigen type Avmz 1ste klasse toegevoegd. Als trekkracht diende een locomotief 1700 of 1800. Deze ICL-treinen hebben tot april 2010 op diverse trajecten in Nederland dienst gedaan. De instroom van nieuw materieel leidde toen tot een beëindiging van het leasecontract.

16003 Elektrische locomotief NS 1828

€ 169,99*

- Voor het eerst met airco-units op het dak
- Met digitale decoder
- Bijpassende wagenset 15547

15547 Set NS ICL-rijtuigen

€ 129,99* (3 wagens)

- Bijpassende locomotief 16003

Binnenkort in de winkel

De voorbereidingen aan het jaarlijkse bezoek van de redactie aan de grote speelgoedbeurs in het Duitse Neurenberg beginnen al ruimschoots te voren. Feitelijk bij het uitchecken uit het hotel bij het vorige bezoek. Dan worden de kamers voor volgend jaar alvast vastgelegd. Om niet achter het net te vissen en op nog grotere afstand van het immens grote beurscomplex te moeten overnachten. Zodra de standhouders bekend zijn - de grote merken zijn vaste prik, maar de kleinere willen nog wel eens voor verrassingen zorgen - kunnen de fabrikanten over de redactie worden verdeeld.

Die beperkt zich goeddeels tot de nieuwbouw hal 4A en de nabijgelegen hal 7. Een kleine rondgang door andere hallen, gevuld met games, teddyberen, raceauto's, legpuzzels, drones en alles wat verder onder de noemer speelgoed wordt gepresenteerd, leerde dat ook deze keer de gangpaden in hal 4A beduidend drukker waren dan bij de theeserviesjes en andere toebehoren. Kennelijk blijft modelspoor en de daarbij horende scenery toch trekken. Hoewel het aantal modelspoorfabrikanten dit jaar marginaal minder was dan het afgelopen jaar, lijkt er toch een kentering te zijn. In positieve zin. Het aantal echte nieuwtjes, de Formneuheden, de kleur- en opschriftvarianten dus daargelaten, lijkt in de lift te zitten. In opwaartse richting, wel te verstaan. In elk geval was uw redactie tijdens terugreis naar Utrecht Centraal druk aan het schrijven. Althans tot de overstap op Frankfurt Hbf. Daar bleek de gereserveerde ICE naar Amsterdam 27 minuten vroeger te zijn vertrokken. Die

De International Toy Fair in Neurenberg trok ook in 2017 veel inkopers, detaillisten, pers en andere geïnteresseerden. Een rustig moment bij LGB. (foto Dolf Heibloem)

hebben we bij het binnenrijden van de kap van het Hbf gekruist. Volgens de DB-dame van de infobalie wegens baanwerkzaamheden (?). Tja, als je tickets drie maanden tevoren koopt moet je voor de reis het schema nog even checken. NS International zal het reisbureau waar de reis was geboekt hierover niet informeren. Dit in schril contrast met de luchtvaart waar een schemawijziging van vijf minuten al wordt gemeld en ook moet worden bevestigd. De omleiding met de afgeladen Flirt van Eurobahn van Düsseldorf Hbf met kopmaken in Mönchengladbach naar Venlo en daar overstappen op de IC naar Schiphol had het Neurenbergteam al eerder beleefd. Maar toen volgens planning. Voor de statistische onder u: de andere ICE's reden volgens het boekje. En ook de koffiemachines bleken in alle ICE's naar behoren te functioneren. Het is maar dat u het weet.

Dolf Heibloem

COVER

NEURENBERGNIEUWS 2017

Het nieuwe Ravennaviaduct was op de grote stand van Noch de eyecatcher. Het in 1928 opgeleverde bouwwerk staat in het Höllental in het Zwarte Woud. Foto: Brawa, Jürgen Wisckow

ADVERTEERDERS

2 Gebr. Märklin & Cie. GmbH 4 Train Service Danckaert 4 MiniWorld Rotterdam 11 Modelspoorbeurs Houten 11 TreintjeOost 11 Modelbouwcompany 11 Beelen Modelbouw 11 Peperkamp Modelbouw 11 MaddogTrains 19 Somberg Modelbouw 19 PiCommIT 19 Van Zuthem Autominiaturen 19 REOS / Cobalt / TrainSafe 19 ModeltreinCentrum Amersfoort 61 Modelspoorbeurs Zutphen/ De Blokkendoos 61 Bouwman en Bouwman 83 Train Service Danckaert 83 OntraXS! 84 Artitec

Top nieuwigheid voor 2017. ESU-31281
Diesellok, H0, C66 Rail Feeding, orange, EP VI, Sound+Rook, DC/AC
Levering voorzien oktober 2017.

Kom even bij ons langs op :

**MODEL TREIN EXPO
ON TRAXS!**

www.modeltrainservice.com - www.loksound.nl

e-mail: contact@tsdbvba.be

Import:

T	S	D
train	service	donateur

Op 30 maart 2017 bestaat Miniworld Rotterdam 10 jaar!

We vieren dit met een lang feestweekend van 31 maart t/m 2 april 2017
Zijn jullie erbij? Check onderstaande link voor meer informatie

www.miniworldrotterdam.com/10jaar

Neurenbergnieuws 2017. Totaal 29 pagina's modelnieuws.

20 Bimmelbahn

De DDR herleeft in de modelbaan schaal Oe van Kurt Karpinski.

26 Reichsbahn serie E 75

De geschiedenis gaat terug tot de jaren twintig.

30 Brawa E 75

Een oldtimer elec geanalyseerd.

34 Ukrajinski Salisnyzi

Impresse van de hedendaagse Oekraïense spoorwegen.

70 De ledbar van Brelec

Marc Nijnhof bouwt de ledbar in zodat HO-reizigers ook 's avonds hun krantje kunnen lezen.

... en de rubrieken

12 Rail Actueel

37 Railpers

75 Railnieuws

82 Preview RH 388 (= 2017/04)

6

Doen: Tramrestaurator Thonis van der Weel bouwt een paardentramremise.

76

Historie: Sevrien Ferrée op stoomsafari door het westelijk deel van Oekraïne.

Zijaanzicht van het remisegebouw.

BOUWEN MET AUHAGENS BAUKASTEN SYSTEM

Een remise voor Dido's paardentram

Onder de naam Baukasten System levert Auhagen al enkele jaren een breed assortiment onderdelen voor de zelfbouwer. De onderdelen laten zich eenvoudig combineren en ook Nederlandse gebouwen laten zich met de verschillende geveldelen realiseren. Voor de afwerking is er een brede keuze aan vensters, deuren en andere onderdelen. Modelbouwer en (tram)restaurator Thonis van der Weel heeft er enkele bij dit project gebruikt. Voor wie inspiratie zoekt brengt Auhagen een 'Planungshilfe' uit met steeds weer nieuwe bouwvoorbeelden.

Voor de mooie paardentrammodellen van Dido, waarvan ik er al eerder een voor Railhobby bouwde (uitgave april 2013), ontstond met behulp van de geveldelen uit het Baukasten System een kleine remise. Hoewel het model geen concreet voorbeeld heeft, komt het toch geloofwaardig over als een laat 19e-eeuws bouwwerk. Het geheel bestaat uit een hoofdgebouw met kantoorruimten, een onder- en aangebouwde tweesporige remise en een stalgebouw met voederopslag op zolder.

In diverse winkels en via internet verzamelde ik de benodigde delen. Na het nodige droogpassen werden de elementen aan elkaar gelijmd en aan de binnenzijde bekleed met 1 mm styreenplaat, deels ter versteviging, maar ook om het interieur netjes af te kunnen werken. De vloeren en het dak van de remise werden

Het is een mooie dag en er zijn veel mensen op de been. Aan de nieuwe elektrische tramlijn wordt met man en macht gewerkt.

1. Uit de verschillende wanddelen wordt een keuze gemaakt. **2.** De wanden worden samengesteld en vastgelijmd. **3.** Aan de binnenzijde komen stroken styreen ter versteviging. **4.** De wanden zijn geplaatst en geschilderd. De balken houden de muren in positie.

uit 1 mm styreenplaat gemaakt. In het kantoorgedeelte kwamen wanden van hetzelfde materiaal om door kijken tegen te gaan. Het stalgebouw werd voorzien van een eenvoudig interieur met enkele paarden. Het stro op de grond werd met gele vezels van Noch verbeeld. Voordat ramen en deuren werden geplaatst, werden alle wanddelen met een steeds variërend mengsel van steenrood en helder rood geschilderd en vervolgens met dunne grijze verf gevoegd. Nadat de ramen en deuren waren geplaatst, werden de daken van het hoofdgebouw en de stal uit dakpanplaat van Auhagen aan-

gebracht. Deze daken kregen een grijze kleur en werden vervolgens met donkergrijs gewassen en met wit gedrybrushed. De dakkapellen zijn uit restjes styreen en Evergreen-strip en -plaat gemaakt, evenals de remisedeuren. Schoorstenen, eveneens van Auhagen, werden verne-

derlandst door er een plaatje styreen en enkele dunne pijpen van Evergreen op te lijmen. De daklijsten werden uit Evergreen-strip gemaakt en de dakgoten kwamen weer van Auhagen. De regenpijpen boog ik uit 0,8 mm messingstaf waaromheen uit dun transformatordraad

De kinderen vermaken zich met het waterhappertje alvorens het gezin met de tram terug zal reizen.

Conducteur Van Galensloot en arbeider Zeilstra hebben wagen nr. 43 voor de volgende dienst naar buiten geduwd. Ondertussen heeft collega Cruywel paard Dollie uit de stal gehaald.

Eind 19e eeuw stond nog in het teken van de paardentractie.

houdertjes werden gewikkeld. Een buitentrap van Auhagen en een muur met sierhek van Faller sloten de bouw af.

WERKKUIL

Het diorama werd opgebouwd op een stuk hardschuim isolatieplaat uit de bouwmarkt waarin een werkkuil werd uitgesneden. De railgroeven ontstonden door een stuk H0-rails omgekeerd in het schuim te drukken. Het geheel werd met een dunne laag gips overtrokken en voordat dit uitgehard was, werd het ge-

bouw er ingedrukt om een betere aansluiting met de ondergrond te krijgen. Met sterk verdunde acrylverf werd het gips op kleur gebracht. Voor de nieuw aangelegde rails op het buitenterrein werd een gleuf uitgestoken, waarna wat stukken H0-rails in gips zijn vastgezet. Tevoren werd het aantal dwarsliggers sterk uitgedund, zoals bij een tramlijn gebruikelijk. Hopen zand aan weerszijden werden uit gezeefd decoratiezand gemaakt en vastgelegd met het bekende houtlijm-watermengsel.

5. De ruwbouw gezien van de stalzijde. **6.** Om doorkijken te vermijden krijgt het gebouw enkele tussenwanden. **7.** Een kijkje in de stal, er is plaats voor zes paarden.

De elektrificatie betekende voor veel arbeiders werk.

Gebruikte materialen:

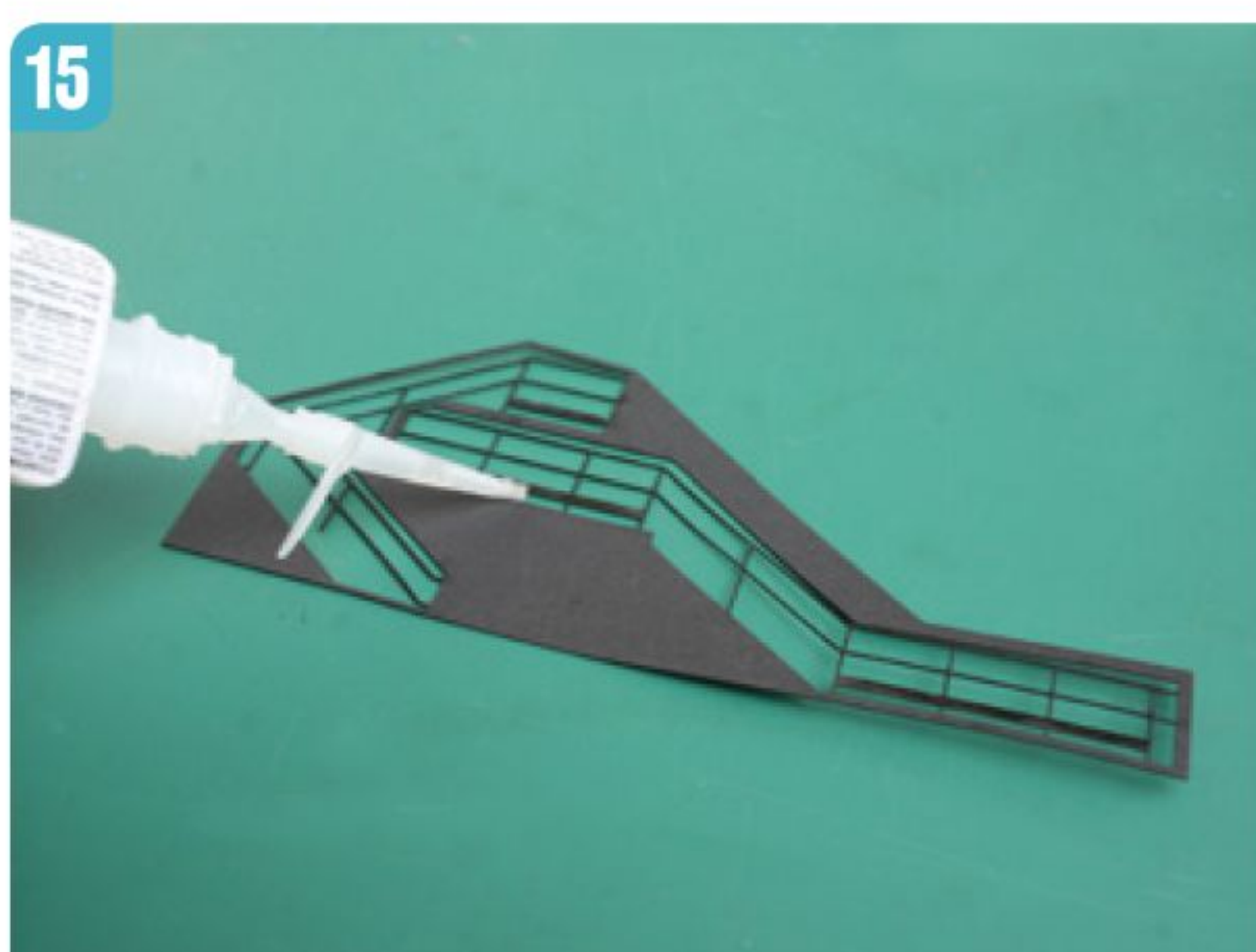
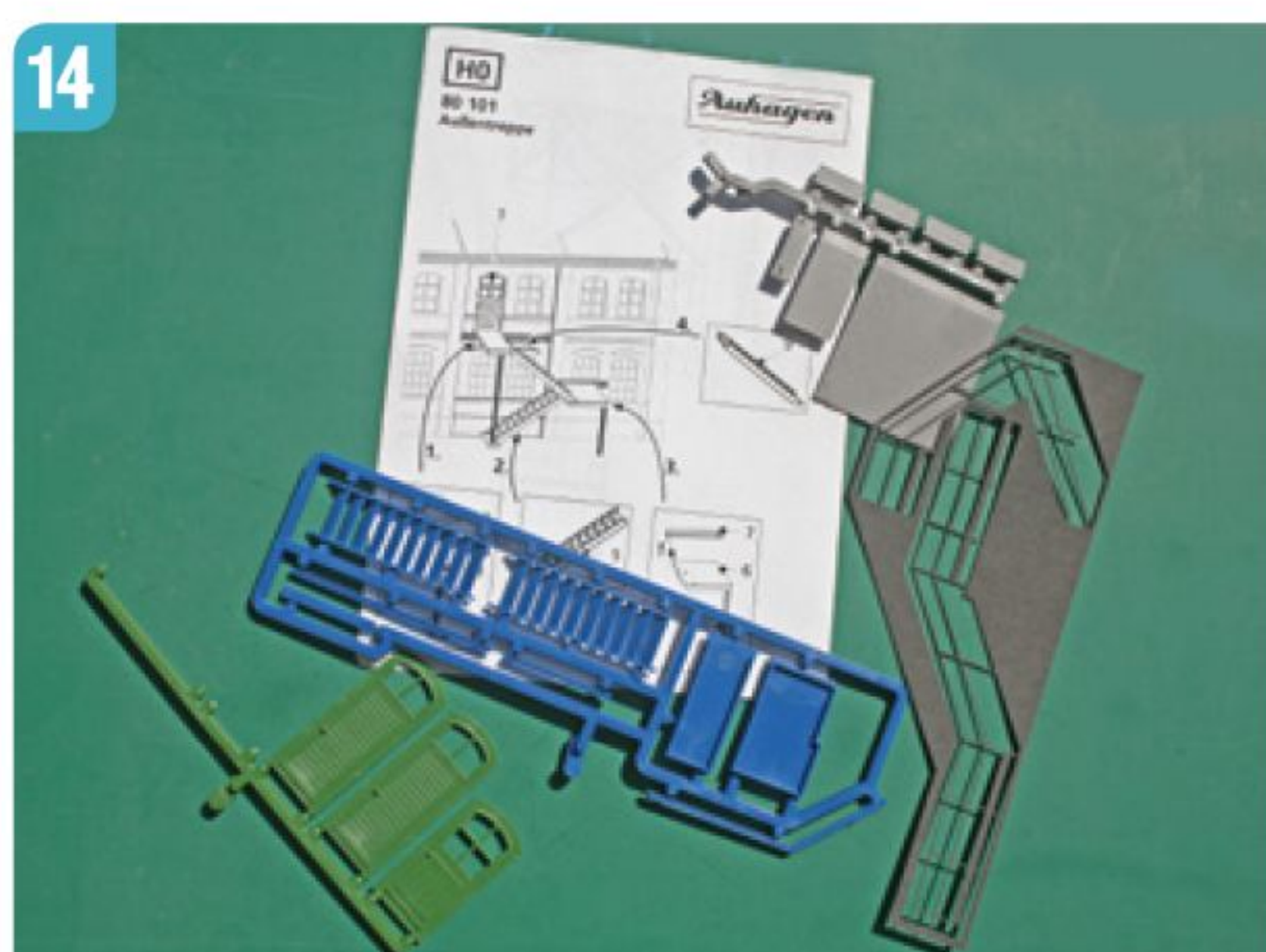
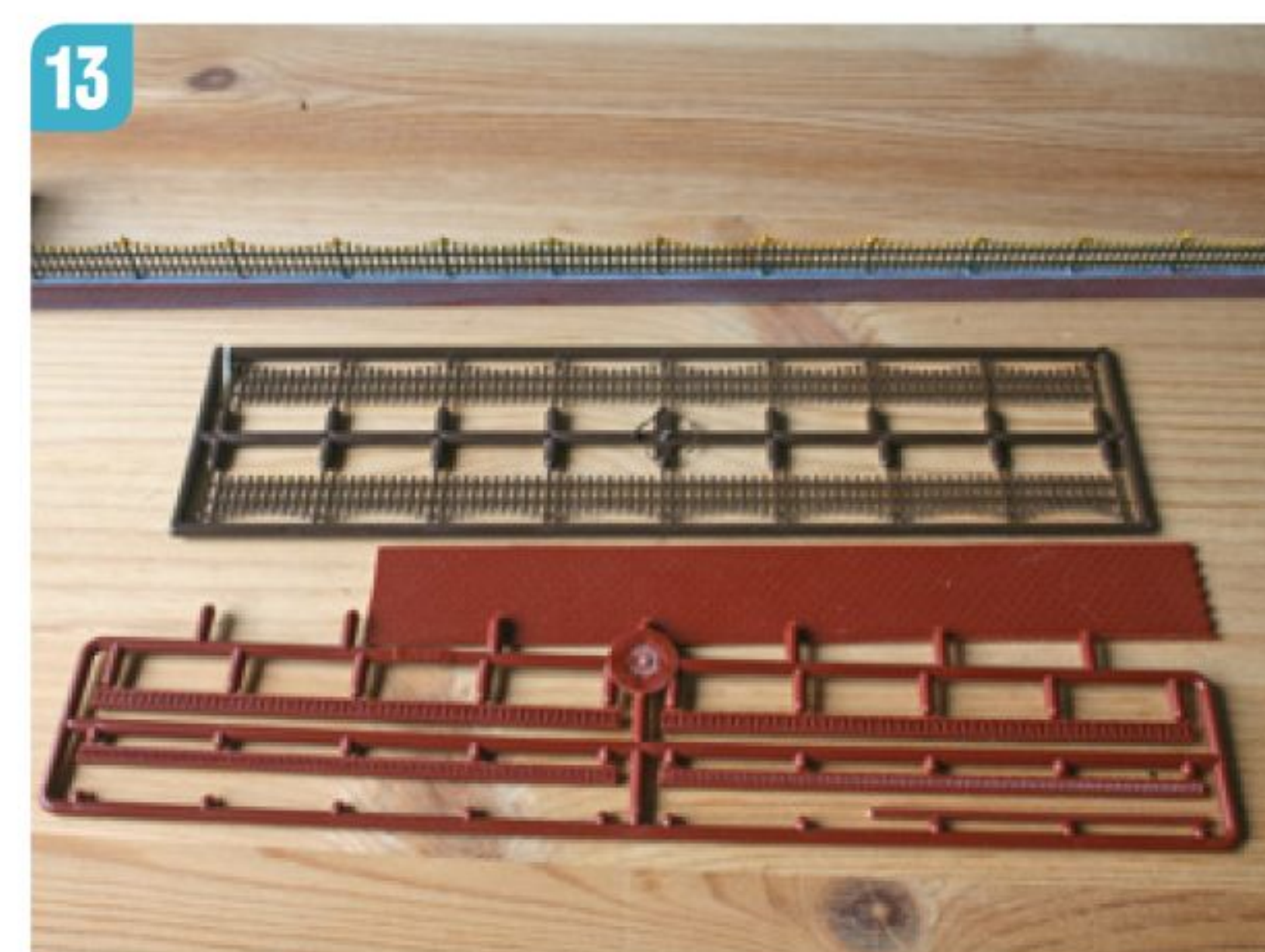
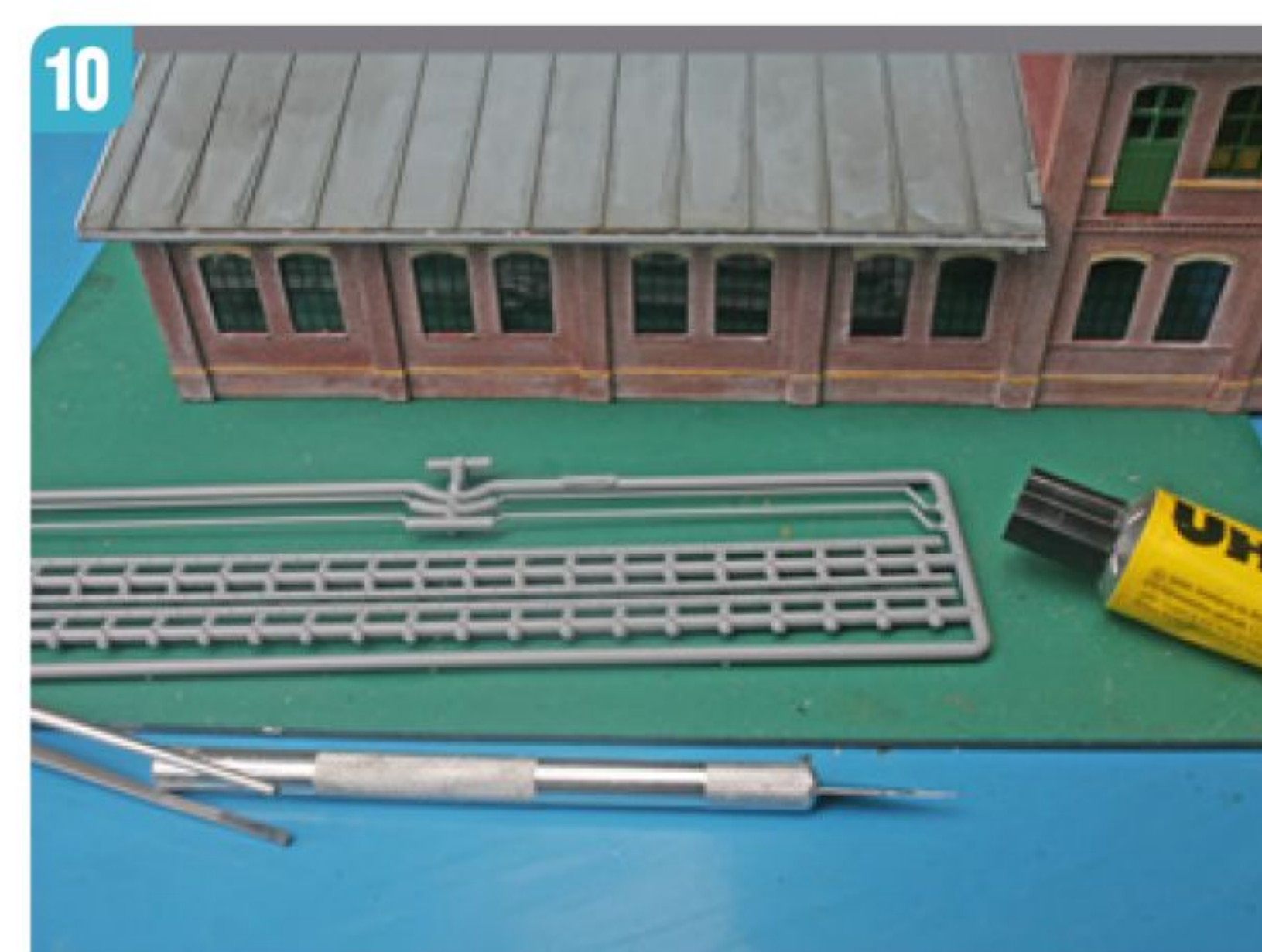
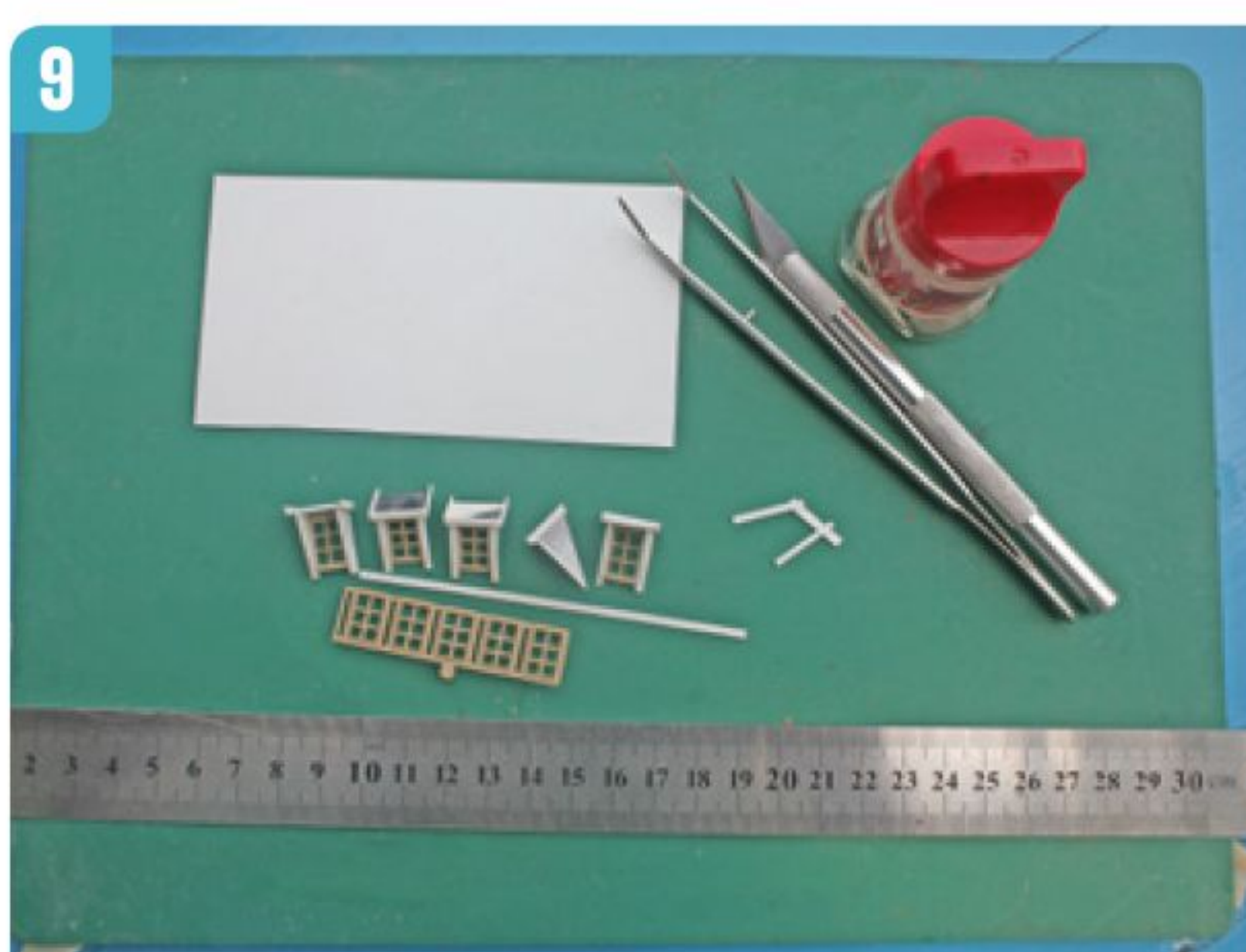
Diverse onderdelen van Auhagens Baukasten System, styreenplaat 1mm, strip, buis en plaat van Evergreen, messingstaf 0,8 mm, hek van Faller, plasticlijm, houtlijm, secundelijm, Revell Aqua Color acrylverf, mesje, vijltje, bouwgips, decoratiezand, onderdelen uit de rommeldoos.

8. Het dak van de wagenloods wordt uit styreenplaat gemaakt. Strips van Evergreen vormen de opstaande randen van de 'zinkplaten'. **9.** Uit raampjes, strip en plaat ontstaan de dakkapellen. **10.** De dakgoten komen eveneens uit het assortiment van Auhagen. **11.** De schoorstenen krijgen met styreenplaat en buisjes van Evergreen een Nederlands uiterlijk. **12.** De remise-deuren worden uit Evergreenplaat en -strip gemaakt en in de sponningen gelijmd. **13.** Een hekwerk van Faller wordt op een muur uit Auhagen steenstrip geplaatst. Uiteraard wordt daarna alles geschilderd. **14.** De buitentrap bestaat uit kuststof en lasergesneden karton. **15.** De lasergesneden kartonnen delen van de buitentrap worden met secundelijm versterkt. **16.** Het hek en de trap zijn op hun plaats gebracht.

Buiten kondigen werkzaamheden de komst van de elektrische tram aan. Naast de nieuw aangelegde rails werden bovenleidingmasten naar Amsterdams

model van 3D-modelbouw (www.3D-modelbouw.nl) geplaatst alsmede een waterhappertje, zoals die nog steeds in Amsterdam te vinden zijn. Een nijvere

ploeg zelf beschilderde Preiserfiguren uit diverse verpakkingen is bezig met railbouw en elektrificatie. Ook de diverse voertuigen stammen van Preiser.

Naar een hobby evenement dat nooit verveelt.

MODELSPOORBEURS EXPO HOUTEN

Meidoornkade 24 - 3992 AE Houten
Industrie gebied Doornkade

Algemeen deelnemerssecretariaat:
A. Hobma, Pascalweg 6-A - 6662 NX Elst
Tel.: 0481-353288 - Fax: 0481-353519
www.modelspoorbeurs.nl
e-mail: info@modelspoorbeurs.nl

BEURSDATA HOUTEN 2017

15 april – 20 mei
1 juli - 26 augustus – 7 oktober
11 november – 9 december

De beurs in Houten wordt gehouden in
3 hallen met een groot aanbod van nieuwe
en gebruikte modelspoorartikelen.
De beurs is open voor bezoekers van
10.00 tot 15.00 uur.
PARKEREN GRATIS ENTREE € 7.-
Jeugdigen tot 12 jaar onder begeleiding GRATIS.
VIP-bus NS HOUTEN---EXPO CENTER
Retour € 5.-

NIEUW IN 2017: JAN MASSINKHAL NIJMEGEN ZATERDAG 26 MAART

Onze modelspoorbeurzen:
HÈT trefpunt voor de modelspoorhobbyist!

Wilt u uw modelspoor-artikelen verkopen?
Op onze beurzen kunt u tafelruimte huren
om deze artikelen aan te bieden.

**TOT ZIENS OP ONZE BEURZEN,
WAAR U MEESTAL VINDT WAT U ZOEKT.**

TreintjeOost

Stationstraat 16c
8431 EV Oosterwolde

bel 0516 520 224
info@treintjeoost.nl

Modeltreinen - Modelbouw - Speelgoed

Bezoek de winkel
of bestel online!

www.treintjeoost.nl

Märklin, Roco, Fleischmann, Piko, Busch, Faller, etc.

BEELEN

MODELBOUW

Gespecialiseerd in bouwdozen, H0-auto's
treinen en scenery. Geen radio control

Al 20 jaar Beelen Modelbouw
E-mail: beelenmodelbouw@zonnet.nl
Website: www.beelenmodelbouw.com
Geopend: Vrijdag - Zaterdag 10.00-17.00 uur
2e Daalsedijk 177 - 3551 EH Utrecht
Tel. 06-5351 4559

PEPERKAMP MODELBOUW EDE

VOOR IN- EN VERKOOP VAN GEBRUIKT MATERIAAL. LEVERING VAN ALLE MERKEN.

WWW.PEPERKAMPMODELBOUW.NL

VERLENGDE MAANDERWEG 87 - EDE - TEL: 0318 653232

ModelBouwCompany

Merken modelbouwtreinen:

Scenic's:

Merken modelbouwpakketten:

Kom langs! U bent van harte welkom

Woensdag Aankomsttijd 10.00 - vertrektijd 17.00
Donderdag Aankomsttijd 10.00 - vertrektijd 17.00
Vrijdag Aankomsttijd 10.00 - vertrektijd 20.00
Zaterdag Aankomsttijd 10.00 - vertrektijd 17.00

De Hertog 10, 1831 EK Koedijk | 072-5825562

Maddog-Trains BV, specialist in "pre-owned" modeltreinen

-Nieuw: wekelijkse korting actie-

Maddog-Trains BV is een van de grootste internetwinkels in Europa op het gebied van "pre-owned" (niet noodzakelijk gebruikte) modeltreinen. Denk aan oude winkelvoorraden, vitrinemodellen etc. Gespecialiseerd in Märklin (ook Z), Roco, Fleischmann en Lima verkopen wij het liefst nieuw of als nieuw materiaal, maar dan voor "gebruikte" prijzen. Naast onze Ebay store hebben wij ook een eigen (recent vernieuwde) webstore, www.maddog-trains.com.

Waarom bij ons kopen?

- altijd bijna 3000 artikelen op voorraad
- verzenden binnen Nederland gratis*
- verzending wereldwijd
- garantie: om wat voor reden niet tevreden, altijd geld terug
- ruim 75% van ons materiaal is nieuw, maar is voor de prijs van "gebruikt"
- inkoop van diverse merken
- reparatie en ombouw
- scherpe prijzen
- deskundig advies
- officieel Esu dealer
- wekelijks 20-100 nieuwe items op de website

Nieuw: iedere 2 weken zetten wij een merk of productgroep in het zonnetje met een speciale kortingactie.

Dus...neem snel een kijkje op onze (vernieuwde) website.

Indien u liever niet via de website besteld, kunt u een email sturen naar:
info@maddog-trains.com

*Voor alle aankopen boven €25,-. Daar beneden verzendbijdrage van slechts €3,80.

BUIZENTRANSPORT

Captrain heeft in december en januari vijf keer een buizentrein van Bad Bentheim naar het industrieterrein Moerdijk gebracht. De grote stalen buizen waren bestemd voor Conline. Het laatste transport was op zondag 8 januari. Het is voor het eerst dat een particulier vervoerbedrijf deze lading voor zijn rekening neemt. CT heeft alweer afscheid genomen van de oude loc 1254. Die heeft tegen het einde van het jaar slechts drie keer gereden. De machine staat nu in Zutphen.-GF

Captrain loc 1621 rijdt met trein 47702, het voorlaatste buizentransport, op 4 januari 2017 door Deurningen. (foto Sevrien Ferrée)

DBC 6504 rijdt nabij Moordrecht Aansluiting met een trein bestaande uit twaalf schuifwandwagens naar Alphen aan den Rijn, 27 december 2016. (foto Sevrien Ferrée)

BEDIENING ELECTROLUX

DBC gaat de bediening van Electrolux in Alphen aan den Rijn aanpassen. Zoals het er nu naar uitziet gaat dat niet zoals nu nog het geval is overdag geschieden maar in de avond- en nachtelijke uren.

Reden voor deze koerswijziging is dat er in het najaar op het traject Gouda-Alphen aan den Rijn een kwartierdienst in de door R-Net uitgevoerde reizigersdienst wordt doorgevoerd. Nu is dat nog een halfuurdienst. Electrolux dat een paar

keer per week schuifwandwagens ontvangt is niet blij met deze ontwikkeling. Door deze wijziging van levering moet het bedrijf buiten de reguliere werktijd de treinen ontvangen. Dat betekent extra kosten.-SF

VAN MERKSTEIJN

Bij wijze van proef heeft Captrain op donderdag 12 januari een walsdraadtrein naar het in Almelo gevestigde bedrijf Van Merksteijn gebracht. Opvallend, want dat vervoer was een paar weken eerder weer door DBC ter hand genomen nadat de walsdraad een aantal maanden per binnenvaartschip naar Twente was vervoerd. Het staal, afkomstig uit Brandenburg, wordt gebruikt voor het maken van onder meer matten voor gewapend beton. Mogelijk dat Captrain nog een tweede walsdraadtrein naar Almelo zal brengen. Of dat inmiddels al heeft gedaan.-HK

CT-loc 203-103 rangeert op 12 januari 2017 op het Almelse bedrijventerrein waar Van Merksteijn is gevestigd. (foto Hans Koning)

SOLVAY KALKTREIN RIJDT VIA NEDERLAND

Met ingang van 2017 rijdt de Solvay kalktrein van het Duitse Millingen via Nederland naar het Belgische Yves-Gomezée. Voorheen reed de trein over de Monzenroute met een Reeks 28. Nu de trein via Nederland rijdt bestaat de tractie uit twee Belgische diesellocomotieven van het type Reeks 77. Planmatig wordt er zes keer per week een lading kalk naar Millingen gebracht, waar de trein wordt gelost en leeg teruggaat naar Yves-Gomezée, waar deze weer wordt beladen. In Nederland rijdt de trein vanuit Venlo via het zuidelijke deel van de Maaslijn naar Roermond, om vervolgens via Maastricht bij Eijsden de grens over te gaan. De rit naar Millingen is zo vroeg dat het nog donker is, maar

De B-logistics 7785 en 7789 komen met een lege kalktrein door Tegelen. (foto Maarten de Regt)

de rit naar Yves-Gomezée rijdt midden op de dag. Hierdoor kan de trein in het daglicht worden vastgelegd op de zuidelijke Maaslijn. Zodoende komen op dins-

dag 31 januari 2017 de B-logistics 7785 en 7789 met 30 Ermewa Falns perfect op tijd als trein 47534 door het Limburgse Tegelen.-MdR

De VolkerRail 203-4 is onderweg naar het emplacement bij de Aziëhavenweg en passeert hier de grote opslagtanks van Oiltanking, 31 januari 2017.

AUTOTREIN BELADEN BIJ HCT TERMINAL

Rurtalbahn laat regelmatig een Nissan autotrein rijden vanuit de Amsterdamse Westhaven. Normaliter worden deze treinen beladen bij de Koopman Car Terminal aan de Maltaweg, maar op 31 januari 2017 werd de trein door Koopman beladen op het terrein van de voormalige Ceres Terminal, wat tegenwoordig de naam Holland Cargo Terminal (HCT) draagt. Tot januari 2010 vertrokken er van de terminal veel containertreinen, hierna werd het er stil. Momenteel staat het terrein dan ook bekend om het stallen van terzijde staand NS-materieel, waar dus sinds enkele maanden het beladen en lossen van autotreinen aan kan worden toegevoegd. Na het beladen kan de VolkerRail 203-4 met de sleep autowagens vertrekken naar het emplacement bij de Aziëhavenweg, alwaar Rurtalbahn de trein overneemt voor de reis naar Venlo en verder.-MvR

BRAMMENTREIN

Sinds december 2016 rijdt DB Cargo driemaal per week een trein beladen met staalplakken van Tata Steel in Beverwijk

naar Beddingen, Duitsland. Achter de DBC 1616 passeert zo'n Brammentrein in Heemstede en is onderweg naar de tijdelijke bestemming Kijfhoek Zuid.

Daar zal een DBC 189'er de trein overnemen en verder naar Duitsland rijden.-YZ

De DBC 1616 komt met een Brammentrein door Heemstede, 19 januari 2017.

BE KOOPT STATION BAD BENTHEIM

De Bentheimer Eisenbahn heeft op 14 december 2016 het station van Bad Bentheim gekocht. Volgens BE-chef Joachim Berends is daar een faire prijs voor betaald. Het station, een gespiegelde en

gemoderniseerde kopie van dat van Oldenzaal uit de begintijd van de in 1865 geopende spoorlijn Almelo-Salzbergen. De BE, die hier in januari ook de rangeerdiensten van de DB heeft overgenomen, laat het station van binnen aanpassen. Zo komt er weer een informatiecentrum; het

vorige werd in het najaar van 2016 door de DB gesloten. Ook een kiosk en een bakker krijgen er een plaatsje en wordt de wachtruimte opgetuigd. Verder krijgt op de eerste verdieping een afdeling van de sociale dienst van de gemeente Bad Bentheim een plek.-HK

Railpool-loc 186 187 brengt een trein met daarin een met glas beladen wagen naar Bad Bentheim. Almelo, 22 januari 2017. (foto Sevrien Ferrée)

PROEF MET GLASVERVOER

In opdracht van Raillogix is Captrain Nederland op zondag 22 januari 2017 in samenwerking met ITL en RBB begonnen met een proef met het vervoer van glas naar een afnemer in Bitterfeld. CT bracht

de trein met een ITL-loc naar Bad Bentheim. In eerste instantie zouden in een trein met graanwagens twee Res-wagens meelopen, beladen met glas. Maar door een verkeerde manoeuvre bij het beladen sneuvelde een lading en ging

slechts een wagen naar het oosten van Duitsland. Slaagt de proef dan volgt dit jaar een aantal bloktreinen naar Bitterfeld.-GF

DBC 189 054 is met een lege Mercedestrein bestaande uit Hccrrs-wagens onderweg bij Zenderen. De bestemming is Bremen, 13 januari 2017. (foto Sevrien Ferrée)

MERCEDES TREIN

Sinds begin van dit jaar, op 3 januari, is een nieuwe goederentreinverbinding ontstaan tussen Bremen en Zeebrugge. In opdracht van Mercedes rijdt vier keer per week een gesloten trein auto's naar de Belgische havenstad. Deze treinen

steken bij De Poppe de grens over naar Nederland. Als trekkkracht wordt in de regel een 189-er van DB Cargo gebruikt. De trein is samengesteld uit rode, gesloten Hccrrs-wagens. Die worden vooral gebruikt voor het vervoer van de dure auto's. Die zijn nu beter beschermd tij-

dens het transport dat via Bad Bentheim, Arnhem en Roosendaal loopt. De Mercedes-trein gebruikt overigens hetzelfde pad als de Volkswagen-treinen die tot oktober 2016 tussen Osnabrück en Zeebrugge reden.-SF

UITHOFTRAM GEPRESENTEERD

In de remise van de Sneltram Utrecht-Nieuwegein-IJsselstein werd 18 januari het eerste van 27 tramstellen voor de Uithoflijn gepresenteerd. Het materieel type 'Urbos 100' (volledig lagevloer) dat wordt gebouwd door de Spaanse fabriek CAF (Construcciones y Auxiliar de Ferrocarriles) bestaat uit vijf modules, is voorzien van drie tweeassige draaistellen en heeft een lengte van bijna 33 meter. De tram telt 62 zitplaatsen en kan in totaal 216 passagiers vervoeren. Ook is er plaats voor twee rolstoelen. De maximumsnelheid bedraagt 70 km/h, maar de gemiddelde reissnelheid op het hele traject wordt 28 km/h. De rit van Utrecht Centraal naar de Uithof P+R zal 17 minuten duren. De tramstellen kunnen gekoppeld rijden. Op het remiseterrein zijn de testritten begonnen, terwijl in de nachtelijke uren ook zal worden gereden op het baanvak Remise - Utrecht Jaarbeurs. Het laatste stel van deze serie arriveert volgend jaar in Utrecht. De nieuwe Uithoflijn komt medio 2018 in dienst. Op 18 januari werd tevens bij CAF officieel een optie genomen op de bouw van 22 gelijksoortige stellen, bestaande uit zeven modules. Deze krijgen een lengte

Het eerste tramstel, emr 6001, wordt geshowd op het remiseterrein in Nieuwegein, 18 januari 2017. (foto Hans van Lith)

van ruim 41 meter en bieden plaats aan 277 passagiers. Ze zijn bestemd om het bestaande materieel op de lijnen naar Nieuwegein en IJsselstein te vervangen. Dit is inmiddels zo'n dertig jaar in dienst. De lange variant is - net als de eerste serie - onderling koppelbaar en kan ook met deze in treinschakeling rijden. De nieuwkomers gaan halverwege 2020 te-

vens rijden op een gecombineerd traject Nieuwegein - Uithof. Beide tramtypen hebben airconditioning, radiocommunicatie voor de bestuurder, automatische halteomroep en informatieschermen, registratie van vitale informatie in een 'black box' en een dodemansinstallatie.-HvL

Pantserhouwitsers rijden de 16e militaire trein naar Polen op. (foto's Myron van Ruijven)

VEEL MILITAIRE TREINEN NAAR POLEN

De Landmacht voerde begin dit jaar onder de naam Bison Drawsko één van de grootste oefeningen uit van de afgelopen vijftien jaar. In internationaal verband werd in samenwerking met Duitsland, Polen, Estland, Canada, de Verenigde Staten en België met meer dan 4500 militairen geoefend. Het oefenen van aanval en verdediging was op deze schaal en omvang al langere tijd niet meer gedaan. Ook was het de bedoeling van de oefening om aan te tonen dat de NAVO paraat staat, mocht dat nodig zijn. Aangezien een dergelijke grootschalige oefening in Nederland niet kan worden gerealiseerd, werd dit in het westen van Polen, bij de plaats Drawsko Pomorskie gedaan. Hier bevindt zich een

oefenterrein van 20 bij 30 kilometer, wat het tot het grootste oefenterrein van Europa maakt. Het materieel voor de oefening werd voornamelijk per spoor naar Polen gebracht. Daardoor vervulde het spoorvervoer een grote rol. De verplaatsingsspecialisten van het Operationeel Ondersteuningscommando Land (OOCL) hadden de taak om het transport in goede banen te leiden. Door het winterse weer in Duitsland leek vertraging te ontstaan, maar dankzij wat speling kwam het allemaal goed. Honderden voertuigen verdeeld over 29 treinen gingen op transport naar Polen. De treinen vertrokken onder andere vanaf Steenwijk, Acht en 't Harde. Bij de laatstgenoemde plaats waren we op 15 januari getuige van de belading van de 16e trein. Groot en zwaar materieel zoals de Pantser-

houwitsers, Boxer en Fennek werd op de trein gereden. Sneeuwval zorgde voor een extra klus: de wagens moesten voor het beladen van sneeuw worden ontlaan. Rond 15.00 uur was het beladen voltooid en kwam de Cockerill rangeerloc van Wagon Care in actie. DB Cargo was inmiddels bij het aansluitspoor gearriveerd met de 6469 en 6428. Na toestemming te hebben verkregen om het raccordement op te rijden, werd de dubbeltractie snel tegen de trein gezet. Hierna werd omgelopen, en na een bak koffie vertrok de trein een uur later naar Amersfoort Vlasakkers. De volgende dag reed de trein vanuit Vlasakkers naar Bad Bentheim en verder. Na de drie weken durende oefening kwamen de eerste treinen eind februari weer naar Nederland terug.-MvR

De Cockerill rangeerloc rangeert de Simmnps-wagen met de bergingstank naar de voorkant van de trein.

De 6428 en 6469 vertrekken in het laatste zonlicht van de dag naar Amersfoort.

De 151 094 en 095 zijn met een ertstrein onderweg en passeren Woltorf, 17 augustus 2016. (foto Eric Salleveld)

DBC VERKOOPT 151 EN 155

DB Cargo heeft 200 locs van de series 151 en 155 verkocht aan leasemaatschappij Railpool. Het gaat om de oudste elocs die het bedrijf nog in gebruik heeft. De 151 werd vanaf 1972 in dienst gesteld bij de Bundesbahn, de 155 (1977) heeft een Reichsbahn achtergrond. Bovendien zijn het de enige zesassers die dit goederenbedrijf in gebruik heeft. Honderd machines worden door DBC gehuurd, 70 exemplaren worden terzijde gesteld en fungeren als onderdelenleverancier. Dertig exemplaren kunnen door particuliere bedrijven worden gehuurd. Door de locs te verkopen en deels terug te huren heeft DBC een grotere flexibele schil aan tractie gecreëerd.-ES

De voormalige NS 660 is bij de MBS in oude luister hersteld. Rechts de eveneens in authentieke outfit gestoken loc 451. Haaksbergen, 16 december 2016. (foto Sevrien Ferrée)

MBS 660 GEREED

De MBS heeft de in oude luister herstellende Hippel 660 afgelopen winter in gebruik genomen. De drieassige machine die in 1957 aan de NS werd geleverd is voorzien van de juiste kleuren en opschriften. Het bordje van fabrikant English Electric

bevindt zich aan de voorkant, bij de punt van de gele 'V'. Het interieur van de cabine kreeg de oorspronkelijke kleur grijs terug. De MBS heeft nu representanten van de NS-diesels series 100, 200/300, 450 en 500/600 in de oorspronkelijke outfit in haar bezit. In het kader van het 50-jarig

bestaan zal ex NS-stoomloc 7742 in oktober aanstaande een bezoek aan Haaksbergen brengen. Het is voor de tweede keer dat deze tenderloc in Twente al zijn te zien.-GF

HSB 99 5901 is met een extra trein op de Brocken aangekomen, 21 januari 2017. (foto Guus Ferrée)

HISTORISCH VERVOER ONDER DRUK

Doordat de deelstaat Thüringen minder subsidie geeft komt het vervoer met historische treinen bij de Harzer Schmalspurbahnen onder druk te staan. Omdat de HSB nagenoeg geen nostalgietreinen

meer naar Nordhausen laat rijden, het zuidelijkste HSB-station dat in Thüringen ligt, in tegenstelling tot de rest van het meterspoornet dat zich in Sachsen-Anhalt bevindt, is het subsidiebedrag verlaagd. Het is bovendien de vraag hoe lang de oude malloco's blijven rijden.

Het onderhoud is dermate duur dat de inkomsten van extra ritten daar nauwelijks meer tegenop wegen. Bovendien worden ze tijdens de ritten naar de Brocken zwaar belast.-GF

Captrain loc 1618 rijdt tijdens de eerste proefrit als trein 95111 ter hoogte van Eefde, 1 februari 2017. (foto Hans Koning)

CAPTRAIN 1618 IN DIENST

Woensdag 1 februari, 10.10 uur. Langzaam rijdt Captrain loc 1618 over het buitenste spoor van het emplacement van Zutphen. Voor het eerst in 17 jaar rijdt de ex NS 1618 'Almelo' weer op eigen kracht. Dit keer gehuld met de naam 'Hans Broere', naar de in december vorig jaar overleden vader van Raymond Broere, business unit manager bij operator Raillogix en drijvende kracht achter het plan om de 1618 van een Franse bestickering te voorzien. Nadat er nog een paar puntjes op de 'i' waren gezet werden er twee slagen naar Deventer gereden. Om de loc de kans te geven te laten zien wat ze kon. De proefritten verliepen tot ieders tevredenheid. Captrain heeft met de van EETC gehuurde 1618 nu drie ex-NS 1600-en in dienst. Meer over de 1618 in Railhobby 388.-GF

Grotestraat zuid 136 - NL 7607 CW Almelo - tel (31) (0) 546-812981

De modeltreinspecialist voor Twente

Geopend:	Dinsdag	09.00 t/m 18.00 uur
	Woensdag	09.00 t/m 18.00 uur
	Donderdag	09.00 t/m 21.00 uur
	vrijdag	09.00 t/m 18.00 uur
	zaterdag	09.00 t/m 17.00 uur

www.sombergmodelbouw.nl
E-mail: sombergmodelbouw@xs4all.nl

Gespecialiseerd in modelbaanbesturing • Roco/Fleischmann Service Partner • Workshops

Marconistraat 15, 8013 PK Zwolle
038 - 337 64 79 06 - 51 83 77 96
www.picommit.nl info@picommit.nl

PiCcommit
INNOVATIE IN MODELBAANTECHNIEK

Autominiaturen Van Zuthem Meppel

als eerste de nieuwste **Herpa**-modellen
in voorraad.

verder in ons assortiment: Artitec, Brekina, Busch, Starmada

kijk voor vele doorlopende **AANBIEDINGEN** op
www.vanzuthem.nl

verkoop vindt uitsluitend plaats op beurzen en per postorder
U vindt ons in Houten op de treinenbeurs en de Namac-beurs
en in Eefde op de HO-autobeurs

e-mailadres: auto@vanzuthem.nl

geen winkel - wel postorderservice

Cobalt
DE wisselmotor

voor de rest van je leven
www.re-os.nl/cobalt

Analoog (=) en digitaal DCC

Vanaf € 22,50 per stuk

cobalt@re-os.nl

Train Safe®

**Presentatie
in perfectie**

www.train-safe.nl
info@train-safe.nl

flexibele presentatie, opslag- en transportsystemen voor modeltreinen

Uw advertentie hier?

Neem contact op met de
salesafdeling via
adverteren@scalapublishing.nl
of telefonisch via 033-4892919

RAILHOBBY
Tijdschrift voor modelspoor en grootbedrijf

ModeltreinCentrum Amersfoort - Hoogeveen

Wij bieden u een ruim assortiment modeltreinen, scenery, bouwdozen, onderdelen, gereedschappen, enz.

Voor alle bekende en minder bekende merken kunt u bij ons terecht.

Wij zijn o.a. dealer van de volgende merken: A.C.M.E - Airfix - Artitec - Arnold - Bachmann - Brawa - Busch - Elotrails - ESU - Faller - Fleischmann - Herpa - Hobbytrade - Hobbytrain - Humbrol - Italeri - Jouef - Kato - Kibri - LGB - Lenz - Liliput - Lima - Marklin - Mehano - Minis - Noch - Piko - Peco - Revell - Rivarossi - ROCO - Rocky-Rail - Seuthe - Trix - Trumpeter - Uhlenbrock - Viessmann - Vollmer

Ook voor garantie en reparaties op uw bij Steven Volp aangeschafte artikelen kunt u bij ons terecht,
wij zullen deze dan aan de betreffende fabrikant voorleggen.

ModeltreinCentrum Amersfoort
Krommestraat 16, 3811 CC Amersfoort
Tel. winkel: 033-4617841
Tel. Wouter Grunder: 06-41700707
Tel. Jurrien Pinkster: 06-16799885
Email: info@modeltreincentrumamersfoort.nl

ModeltreinCentrum Hoogeveen
Van Echlenstraat 21, 7902 EK Hoogeveen
Tel. winkel: 0528-854726
Tel. Wouter Grunder: 06-41700707
Tel. Jurrien Pinkster: 06-16799885
Email: info@modeltreincentrumhoogeveen.nl

Vanzelfsprekend staat de koffie voor u klaar.

Openingstijden Amersfoort	
dinsdag	10:00 tot 17:30
woensdag	10:00 tot 17:30
donderdag	10:00 tot 17:30
vrijdag	10:00 tot 17:30
zaterdag	10:00 tot 17:00

Openingstijden Hoogeveen	
woensdag	10:00 tot 17:30
donderdag	10:00 tot 17:30
vrijdag	10:00 tot 20:00 (koopavond)
zaterdag	10:00 tot 17:00

www.modeltreincentrum.com
Inkoop - verkoop - reparaties - alle merken - alle schalen

Door de bebouwde kom van Rathmarnsdorf ligt deze enkelsporige smalspoorlijn.

THÜRINGEN EN WÜRTTEMBERG KUNNEN PROBLEEMLOOS WORDEN VERWISSELD

Liebe alte Bimmelbahn

Bloem plukken tijdens de rit verboden. Het is een gevleugelde uitdrukking onder hen die zich met lokaalspoorlijnen bezighouden. Kurt Karpinski is een liefhebber die dit thema op een subtiele manier 'verwoordde' in schaal 1:45.

Voor de wat oudere spoorwegliefhebbers is het een boek met bijna iconische uitstraling: 'Liebe alte Bimmelbahn' van de bekende Duitse auteur Karl-Ernst Maedel. Een mooie, gebonden uitgave met een Glaskasten in kleur op de cover die langs een vakwerkhuis rijdt. Nostalgie puur. En dat niet alleen. Het is een monument ter ere van de vele lokaalspoorlijntjes die Duitsland ooit rijk is geweest. Normaalspoor, smalspoor, eigendom van de Reichsbahn of later, de Bundesbahn. Of in particulier bezit. Hoe het ook zij, het boek is een ode aan een tijd die voltooid verleden tijd is. Hoewel, op de modelspoorweg vormen de jaren vijftig en zestig natuurlijk een onderwerp dat nog altijd wordt uitgebeeld. Vanwege de sfeer, de veelheid aan (stoom)materieel, het gemoedelijke en niet in de laatste plaats het rurale karakter dat onlosmakelijk met dit thema verbonden is. In feite is het pure nostalgie dat hier de klok slaat.

Kurt Karpinski, een gemoedelijke zestiger, heeft wat met die tijd. De beminlijke inwoner van het Noord-Duitse plaatsje Osterholz-Scharmbeck is een van degenen die met het onderwerp

Liebe alte Bimmelbahn aan de gang is gegaan. Op zijn eigen manier, wel te verstaan. Het resultaat mag er zijn. Over een lengte van acht meter rijden 750 mm-smalspoorlocomotieven in schaal 1:45 (0e) over een enkelsporige lijn die fictief in het Thüringen uit de jaren zestig is gesitueerd.

'Waarom dit thema?' herhaalt hij de vraag. 'Het landschap spreekt me aan. En in die tijd reden er in de DDR nog interessante stoomlocomotieven en motorwagens rond. Vergeet ook de auto's niet zoals de Trabant, Borgward en de Robur-bestelwagens. Het mooie is dat je in feite een landschap kunt nabootsten waarmee niet alleen Thüringen wordt weerspiegeld, maar dat ook kan worden gebruikt om bijvoorbeeld iets met Württemberg te doen. Of een ander zuidelijk deel van Duitsland. Het is dan gewoon een kwestie van het vervangen van de wegvoertuigen en de treinen. De scenery, de lijn, de huizen, de figuren, alles kan blijven staan. Het is een kwestie van uitruilen. Dat maakt zo'n baan als deze een stuk leuker. Al ligt mijn hart bij Saksen. En vooral bij het materieel dat hier op het smalspoor

Het kleine depot van Rathmarnsdorf. Voor de locloods staat een Reichsbahn-Mallet met een rode driehoek op het machinistenhuis. Met daarop de tekst: 'in persönlicher Pflege'.

1. DR-loc 99 690 staat met een klassiek smalspoorenssemble gereed voor vertrek. **2.** Alle huizen op deze modulebaan zijn eigenbouw. **3.** Het landelijke karakter van deze modelspoorweg is overal zichtbaar.

Smalspoor avant la lettre. Een Wismarer railbus van het type Hannover rijdt richting station Rathmarnsdorf.

4. Alles is kleinschalig op deze modelspoorweg, ook de bedrijvigheid langs de lijn. **5.** Deze Wismarer railbus is met het DR-nummer VT 133 524 getooid en heeft een particulier verleden. **6.** Op het terras is bijna geen plekje meer vrij.

Deze vakwerkhuisen zijn typerend voor Thüringen.

heeft gereden.'

De modulebaan met een breedte van 45 tot 55 cm, begint bij een fiddle yard en eindigt bij het depot van Rathmarnsdorf. Kurt Karpinski, die op Intermodellbau van 2014 een acht meter lang deel van zijn baan liet zien, vertelt in alle bescheidenheid dat de hele opbouw met eigen handen is gemaakt. De vakwerkhuisen in het midden van de baan heeft hij gecreëerd met behulp van kunststof platen. Een echt voorbeeld had hij daarbij niet voor handen. Alles gebeurde uit het blote hoofd, impressies van be-

7. Een leuk detail: de monteur herstelt een breuk in een telegraafdraad. **8.** Overal zijn typische DDR voertuigen te zien.

Loc 99 4712 heeft een Oostenrijks verleden en bleef na de Tweede Wereldoorlog in het oosten van Duitsland achter.

zoeken aan Thüringen vormden de basis.

'Het is leuk werk om dit te doen. Je kunt er alle fantasie in kwijt. En omdat het om een fictieve baan gaat, kun je maken wat je wilt. Voor het enkelsporige baanvak heb ik Peco-rails gebruikt. Het rijdend materieel - de locs, de rijtuigen, de goederenwagens, alles draagt het opschrift van de Reichsbahn - is overigens gekocht. De locs van de Saksische series IVK, VI, de Wismarer railbus van het type Hannover zijn afkomstig van kleinseriefabrikant Henke Modellbau. Daar komt ook loc 99 4712 vandaan. Een van origine Oostenrijkse C1'-machine die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitsland verzeild raakte en daar na het einde van de oorlog is achtergebleven. Ja, deze locomotief heeft net als alle andere machines, motorwagens en rijtuigen RP25-wielen.'

In Dortmund liet Kurt Karpinski een stationnetje zien, Rathmannsdorf. Als hij zijn complete modulebaan had meegenomen dan waren dat er twee meer geweest. Maar daarvoor was in Dortmund geen ruimte. Dan was de totale lengte van het fraai

aan de boven- en onderkant afgewerkte stukje huisvlijt dertien meter geweest. 'We zijn bezig om er uiteindelijk een U-vorm van te maken.' Kurt Karpinski is in zijn eigen woonplaats lid van de modelspoorwegclub die zes leden telt. Ook hier is 'Spur 0' het uitgangspunt. Het station Worpsswede van de particuliere Bremervörde-Osteroder Eisenbahn (BOE) staat centraal op deze baan. Een mooi, klein station. Maar groot genoeg om interessante rangeerbewegingen uit te voeren. 'Het is leuk om hier ook alles zelf te maken. Met schaal 1:45 lukt dat in mijn ogen een stuk gemakkelijker dan met schaal 1:87. Op zich werk ik graag met mijn handen. Ik heb gewerkt bij een bedrijf dat industrie- en brandwerende deuren maakt. Dus klussen aan een modelspoorweg ligt een beetje in het verlengde van mijn dagelijkse werkzaamheden. Het geeft bovendien rust. En je kunt omdat je alles zelf maakt je fantasie de vrije loop laten. Dat is ook een belangrijke overweging om me met deze hobby in te laten.'

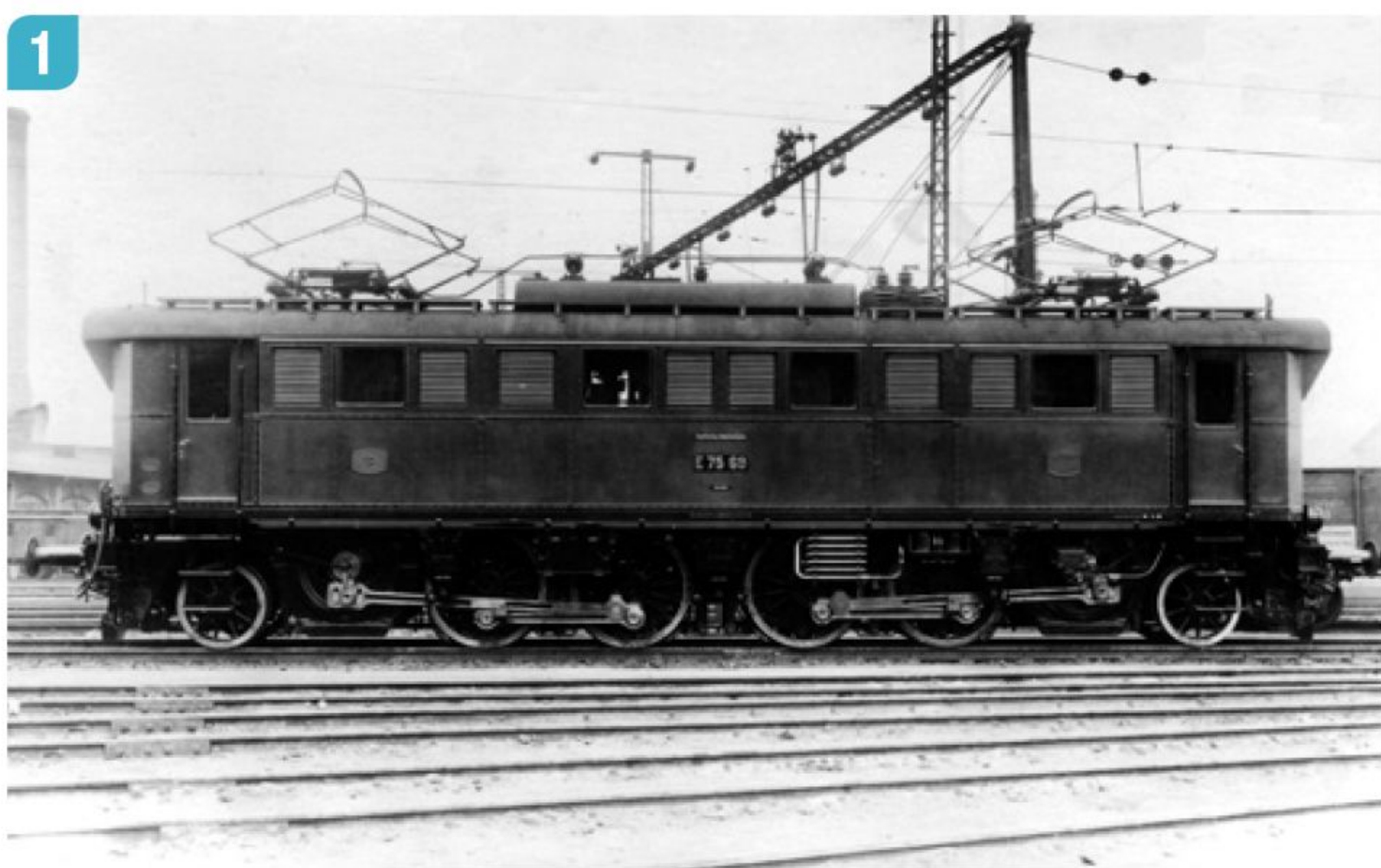

Het motorrijtuig is van kleinseriefabrikant Henke.

REICHSDAHN SERIE E 75 SLOTAKKOORD DRIJFSTANG ELOCS

Nuttig, betrouwbaar en stoer

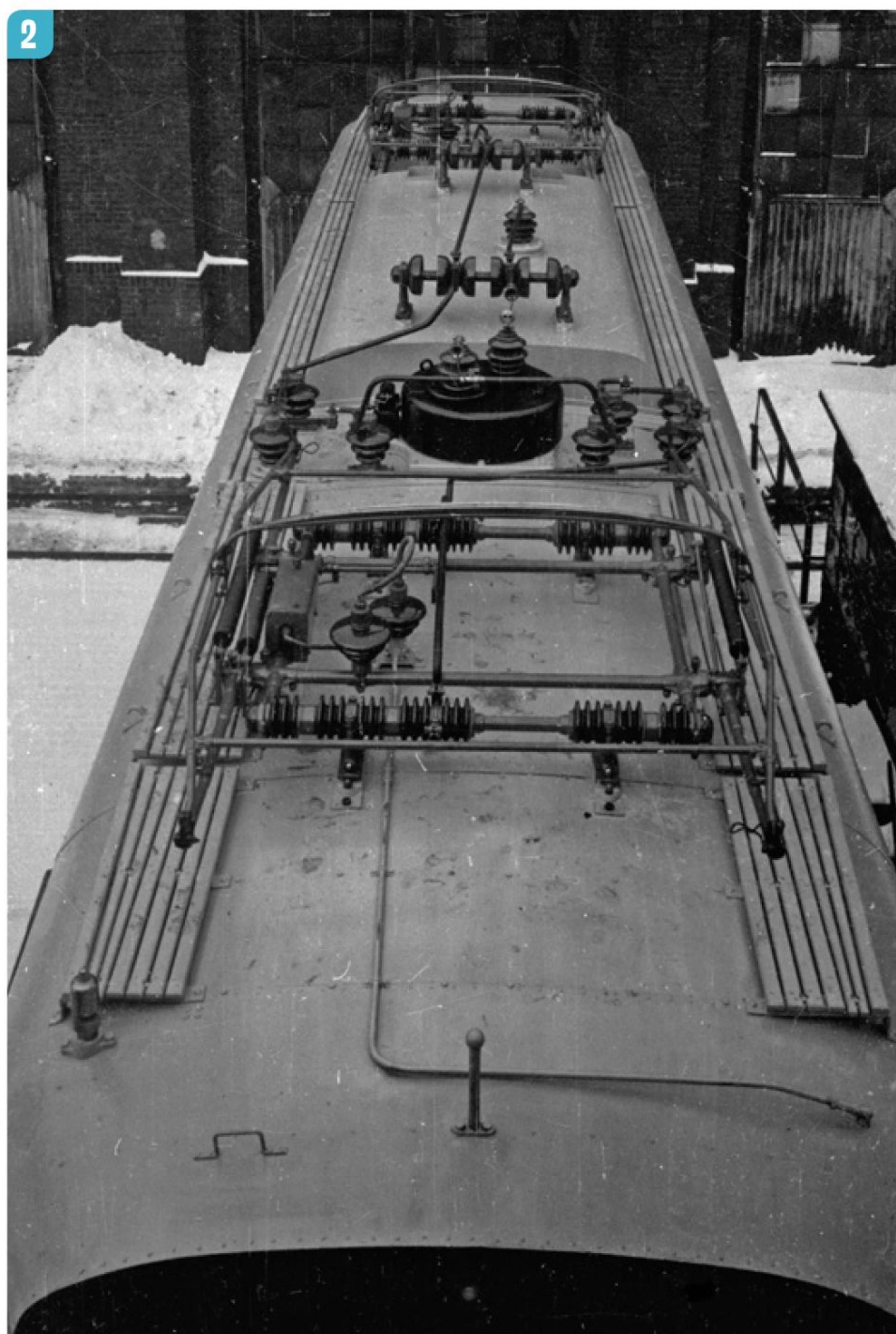
Ze golden bij hun indienststelling in 1928 als een sterk en noest paradepaardje, de 31 elektrische locomotieven van de serie E 75 die voor de Deutsche Reichsbahn waren gebouwd. De kostprijs bedroeg 356.750 Reichsmark per stuk. De DRG kon nog niet buiten de met drijfstanden voortbewogen elocs.

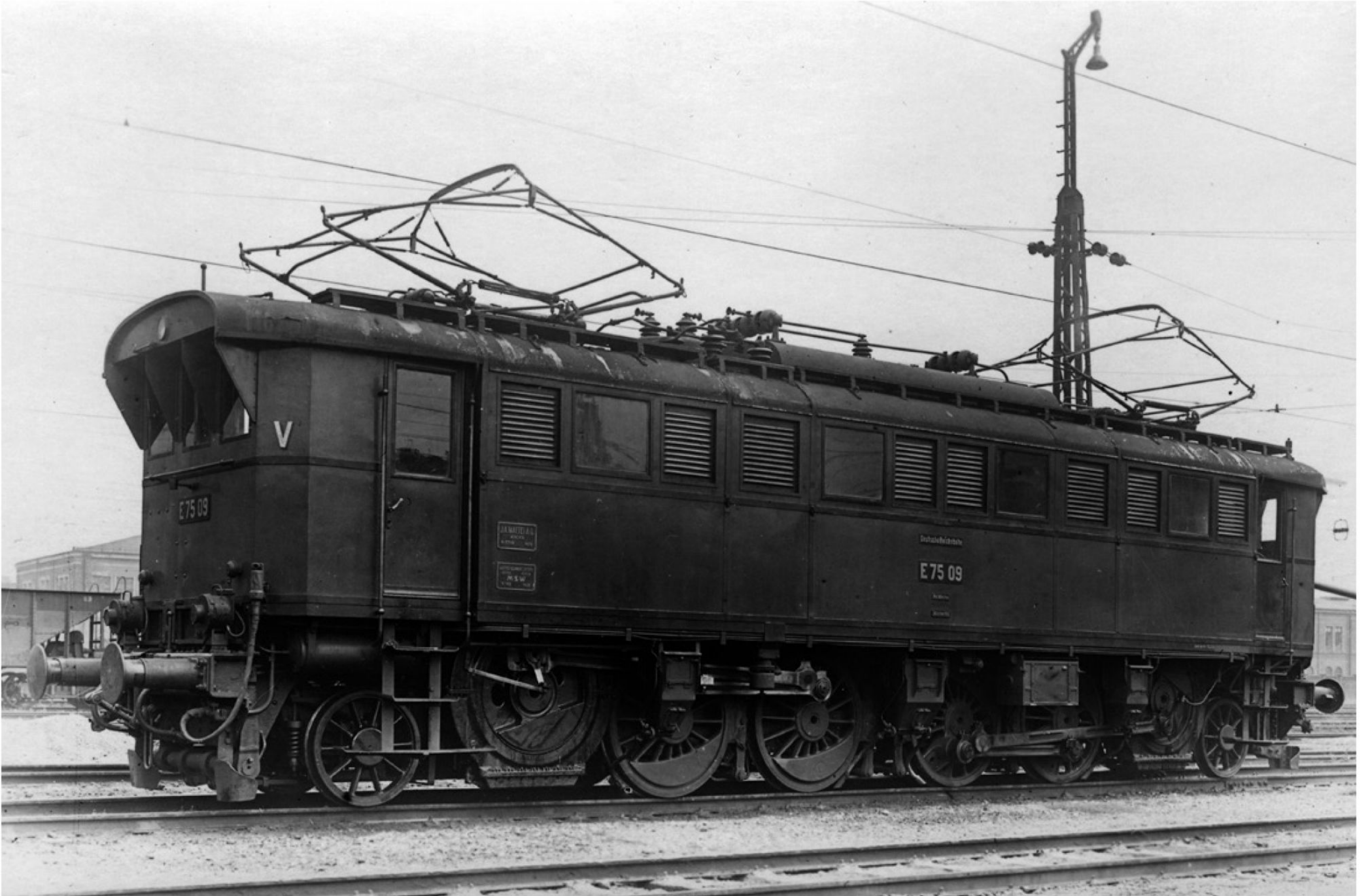
1. De E 75 69 deed dienst in het Pruisische gebied van de Reichsbahn. Let op de Winterthur-Schrägstangenantrieb, de aandrijving van de wielen. (foto Carl Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée) **2.** Dak met elektrische leidingen van de E 75 059 met stroomafnemers van het type SBS 10. (fabrieksfoto, collectie Sevrien Ferrée)

De geschiedenis van de E 75 gaat terug naar de beginjaren twintig. De jonge Reichsbahn ziet zich geconfronteerd met een groot tekort aan sterke, elektrische locomotieven. Nagenoeg alles wat onder de rijdraad aanwezig is, is gedateerd. Vaak was sprake van verouderde constructies die bovendien niet sterk genoeg waren om de steeds zwaarder wordende goederen- en reizigerstreinen te kunnen trekken. Wilhelm Wechmann, elektro-technisch ingenieur en werkzaam bij het Eisenbahn Zentralamt (EZA) in Berlijn kreeg de opdracht om een nieuwe serie elocs te ontwikkelen die waren bedoeld voor Beieren en de elektrische lijnen van de Reichsbahn directies Breslau en Halle.

Wechmann, opvolger van de bekende Gustav Wittfeld die veel heeft betekend voor de ontwikkeling van de elektrische tractie in Pruisen - de Wittfeld accu motorwagens zijn naar hem genoemd - begon met een inventarisatie van alle ervaringen die met de bestaande elektrische locomotieven was opgedaan. Die

vormden de basis van de verdere ontwikkeling. Insteek was om zo min mogelijk verschillende typen te bouwen. Standaardisatie was het nieuwe credo, net zoals dat ook bij de stoomlocs van de Reichsbahn het geval was. Het ging bij de standaardisatie onder meer om stroomafnemers, motoren, hoofdschakelaars en dynamo's.

Reichsbahnloc E 75 09 werd in 1927 afgeleverd door Krauss-Maffei. Ze bleef haar hele leven in Beieren. (foto Carl Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée)

Bij de ontwikkeling van de nieuwe elocs werd in weerwil van de naar voren gerichte blik toch naar de verouderde tractie gekreken. De eerste locs met een aparte aandrijving op elke as hadden weliswaar het levenslicht gezien maar daar was nog onvoldoende ervaring mee opgedaan. Liever grepen Wechmann en de zijnen terug op de vertrouwde voortbeweging met behulp van drijfstanen. Een klassieke, van de stoomtractie afgekeken aandrijving. Met dien verstande dat de motor met een zogeheten blind wiel was gekoppeld dat op zijn beurt was verbonden met de drijfstanen. De opdracht aan Wechmann was om een loc te ontwikkelen die zowel voor de goederen- als de reizigersdienst geschikt was. Het eerste ontwerp was een driedelige loc waarvan er in 1924 en 1925 31 voor Beieren (type EG 3 220001-22031, later Reichsbahn E 77 01-31) en 25 voor Pruissen (type EG 701-725, later E 77 51-75) werden gebouwd. Er werd voor een driedelige constructie gekozen omdat deze 1'BB1'-machines ook over rangeerheuvelds moesten kunnen rijden en aansluitingen bedienen. Uiteindelijk besloot de Reichsbahn om een aanpaste versie van de E 77, de E 75 te laten bouwen. Een machine die een star frame zou bezitten omdat de opgedane ervaringen met soortgelijke locs van de series E 16 en E 52 positief waren. De nieuwe machines, die ook de asindeling 1'BB1' kregen, werden met ingang van 1928 in dienst gesteld. De E 75 01-12 waren bestemd voor Beieren, de E 77 51-69 gingen naar het midden van Duitsland, naar het gebied dat door Pruissen werd gevormd. De machines die door een boogstraal van 180 meter konden rijden, werden gebouwd door BMAG (E 75 62-69), Krauss-Maffei (E 75 01-12) en LHW (E 75 51-61). De elektrische installaties kwamen van BEW en MSW, die de 'Liefer-

gemeinschaft' BMS vormden. De voorloper van de joint venture zullen we maar zeggen.

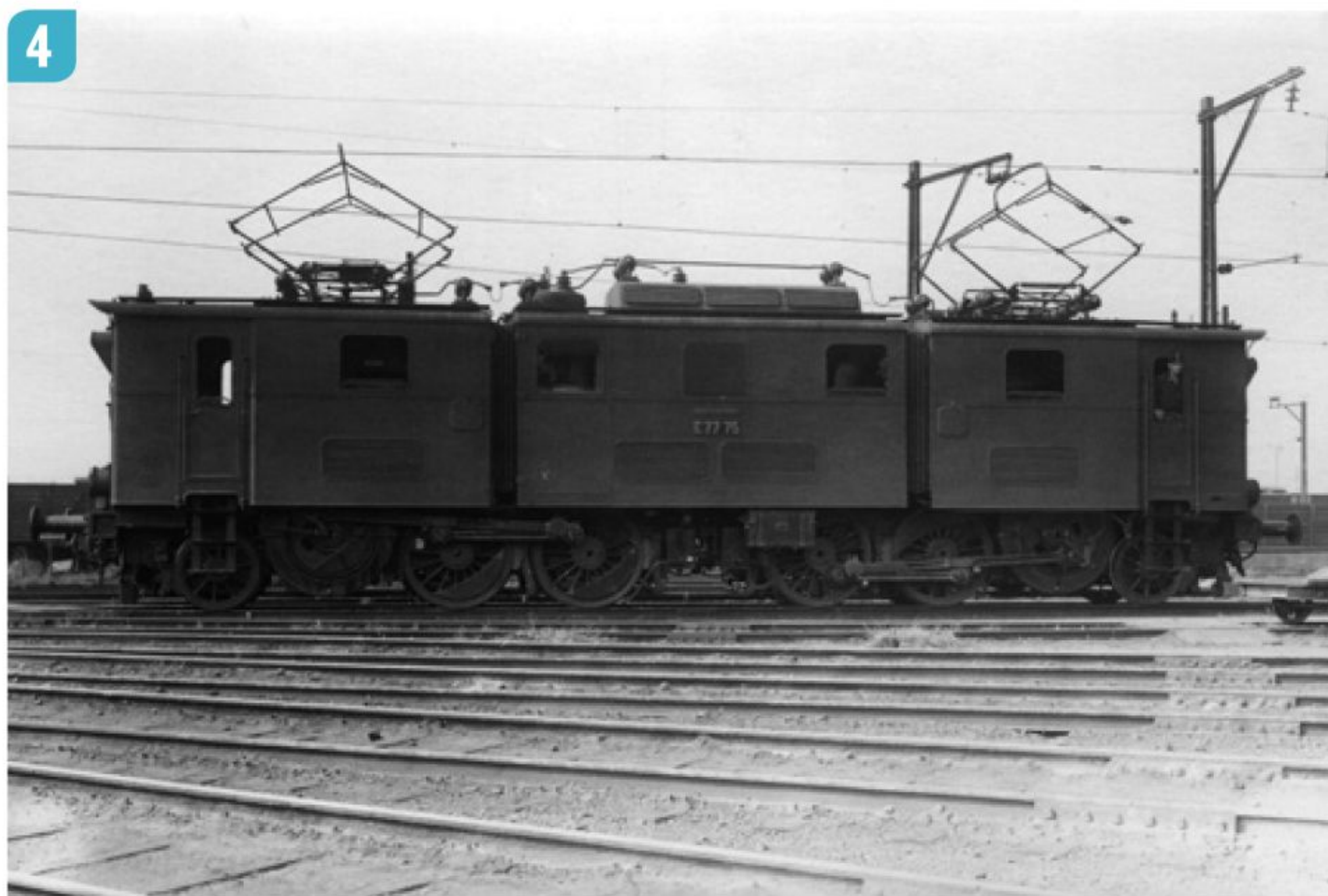
De 15,38 m lange en 3,05 m brede locs met een dienstgewicht van 106,2 ton hadden een maximum snelheid van 70 km/h. Dat was voldoende om ze ook in het forensenverkeer in te zetten. De vorm van de drijfstaag was apart, het bovenste gedeelte lag schuin en vormde een geheel met de rest van de staag. Officieel heette het op z'n Duits een Winterthur-Schrägstaagenantrieb. Opvallend is dat de spoorkransen van de wielen van de beide middelste assen lager zijn dan die van de andere wielen. Dat scheelde 15 mm. De beide cabines waren via een smalle gang met elkaar verbonden. Bij de Reichsbahn werden de locs van de serie E 75 met een donkergrijze kleur in dienst gesteld. Het dak en de stroomafnemers waren zilverwit. Bijzonder is dat het gros van de Beierse machines een ander type stroomafnemer, SBS-11, had. Die hadden een andere constructie. Waarom die werden geïnstalleerd is uit de literatuur niet op te maken. Deze stroomafnemers waren tot de jaren zestig in gebruik. Er zijn foto's bekend waarbij de E 75 04 met beide stroomafnemers rondrijdt. De locs werden door twee motoren van het type BMS 700 aangedreven. Die leverden een vermogen van 1600 kW.

De Beierse machines werden voornamelijk vanuit München ingezet, de locs die naar Pruissen werden overgebracht kwamen terecht bij de directies Halle en Hannover. Ze waren bij de machinisten redelijk populair. Dat kan niet worden gezegd van de E 77. Dus was het bedienend personeel in Beieren blij dat in 1943 en 1944 alle E 77-ers naar het midden van Duitsland werden overgebracht en de E 75 uit deze gebieden de treindiensten in de zuidelijke Freistaat overnamen. De locs betaalden een rela-

3

4

3. De serie E 06 diende mede als voorbeeld voor de constructie van de E 75. (foto Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée) **4.** De driedelige serie E 77 geldt als voorloper van de serie E 75. De E 77 had een vermogen van 1880 kW en een maximum snelheid van 65 km/h. (foto Carl Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée)

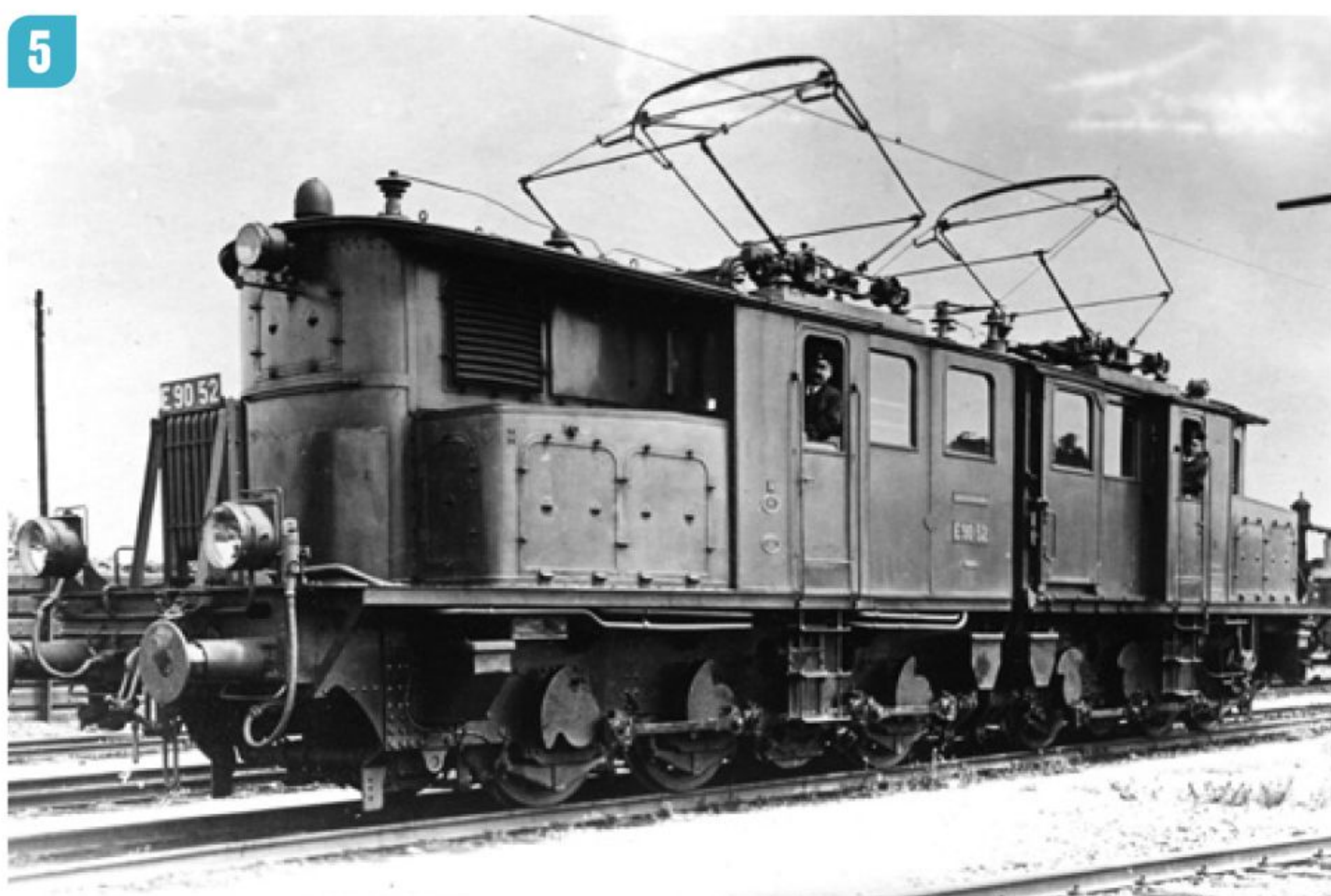
tief hoge tol in de Tweede Wereldoorlog. Negen stuks haalden als gevolg van schade het einde van de oorlog niet. Ze werden uit het materieelbestand geschrapd. Twee machines bevinden zich in het zuiden van de Ost-Zone, het door de Russen bezette oostelijke deel van Duitsland en bleven daar. Een er van, E 75 07 was zwaar beschadigd en werd afgevoerd. De ander, E 75 058, was daarentegen bedrijfsvaardig maar werd niet in gebruik genomen. Ze ging in 1946 als 'Reparations' loc naar Rusland. Bij terugkeer, jaren later, werd ze niet alsnog in dienst genomen. Een enkele loc van een bepaalde serie bood geen aanlokkelijk perspectief voor de Reichsbahn.

De jonge Bundesbahn nam de aanwezige machines over. Ze moest wel want er was nog geen alternatief voor de oude elocs voorhanden. Maar grote investeringen bleven achter, hun dagen waren immers geteld. Hooguit was er sprake van wat kleine technische verbeteringen, bijvoorbeeld de isolatoren op het

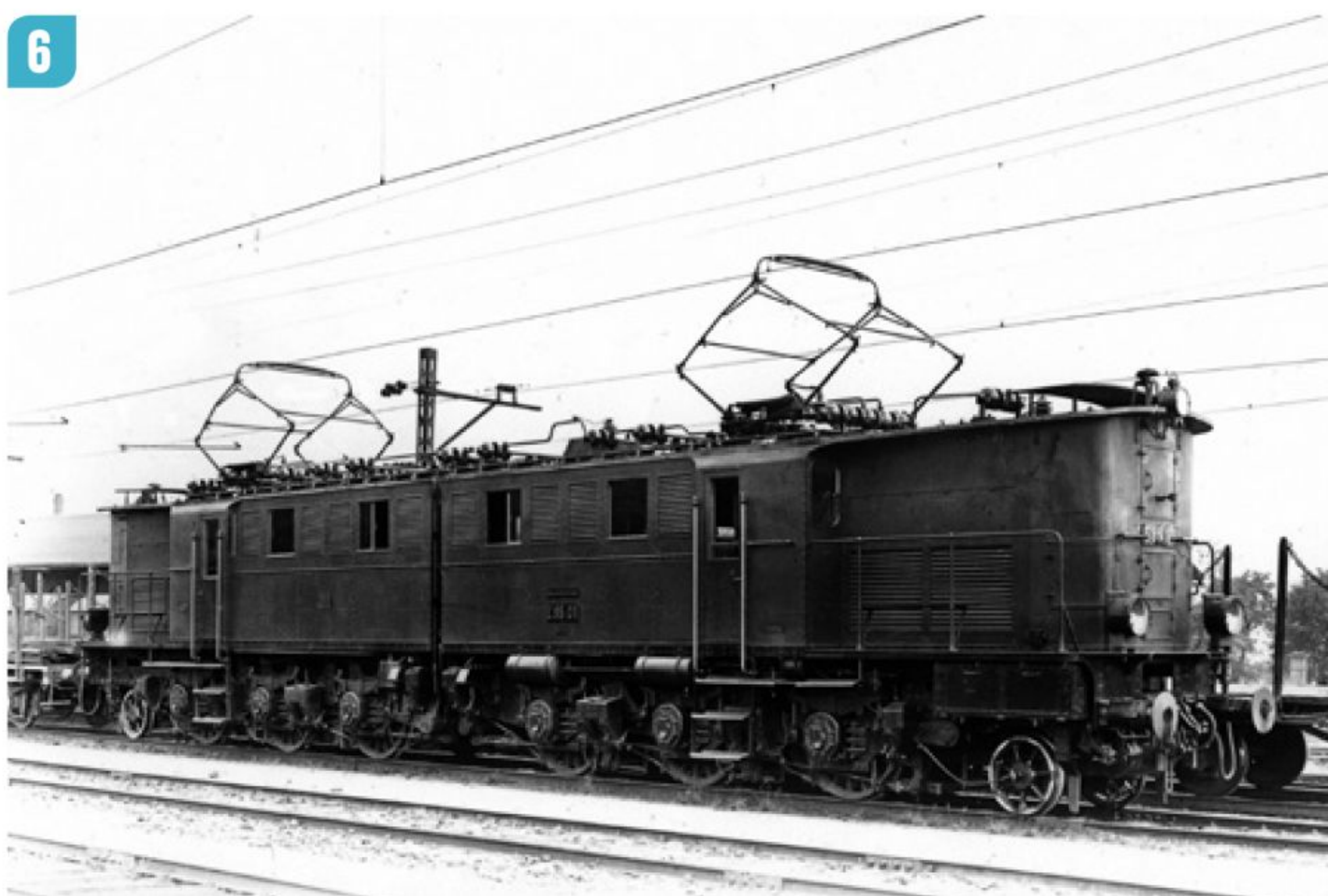
dak. Klein bier, zogezegd. En bij de E 75 09, 55 en 69 was wat veranderd aan het front van de cabine. Het front boven de drie ramen was verwijderd. Deze locs leken daardoor wat op de E 52. De resterende E 75-ers werden in 1965 in depot Treuchtlingen gehuisvest. Toen dat Bw werd opgeheven gingen ze naar Ingolstadt. Hier werden ze uiteindelijk afgevoerd. Negentien representanten van de serie E 75 maakten in 1968 de invoering van de computernummers bij de Bundesbahn nog mee: E 75 werd 175 waarbij het cijfer 1 stond voor elektrische tractie (en 0 voor stoom en 2 voor diesel). Op 1 augustus 1972 was het hoofdstuk E 75/175 voorbij. Toen werden de laatste 12 locs buiten dienst gesteld en afgevoerd. Een van de laatste die de eindstreep haalde was de 175 009. Ze werd samen met de 175 059 aangewezen als museumloc van de DB. Een ander deel van de locs zoals de 175 054 rekte hun leven als verwarmingslocomotief. Daarmee verdienden ze nog een genadig slotakkoord; andere oude elocs werden gebruikt om in tijd van nood omver te worden gegooid om zo een spoorlijn te versperren.

Toen in 1985 het 150-jarig bestaan van de spoorwegen in (West) Duitsland zou worden gevierd was de 175 059 uitverkozen om rijvaardig te worden gemaakt. Die loc leek nog veel op de oorspronkelijke uitvoering en had niet zoals de 175 009 een aangepast front. Ofschoon die machine er motorisch beter aan toe was. Die machine diende nu als onderdelenleverancier en werd tenslotte gesloopt. Na de restauratie werden de nummers gewisseld. Met de E 75 009 reed tenminste een Beierse loc mee tijdens de parades in Neurenberg. Rensentimenten zijn de Duitse spoorwereld niet vreemd. Na het jubileum was de E 75 009 nog diverse keren met een extra trein onderweg, tot ze in 1987 werd getroffen door een flinke motorschade. Die was van dien aard dat herstel niet meer mogelijk was. Sindsdien werd de loc als mobiel museumstuk tentoongesteld.

5

6

5. In 1920 werd deze door drijfstanen aangedreven eloc E 90 052 door Humboldt gebouwd. (foto Carl Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée) **6.** Bij de bouw van de serie E 95 werd de ontwikkeling van elocs met een aandrijving per as adequaat ter hand genomen. (foto Carl Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée)

Door drijfstangen aangedreven elocs bepaalden jarenlang het beeld bij de Reichsbahn. Loc E 71 019 wacht op vertrek uit Weil/Rhein. (foto Carl Bellingrodt, collectie Sevrien Ferrée)

Aan dat rustige leven kwam een abrupt einde toen op 17 oktober 2005 een grote brand uitbrak in de museumloods van Bw Neurenberg Hbf waar een aantal historische locs was ondergebracht zoals de replica van de Adler uit 1935, de 45 010, een van de zwaarste stoomlocs van de Reichsbahn en DB, en de 23 105. Die machine genoot bekendheid als de laatste voor de Deutsche Bundesbahn gebouwde stoomloc. Ook de E 75 09 werd niet gespaard. Een belangrijk deel van het erfgoed van de Duitse spoorwegen was door de vlammen vernietigd. Nadat voldoende geld bijeen was gebracht, werd de oude eloc in 2015 naar de revisiewerkplaats in Meiningen overgebracht. Daar werd ze in de laatste uitvoering teruggebracht, met het oorspronkelijke nummer, dus als DB 175 059. Tijdens een open dag in Meiningen, in september 2015, kon het publiek voor het eerst weer genieten van deze strak in de groene verf zittende 1'BB1'-loc. Opvallend

was dat de stroomafnemers rood waren geschilderd. Dat was niet de kleur (silverwit) die ze op het laatst hadden. Ook op andere details was kritiek. Blijkbaar was de restauratieklus wat al te lichtvoetig uitgevoerd. Sinds die open dag is het stil geworden rond de E 75 09. Als het maar niet te lang stil blijft rond deze historisch waardevolle machine.

7. Een ander voorbeeld van een 'Stangenlok' is deze 132 027-4 van de Bundesbahn. Gelsenkirchen-Bismarck, 21 mei 1977. (foto Gunter Kuschy, collectie Hans Koning) **8.** De 175 054 rekte haar leven als verwarmingslocomotief. Lehrte, 16 maart 1968. (foto Gunter Kuschy, collectie Hans Koning)

Staatsieportret van de Bundesbahn E 75 05, tijdperk III weerspiegelend.

DE AANDRIJVING VAN BRAWA'S E 75 05 STRAALT EEN EN AL STOERHEID UIT

Dominantie door drijfstangen

Het duurde, zoals de laatste jaren gebruikelijk bij een nouveauté van Brawa, lang voordat het nieuwe model van de elektrische Duitse locomotief van de serie E 75 het levenslicht zag. De verwachtingen van dit nieuwe H0-model waren hoog gespannen. Werden ze ook waargemaakt?

MODEL

De nieuwe loc wordt in drie verschillende uitvoeringen op de H0-markt uitgebracht, de E 75 06 in grijze Reichsbahn look en

de groene E 75 05 en 175 009, beide Bundesbahn machines. Als vertegenwoordigers van respectievelijk de tijdperken II, III en IV. Voor ieder wat wils dus. Het model dat de redactie ter beschik-

king werd gesteld is de E 75 05, een van oudsher Beierse locomotief die in Bw München Ost was gehuisvest, zo is op de zijkant te zien. Ook het fabrieksbord van fabrikant J. A. Maffei (loc) en dat van MSW (elektrische installaties) is duidelijk zichtbaar. De laatste revisietermijn was 14 november 1958. Die datum staat in redelijk duidelijke beschrifting op de stelbalk gedrukt. Duitsland zat toen nog midden in het Wirtschaftswunder. Geluk was weer heel gewoon.

Een technisch wonder is dit nieuwe H0-model niet. Wel een mooie proeve van bekwaamheid waar Brawa anno 2017 toe in staat is: een gedegen, overtuigende historische eloc met tal van filigrane details. Toeters en bellen die er toe doen. De groene kleur van de vierkante lockast is zijdemat, het dak licht grijs, de wielen en de stroomafnemers rood, stuk voor stuk kleuren die authentiek overkomen. Met name de rode stroomafnemers vallen op, jammer alleen dat we er niet in slaagden om ze zonder enig 'geweld' te kunnen openklappen. Zelfs een ervaren winkelier die al 25 jaar met het modeltreinbijltje hakt, lukte het niet. Daarom ziet de lezer een ingeklapte versie op de foto's. Het zij zo.

Het klinkt een beetje cru maar misschien is dat ook wel de bedoeling van de fabrikant uit Remshalden. Want: het model stroomafnemer dat is gemonteerd, is te kort. Het contingent van twaalf Beierse locs dat deel uit maakte van deze 32 stuks om-

vattende serie, was voorzien van stroomafnemers van het type SBS 11. Bij het nameten van deze schaarbeugel blijkt echter dat de onderste- en bovenste beugelarm 2,7 respectievelijk 2,5 mm te kort zijn. Dat geeft een toch wat compacter beeld van zo'n stroomafnemer dan de 'werkelijkheid' in model. De leidingen op het dak zijn correct weergegeven, dat geeft de loc extra allure. Dat beeld wordt versterkt door de diverse apart aangebrachte details zoals grijpstangen. De gravure van de opbouw van de E 75 05 mag er ook zijn. Met dien verstande dat de klinknagels evenwel een keer zo groot zijn weergegeven. Met de huidige stand van graveertechniek is dat een spijtige constatering. Hier laat de fabrikant onnodig een steekje vallen. Het DRG-model van de E 75 06, ook loc met een Beierse achtergrond, heeft zelfs een verkeerde stroomafnemer. Het gaat om een aangepast type SBS 10 waarbij net als bij de DB-variant sprake is van te korte beugelarmen. Bovendien hebben de sleepstukken van dit model niet de juiste vorm. Een ander aspect is de inklapbare toestand: de schaarbeugel heeft dan niet de goede vorm, hij is te veel in elkaar gedrukt. Conform de waarheid zijn de messing fabrieksboarden die op de zijkant van de voorste cabine (1) zijn aangebracht.

Wat maatvoering betreft zit Brawa dicht tegen de waarheid aan. De 15,380 meter lange E 75 05 moet in schaal 1:87 17,68 cm lang zijn. Het model meet 17,64 cm. Perfect op lengte dus.

1

2

3

4

5

De ware breedte is 3,51 cm, de modelbreedte is 3,48 mm. De hoogte, gemeten tot de trafo-ombouw op het dak is 4,94 cm. De E 75 05 in model geeft een hoogte van 4,91 cm aan. Ook de diameter van de drijfwielen (1,61 cm tegen 1,59 cm-model) en van de loopwielen (1,15 cm tegen 1,15 cm) is op de juiste schaal-grootte weergegeven. Hier scoort het model veel punten mee. Ook de buffers zijn op schaal. Die hebben een diameter van 5,1 mm en moeten zijn 5,2 mm. De wielen bezitten het juiste aantal spaken. De aandrijfstangen zijn authentiek. Er is een 'werkende' smerpomp gemonteerd, een aangenaam in het oog springend detail. Het model (43204, € 269,-) kent ook bij het loopwerk tal van andere apart aangebrachte onderdelen. De achterste wielen zijn voorzien van antislipringen.

TECHNIEK

Hier en daar zijn wat concessies gedaan, anders zou de loc niet door de standaard modelbogen kunnen rijden. Veel details hebben een exacte grootte zoals de zandhouders en batterij-

1. De E 75 05 in vogelperspectief. De leidingen op het dak zijn correct weergegeven. **2.** De rechterkant van het Brawa model van de E 75 05. De kleur groen is authentiek. **3.** Of het slim is om een model met geopende ramen aan te bieden? Biedt dan ook gesloten ramen aan om de keuze aan de eigenaar te laten. **4.** De stroomafnemers zijn een verhaal apart. Ze zijn in elk geval lastig uit te klappen. **5.** De opschriften zijn loepzuiver en compleet. De fabrieksborden zijn opvallend groot, net als bij het grote voorbeeld.

kasten. De dunne zandstrooipijpjes eindigen precies boven de spoorstaven en niet, wat je nog wel eens bij modellen ziet, in het luchtledige. Wie de verwarmingsleiding aan de voorkant wil aanbrengen moet het betreffende gat wat uitboren, het is te klein. Het frame van de loc is van zinkspuitgietwerk. Dat zorgt samen met de motor voor voldoende gewicht. De aandrijving zit in het midden en is aan beide kanten gekoppeld met een groot en breed uitgevallen vliegwiel. Die constructie zorgt voor prima rijeigenschappen. Het model rolt langzaam uit als de stroomtoevoer wordt uitgeschakeld.

Bij 3 Volt wordt een snelheid van 3 km/h gehaald. De maximum snelheid, bij 12 Volt, bedraagt 58 km/h. Dat ligt iets onder de 70 km/h van het voorbeeld. Goederentreinen haalden die snelheid niet, dus de motor voldoet ook in dit opzicht. De voortbeweging straalt een en al soepelheid uit. In tegenstelling tot de echte loc wordt de blinde as niet aangedreven maar alleen de beide buitenste assen. Dat gebeurt via een wormwiel. De binnenste wielen en de blinde as worden via de drijfstaang bewogen. In feite de omgekeerde beweging als bij het grote voorbeeld. De stroomopname is goed, en bedrijfszeker. De messing stroomafnemers zijn subtiel aan de binnenkant van de wielen geplaatst.

6

Het digitale model heeft een luidspreker die authentieke geluiden voortbrengt. De geluiden zijn afkomstig van een E 77. Geen probleem: beide locseries hebben dezelfde motor. Interessant is de schakelfunctie van het licht bij de digitale variant. Het bovenste frontsein kan worden uitgeschakeld. Dat is conform het seinreglement in tijdperk III. Bij te veel modellen branden alle drie de frontseinen. De E 75 05 heeft voorts in- en uitschakelbare verlichting van het motorcompartiment. Aantrekkelijk als de loc in een depot staat. Bij een depotbezoek behoren ook de geopende ramen van het motorcompartiment en de beide cabines. Tijdens het rijden gingen die ook wel eens open. Maar wie een modelspoorweg heeft die het thema herfst heeft die zal die ramen toch dicht moeten maken. Eigenlijk zouden die 'gesloten' ramen moeten worden bijgevoegd.

CONCLUSIE

Wat bekijft, is een mooie loc met goede rijeigenschappen. Alleen jammer dat de stroomafnemers niet de juiste afmetingen hebben. En het opzetten daarvan een extra vaardigheid lijkt te vereisen. Het puntje op de 'i' ontbreekt nu. De prijs van de E 75 is alleszins gerechtvaardigd. De loc is ook voor het drierailsysteem leverbaar.

Last but not least: Brawa is niet de eerste modelspoorfabrikant die een H0-model van de serie E 75 op de markt heeft gebracht. Die eer komt Merker + Fischer toe, een kleinseriefabrikant die in 1974 een bouw pakket van deze klassieke Duitse eloc leverde. Een tiental jaren later bracht Trix in schaalgrootte 1:87 een machine uit die de Bundesbahn aanduiding 175 had, dus de versie na 1968. Tot slotte was het Märklin dat vijftien jaar geleden ook een eigen E 75 lanceerde. Voor Trix Express, dit merk was inmiddels door de fabrikant uit Göppingen overgenomen, kwam eveneens een loc van deze serie uit. Brawa past prima in dit rijtje.

7

8

9

6. Het sobere, rechthoekige front van de E 75 05. Het bovenste frontsein kan in de digitale versie worden uitgeschakeld. Zoals het in tijdperk III hoort. **7.** De kopelstangen van de E 77 vormen een indrukwekkend geheel. De rijeigenschappen van dit model zijn uitstekend. **8.** De grijze kleur van de DRG-E 75 06 heeft de juiste tint. **9.** De Reichsbahn E 75 06 in volle glorie. Het laatste werkplaatsbezoek geeft 1934 aan. In tijdperk II is dit model te gebruiken voor reizigers- en goederentreinen.

Een dubbele 2M62 rijdt met de trein Kiev-Rachiv uit de tunnel bij Woronenko, 29 september 2016. Links staat een gewapende militair op wacht.

De Ukrajinski Salisnyzi maken er het beste van

De Ukrajinski Salisnyzi, de Oekraïense spoorwegen, hebben het zwaar. Door de bezetting van het Donetsk bekken in het oosten en de Krim in het zuiden door separatisten, is een deel van het spoorwegnet onbereikbaar geworden. In de rest van het land merk je niet veel van de oorlog.

Voornamelijk in de zuidwest hoek van het land, dat aanschurkt tegen Polen en Roemenië, is het erg rustig. Daar rijden de treinen, zei het niet echt frequent, op tijd en ziet het materieel er redelijk onderhouden uit. En mocht er toch een keer iets mis gaan zoals we met eigen ogen aanschouwden, dan getuigen de

medewerkers van de Ukrajinski Salisnyzi, de Oekraïense staats-spoorwegen, van voldoende improvisatievermogen. Een onderweg defect geraakt treinstel? Niks aan de kant zetten, gewoon een oude diesellocomotief er voor en de gehele dienst op die manier uitvoeren. Snelheid is niet de belangrijkste troefkaart van de Oe-

Het defecte treinstel D1 801 wordt door een diesellocom van de serie Ym geduwd. Tatarow, 2 oktober 2016.

kraïense spoorwegen. De gemiddelde snelheid van een reizigerstrein ligt iets boven de 80 km/h. Wel kent het bedrijf dat nog steeds de infrastructuurtak én de spoorwegonderneming onder een dak heeft, lange afstandstreinen. Die rijden voor een groot deel 's nachts en bestaan uit slaap- en ligrijtuigen. Reizigers zijn verplicht om voor deze treinen te reserveren. Dat is niet nodig voor het regionale verkeer. Hier geldt overigens slechts één tarief, dat voor de derde klasse. Reizigers voor de lange verbindingen kunnen kiezen uit drie verschillende tarieven.

Het nationale spoorwegbedrijf dat in 1991 werd opgericht nadat de Oekraïne zich had losgeweekt van de vroegere Sovjetunie, heeft het hoofdkantoor in de hoofdstad Kiev. De infrastructuur is zodanig opgebouwd dat er vooral noord-zuid en noordoost en zuidwest verbindingen zijn. Saillant detail: bij elk tunnelportaal staat een gewapende militair op wacht. Altijd met een klein of iets grotere wachtpost. En we zagen zelfs een enkele keer een loopgraaf. Deze militaire aanwezigheid heeft niets met de door Moskou gedicteerde schermutselingen in het oosten en zuiden te maken. Dergelijke wachtposten waren er altijd al bij strategische punten. Fotograferen met een voorbij rijdende trein? De militairen geven zelf aan tot hoever je ze mag benaderen.

BREEDSPOOR

Het spoorwegnet is voor het grootste gedeelte (Russisch) breedspoor met een spoorwijdte van 1520 mm. Verder zijn er nog een paar 750 mm smalspoorlijnen en kunnen we aan de randen van het land een paar normaalspoortrajecten vinden. Zo rijden er

normaalspoortreinen over enkelspoor van Polen naar het Oekraïense station Kowel. Omgekeerd rijden Oekraïense treinen over breedspoor de grens over naar het Poolse grensstation Przemyśl. Bij diverse grensstations zijn omsporingsinstallaties gebouwd. Een rijtuig gaat hier een stukje omhoog waarna er een normaal- of breedspoordraaistel onder wordt gezet, al naar gelang de route van de reis. Het net had voor de afscheiding van het kolenrijke Donbekken en de Krim een lengte van 22.300 km. Daarvan was minder dan de helft geëlektrificeerd, 9.978 kilometer. Het spoorwegnet kreeg in de aanloop tot het Europees kampioenschap voetbal dat in 2012 in Polen en de Oekraïne werd gehouden een flinke impuls. Er werd voor zo'n 700 miljoen euro geïnvesteerd. Een deel van dat bedrag ging naar de aanschaf van hogesnelheidstreinstellen uit onder meer Zuid-Korea. Oud materieel rijdt er overigens nog genoeg. Zo worden lange afstandstreinen die bijvoorbeeld van Kiev naar Rachiv in het zuidwesten rijden, op het niet geëlektrificeerde gedeelte getrokken door dubbele locs van de serie 2M62. Deze Taigatrommels staan met een geblindeerde cabine tegen elkaar, met alleen een zijraampje aan weerskanten. Het gebeurt een enkele keer dat zo'n loc met die kant naar voren rijdt. Dan moet de machinist continu z'n hoofd uit het raampje steken. Door de oorlog is sinds 2014 een gedeelte van het spoorwegnet verloren gegaan. De infrastructuur heeft flink onder te leiden gehad. Emplacementen liggen in puin, bruggen zijn vernield, treinverkeer is op tal van plekken niet meer mogelijk. Door het oosten van de Oekraïne liep ook een verbinding tussen de Russische

regio's Woronsch en Rostov. De Russen besloten een tijd terug om tussen de steden Schurovka en Millerowo een tweesporige, elektrische lijn om de Oekraïense grens aan te leggen. In 2018 moet die 122 km lange verbinding klaar zijn. Russische reizigers hoeven dan niet meer door het onrustige oosten te rijden. Daar klinken in weerwil van de wapenstilstand op sommige dagen vele honderden explosies.

De kans dat de Oekraïense spoorwegen de verloren gegane spoorlijnen en materieel terug krijgen is te verwaarlozen. Het beheer van het spoorbedrijf op de Krim werd in 2015 al toevertrouwd aan de Russische spoorwegen, RZD. Om het naderende isolement te voorkomen werd op 1 augustus 2014 de uit negen rijtuigen bestaande trein Simferopol (Krim) - Moskou per spoorveer via de Straat van Kertsch naar het schiereiland Taman gevaren. Vandaar ging het via Rostov naar de Russische hoofdstad. Reisduur: 46 uur. Het was voor het eerst in 25 jaar dat het veer hier weer spoorwegmaterieel overzette. Voor de bezetting van de Krim - de trein reed deels via de Oekraïne - duurde de reis Moskou-Simferopol 24 uur. In de toekomst gaat het weer sneller. De Straat van Kertsch wordt overspannen door een gecombineerde auto- en spoorbrug. Een enorme investering. Dat laat zien dat de Russen de Krim nooit meer afstaan en het spoor daar ook nimmer meer aan de Oekraïense spoorwegen zal toebehoren.

1. Treinstel D1 757-3 maakt op 30 september 2016 een tussenstop in Worochta. **2.** In station Worochta wordt treinstel D1 801-1 geflankeerd door de in Tsjechoslowakije gebouwde dieselloco Ym33-2720, 30 september 2016. **3.** In station Worochta maakt de machinist van treinstel D1 757-3 zich op voor een nachtelijke rit, 30 september 2016. **4.** Dubbelloc 2M62 0618 vertrekt met de trein Kiev-Rachiv uit station Jasinja, 29 september 2016.

VERJONGD STADSHART

Een nieuw Utrecht Centraal

Door Ton Burgers, Jan Vredenberg, Herbert Boland e.a., redactie Tjeerd Dierckxsens e.a., uitg. Matrijs, formaat 24 x 31 cm, 176 blz., ca. 220 foto's, plattegronden en tekeningen, ISBN 978 90 5345 509 8, prijs € 29,95.

Naast het fotoboek van Zijlstra en Lansink verscheen bij de heropening van Utrecht Centraal een tweede boek over dit onderwerp. Het behandelt de geschiedenis van het spoor en het met name de ontwikkelingen van het omringende stads-hart. Het werk staat op zichzelf, maar kan ook worden gezien als logische aansluiting op de eerdere - meer historische getinte - uitgave van Zijlstra en Lansink. 'Er is geen stad in Nederland die zo verknoot is met het spoor als Utrecht. Het heeft de ontwikkeling van de stad en de regio beïnvloed en bepaald,' aldus de redactie. Na een hoofdstuk over de komst van de spoorweg naar Utrecht en de groei naar verkeersknooppunt, komen de hedendaagse verkeersproblemen in het oude stadscentrum aan de orde. Grootse plannen leidden tot de bouw van Hoog Catharijne tussen het station en de Cartharijnesingel, waarbij Utrecht CS bijna ongemerkt overliep in winkelcentrum en binnenstad. Tramlijnen gingen het station verbinden met Nieuwegein en IJsselstein en (binnenkort) de Uithof. 'Utrecht Centraal' zou in de volgende jaren ingrijpend worden verbouwd om het groeiende reizigersaanbod aan te kunnen en om een gemakkelijke voetgangersdoorgang te vormen tussen stadskant en Jaarbeurszijde van het beoogde knooppunt trein/bus/tram/privé vervoer. Dat het niet allemaal van een leien dakje ging staat óók in dit interessante boekwerk.-HvL

1x1 DES ANLAGENBAUS

2-2016

Fahrzeuge altern und patinieren

Door Bernd Keidel, uitg. Eisenbahn Journal, formaat A4, 100 blz., veel foto's, Duitse taal, bestelnr. 681602, ISBN 978-3-89610-678-0, prijs € 17,50.

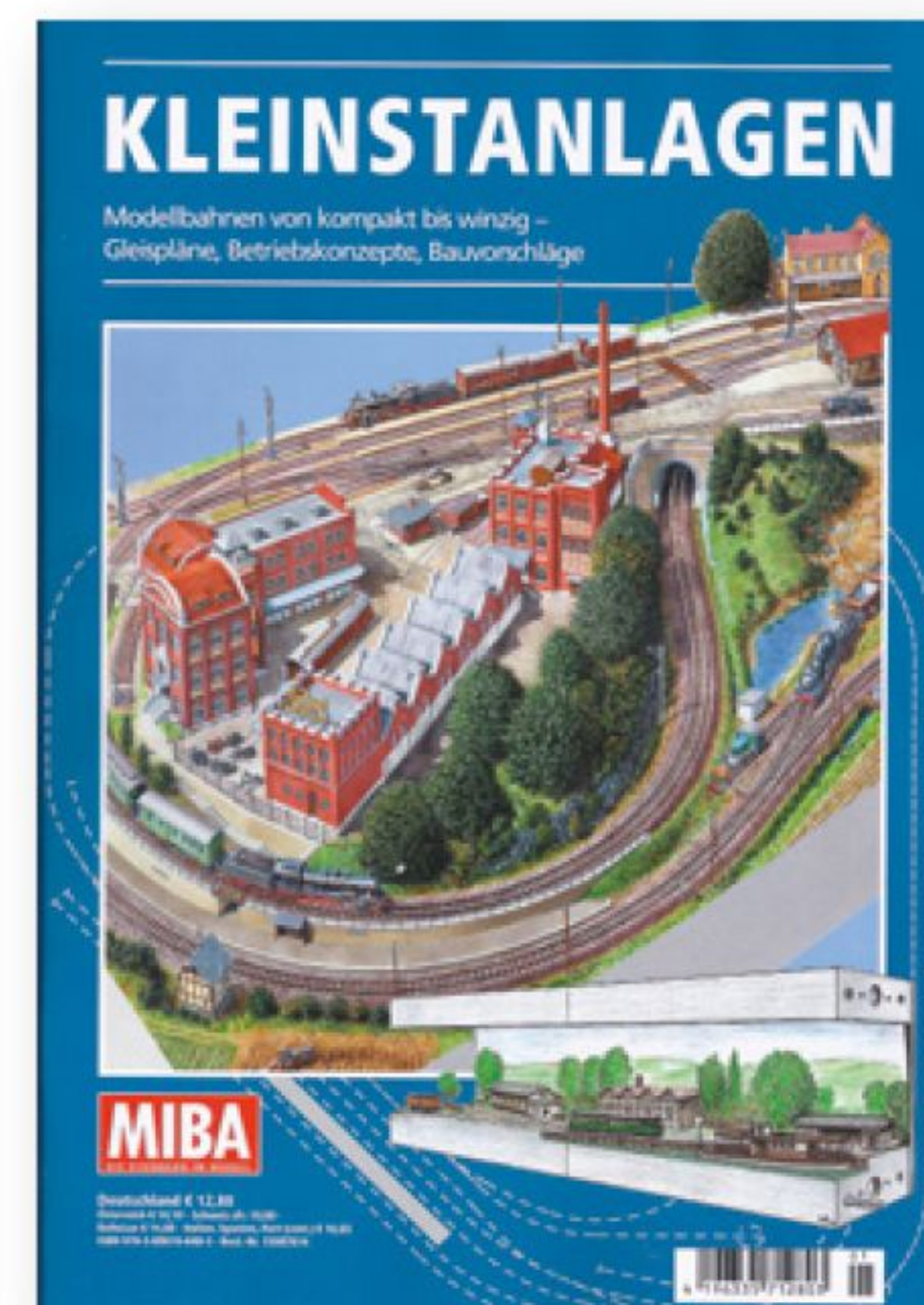
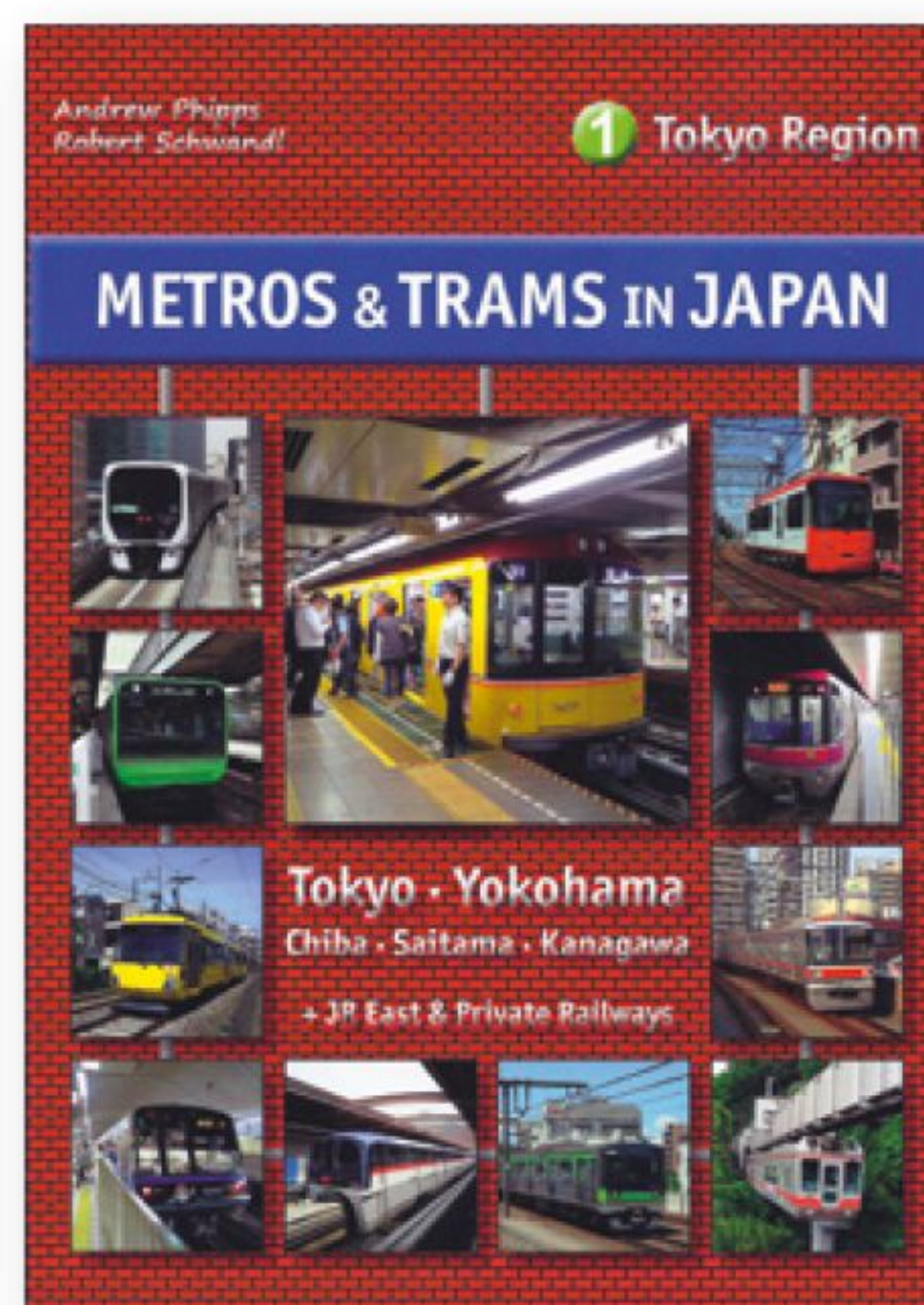
Velen deinzen terug voor het weatheren van hun rollend materieel. Wie zich er aan waagt dient zich goed voor te bereiden. Deze special kan daartoe een bijdrage zijn. Er zijn diverse technieken. Hier voert het gebruik van de airbrush de boventoon. In het eerste hoofdstuk worden de basistechnieken uit de doeken gedaan. Hoe ga je te werk met de airbrush, welke verf gebruik je. Maar ook penselen komen aan de orde. In de volgende drie hoofdstukken belicht de schrijver de praktijk. Aan de hand van enkele modellen (enkele goederenwagens en rijtuigen, een diesellocomotief en een eloc) wordt duidelijk uitgelegd hoe je het moet doen. In de volgende hoofdstukken gaat de auteur verder. De resultaten zijn verbluffend.-TO

METROS & TRAMS IN JAPAN

Deel 1, Tokyo Region

Door Andrew Phipps en Robert Schwandl, uitg. Robert Schwandl Verlag, Berlin, formaat 17 x 24 cm, paperback, 162 blz., 250 foto's, 15 (net)kaarten, 33 tabellen, Engelse en Duitse tekst, ISBN 978-3-936573-47-3, prijs € 19,50.

Over het (voor)stadsvervoer in Japan zijn drie uitgaven voorzien. Als eerste is de regio Tokyo (Yokohama, Chiba, Saitama, Kanagawa + JR East & Private Railways) uitgebracht, voor dit jaar staat Noord en Centraal Japan gepland en voor 2018

West- en Zuid-Japan. Behalve de taal is ook de structuur van het railvervoer door de veelheid aan particuliere maatschappijen complex. Hoewel veel opschriften op stations inmiddels ook in het Engels zijn gesteld, kan dit boekje (rail)reizigers veel zoekter plaatse besparen. Voor de overzichtelijkheid worden de vele metro-, voorstadslijnen, monorail en de enkele tramlijnen per lijn of per maatschappij besproken. De particuliere spoormaatschappijen rijden veelal met hetzelfde materieel, het onderscheid zit 'm dan in de kleurstelling. De monoraillijnen komen goed aan bod. De netkaarten - drukke gebieden zijn in detail uitgewerkt - zijn achterin het boek afgedrukt. Voor een beter in- en overzicht, zeker bij een reis door de besproken regio, zouden de kaarten kunnen worden gescand en iets vergroot uitgeprint.-DH

KLEINSTANLAGEN

Door Martin Knaben, uitg. Miba-Verlag, formaat A4, 114 blz., vele afbeeldingen (kleur), Duitse taal, ISBN 978-3-89610-648-3, prijs € 14,80.

Bij Miba verschijnen regelmatig specials met modelbaanontwerpen. In deze uitgave is de focus gericht op kleine modelbanen. In totaal 20 geheel uiteenlopende voorbeelden kunnen (aspirant) modelspoorders, die minder ruimte hebben, inspireren tot het bouwen van een kleine(re) baan. Uiteraard komt H0 het meest aan bod, maar ook voor liefhebbers van TT, spoor N en zelfs spoor 0 worden niet vergeten. Enkele ontwerpen zijn gerealiseerd, maar de meeste zijn getekend afgebeeld. Vaak in 3D. Er zitten aardige ontwerpen bij, maar sommige hebben toch dat typisch Duitse spaghetti uiterlijk.-TO

Internationale Spielwarenmesse Neurenberg 2017

Het redactieteam van Railhobby heeft zich ook dit jaar beperkt tot de hallen 4A en 7 van de vijftien hallen tellende uitgestrekte Messezentrum. Waarbij sommige twee etages tellen, iets voor de echte liefhebbers. Het modelspoor is sinds de oplevering van de hoge en van veel glas voorziene hal 4A de thuisbasis van uw redactie. Met een uitstapje naar hal 7 voor de modelauto's. De vele Neuheiten vindt u op de volgende 28 pagina's. De redactie wenst u veel leesplezier. Een voetnoot blijft bij het beursnieuws op z'n plaats: een (klein) deel van de nieuwtjes betreft vooraankondigingen waarbij het vraag is of alle producten ook in productie zullen worden genomen. Dat zal mede afhangen van de bestellingen die inkopers op de beurs hebben geplaatst. Voor bedrijven die niet in Neurenberg aanwezig waren - de kosten voor een stand en alles wat daar bijkomt zijn aan de pittige kant - zal Railhobby in uitgave 388 een overzicht van hun Neuheiten geven. Dat is voor het eerst, dus dat is het eerste nieuwtje.

RhB ABB Allegra motorwagen, AB-Modell.

AB-MODELL

Nm. De driedelige ABB Allegra is in deze outfit vorig jaar getoond. De nieuwe Bernina panoramarijtuigen APi en BPs zijn op talloze punten conform de wijzigingen bij het origineel aangepast. Aangekondigd zijn voor 2018 de vierassige

RhB-bagagewagen serie D4210-4213. Hetzelfde rijtuig is later ook bij de FO (nu MGB) in dienst gesteld. De vierassige draagwag Sbk-v 7701 en de Uah 8121 - 8128 ketelwagens komen in nieuwstaat en in vervulde uitvoering.

ACME

H0. Het achtdelige hogesnelheidstreinstel ETR 400 Frecciarossa 1000 heeft een gedetailleerd interieur. De ontwikkeling van de FS zesassige gelede loc E 656 verkeert in een vergevorderd stadium. De Bombardier 187 Traxx komt in acht

RhB Api 1303 panoramarijtuig bij AB-Modell.

RhB Uah 8121 en 8122 prototypen, AB-Modell.

De zesassige FS E 656 bij ACME.

ETR 400 Frecciarossa 1000 bij ACME.

Prototype containerdraagwagen Sggrs 80, ACME.

Het WLABm rijtuig van de DSB in de kleurstelling van 2015, ACME.

Traxx loc serie BR 187 bij ACME.

De elektrische loc serie 150 van de CD in de nieuwe kleurstelling, ACME.

leverbaar. Er komen drie versies, met 'Altbaukessel', 'Neubaukessel' en als oliestoker. Nieuw zijn vierassige rangeerlocs met koppelstang DR V60D en eloc DR 106. Van 1946-1994 reed voor het vervoer van militairen tussen Frankrijk en West Berlijn de TMFB (Train Militaire Française de Berlin), er komt een set met vier rijtuigen. Voorts varianten van de tweeassige ketelwagen, vierassige gasketelwagen Uahs en de silowagen Ucs. TT. De BR 95 staat op de rol. Nieuw zijn de DR-dubbeldeksrijtuigen, leverbaar in een groene tweedelige uitvoering en vierdelige met Coca Cola-reclame. Het

Handmonster MB Wolf commandowagen, Airpower 87.

Rijtuigen voor het vervoer van militairen tussen Frankrijk en Berlijn in de koude oorlog bij Arnold.

Tenderloc BR 95 van de DB en DR in schaal TT, Arnold.

De oliigestookte zware tenderloc BR 095 in N van Arnold.

varianten voor alle analoge en digitale systemen en als 187.009 'last mile'. De eloc serie 150 van de CD komt in een nieuwe kleurstelling. Naast een WLABm-rijtuig van de DSB in de laatste kleurstelling komen er Russische rijtuigen die rijden in de Saratov Express. In samenwerking met Artitec en EloTrack komt de Riviera Express, Amsterdam-Genua, tijdperk III. Voorts gelede Sggrss 80 containerdraagwagens beladen met UBC- en IBC-containers.

AIRPOWER 87

H0. DE Mercedes-Benz Wolf commandowagen wordt ook door het Nederlandse leger gebruikt. De Wolf met verlengde wielbasis komt met huif en open laadbak met mitrailleur.

ARNOLD

N. Aangekondigd is eloc Vectron, BR 187 in diverse kleurvarianten, waaronder de hoge snelheid versie BR 147 in het ICE-wit met rode bies. De vorig jaar aangekondigde zware 1'E 1'tenderloc BR 95 is

park goederenwagens wordt uitgebreid met een vierassige zelfflosser type Fac van de DB en DR OOtV.

ARTITEC

In samenwerking met Roco worden de tweeassige platte wagen Ommr32 'Linz' en de open goederenwagen Ommr33 u 'Villach' uitgebracht. Voor deze goederenwagens zijn diverse ladingen voorzien zoals een hoogspanningstransformator, een bulldozer, VW-kevers onder een dekzeil en smalspoor diesellocs. De locs

Lading met bulldozer, Artitec.

Lading met VW kevers onder dekzeil bij Artitec.

Lading met transformator bij Artitec.

DG in de bruine kleurstelling met sluitsein, Artitec.

GMC-kipper en -kraanwagen, Artitec.

Lading met zandkiepwagens in smalspoor, Artitec.

De rode combine, Artitec.

Bucyrus RB 17 hijskraan op rupsbanden, Artitec.

Functionerende spanbanden bij Artitec.

Schrikhekken, Artitec.

Reclame borden bij Artitec.

Straatnaamborden, Artitec.

Locloods bij Artmaster.

staan los en kunnen ook op een diorama worden gebruikt. De eerder aangekondigde DG-treinbegeleidingswagen van NS komt in zowel groene als bruine uitvoering. Op voertuiggebied komt Artitec in samenwerking met Roco met een aantal varianten van de GMC 353 vrachtwagen. Onder meer als takelwagen en kipwagen. De Bucyrus RB 17 hijskraan op rupsbanden heeft een compleet ingerichte cabine. Ook de eerder dit jaar aangekondigde combine en bulldozer waren op de stand te zien. De scenery wordt uitgebreid met schrikhekken bij Nederlandse spoorwegovergangen, andreaskruisen, dranghekken en koersborden. Daarnaast kettingen, spanban-

den en ander bevestigingsmiddelen om zware lading vast te sjoeren. Tot slot reclameborden waarmee detaillisten hun

waren aan de man (en vrouw) kunnen brengen en Nederlandse nummerplaten en straatnaamborden.

ARTMASTER

Deze firma levert auto's, maritieme en militaire modellen. Voor de modelspoorder zijn de lasercut gebouwen interessant. Nieuw is de locloods met watertoren van Zwettl. Vanuit dit station reed een lokaaltrein naar Swarzenau, het is nu museum. Op de beurs was de TT-versie te zien; de loods is ook in N en H0 leverbaar. Nieuw is een dorpsklok H0 en TT) en historische wijnkelders (H0, TT en N). Het voorbeeld staat in Kyjov, Tsjechië.

AUHAGEN

H0. Naar Scandinavische voorbeeld het

Station Deinste bij Auhagen.

stationsgebouw anno 1898 van Deinste. Het hoofdgebouw is in houtbouw opgetrokken, de goederenloods uit metselwerk. Het hoofdgebouw is als Norgens los leverbaar en zou ook als vakantie-woning niet misstaan. Het fabriekscomplex kan met een twee etages tellend woonhuis met aangebouwde ijzeren balkons worden uitgebreid. Het Baukasten System groeit gestaag. Toegevoegd worden dakopbouwen, raamkozijnen, deuren, zuilen en binnen- en buitenmuren. Het seinhuis uit Waldheim wordt uitgebracht in schaal N.

BEMO

Om. Op de stand een monster van de kap van RhB-eloc Ge 4/4 II. De loc komt met ronde en rechthoekige frontseinen. Aan een serie bijpassende vierassige rijtuigen en open goederenwagen serie Fb 8501-8523 wordt gewerkt.

H0m. De oudste stoomloc bij de RhB, de G 3/4 Nr. 1 'Rhätia', is in 2014 buiten dienst gesteld. De loc wordt gereviseerd en zal als LD 1 bij de Landquart-Davos Bahn gaan rijden. Het model komt in een eenmalige metaaluitvoering met daarbij de bijbehorende tweeassige rijtuigen in de uitvoering van rond 1900. Bernina motorwagen BCFe 4/4 38 wordt eenmalig met een pantograaf en lyra-beugel in een groen/crème kleurstelling uitgebracht; hierbij worden de bijpassende C 2081 en C 2084 rijtuigen leverbaar. De constructie van de nieuwe vierassige

Woongebouw met balkons, Auhagen.

Prototype MOB Arst stuurstandrijtuig, Bemo.

RhB-dieselloc Gmf 4/4 is vrijwel afgerond. MOB-motorwagen BCFe 4/4 11 van de museumlijn Blonay-Chamby is met de fraaie opschriften en belijning uit-

geleverd. De ontwikkeling van het MOB Arst stuurstandrijtuig van de Superpanoramic Express is nagenoeg afgerond. H0e. De sä. IV K Meyer stoomloc is als

RhB Ge 4/4 II modellen in 0m en H0m bij Bemo.

RhB Gm 3/3 rangeerlocom, Bemo.

Prototype RhB Gmf 4/4 dieselloc, Bemo.

MOB BCfe 4/4 11 motorwagen bij Bemo.

Vossloh G2000 Crossrail PB17 bij B-Models.

NMBS loc 2511, B-Models.

De klapsteunen van de Sggmrss 90 containerdraagwagen, B-Models.

variant met gelaste waterbakken en nieuwbouwketel in het programma opgenomen. In de periode 1963-1967 deed een sä IV K locomotief op Rügen dienst waarbij het remsysteem werd aangepast. De aanpassingen worden ook in model doorgevoerd.

B-MODELS

H0. Het NMBS-treinset AM Post wordt met de nieuwe logo's uitgebracht. Zoals gewoonlijk bij B-Models komt het model in 5 versies (DC, DCC, DCC Sound, Mfx en Mfx-sound). Het elektrische treinset AM 86 'duikbril' komt in bordeaux rode en 'New-Look'-versie. De Vossloh G2000 is een nieuwe ontwikkeling en komt in meerdere versies waaronder die

verschillende lengtes kunnen worden vastgezet.

BRAWA

H0. Na de E75 presenteert Brawa de E44. Het is de eerste succesvolle eloc met draaistellen, de tijd van drijfstanen was voorbij. In DRG-grijs, DB-groen en DR-groen/rood zal het model begin 2018 in vijf varianten beschikbaar zijn. Inzetbaar tot in tijdperk IV, daarna als museumloc. Tijdperk III wordt verrijkt met standaard ketelwagens type Z met remmersbordes van de Staatsmijnen en NS. De ketelwagens komen ook in N. Een 'Formneueit' is de NS zelflosser type Fds. Koelwagen G10 komt met opschriften van Zwanenburg, Amstel Brouwerij en de Drentsche Boterverkoop-Vereeniging uit Assen. De vorig jaar aangekondigde dieselloc V36 komt met een dakkoepel. De loc kan met de rode donderbus-rijtui-

Prototype van de V36 bij Brawa.

De E44 bij Brawa.

Containerwagen bij Brawa.

Reichsbahn 57 van Brawa.

gen worden ingezet. Een opgewarmd nieuwtje is de vijfassige stoomloc serie 57. Pruisen, DRB, BD, DR, CSD, CFR, na de oorlog was de loc overal te vinden. Diverse Traxx-varianten passeren de revue: Green Cargo, Cargo Net, BLS en Cross Rail. Bij het getrokken materieel de eerder aangekondigde Twindexx Vario-dubbeldeksrijtuigen. De Intercity 2 is compleet beschikbaar, net als de rode DB-bakken. De Twindexx Vario rijtuigen komen ook in N. Nieuw zijn de slaaprijtuigen C4üPWL en WL4ü-36/50 van de DSG. Bagagerijtuig Mdyg 986 stroomde vanaf 1950 bij de DB in. Ze passen bij de 3yg-rijtuigen. Een 'Formneuheit' is de Pruisische Pg14 goederentreinbegeleidingswagen. Bij de DR reed deze als Pwg pr 14. De gesloten goederenwagen Gms 30 van de Reichsbahn komt als gelast model met remmershuis, onder meer in de uitvoering van ÖBB en SNCF. De naoorlogse Glmmhs 57 heeft vast aange-

Handmonster DAF 600, Brekina.

brachte luiken en wordt met en zonder remmersbordes geleverd.

BREKINA

De in 1958 gelanceerde DAF 600, de oer-DAF, is voor de Nederlandse modelspoorder goed nieuws. De Variomatic, het 'pientere pookje' komt in het rood, pastelblauw en steengrijs. Eveneens een 'Formneuheit' is de Mercedes-Benz 8 ambulance, leverbaar in ivoor en rood. Op de Brusselse Automobil Salon werd in 1975 een universele lichte truck ge-

presenteerd, leverbaar als DAF, Magirus, Renault en Volvo. De wagens waren identiek, alleen het merk op de grill varieerde. De vrachtwagen komt met dichte opbouw en met huif in de uitvoeringen van diverse bedrijven.

BUSCH

Het platteland van Amerika. Dat belichaamt voor een substantieel deel de H0-noviteiten. Een station, een garage annex tankstation, hotel, wegrestaurant en een pakhuis. Ze zijn merendeels van gelaserd hout en karton. Die duurzaamheid is er ook bij de Duitse huizen in vakwerkbouw. Het idyllische raadhuis, de apotheek en stadstoren zijn gemaakt naar bestaande voorbeelden. Een woonhuis en een brandweerkazerne met slangentoren completeren dit nieuws. Fijn is ook de weergave van een kleine orangerie. Uiteraard met de bijbehorende citrusbomen. Het veldspoor (600

Orangerie met citrusbomen bij Busch.

Kerkhof en aula bij Busch.

Portaalkraan bij Busch.

MB G-klasse bij Busch.

Goliath Express, Busch.

Cat wheel loaders 966M en 972M en motor grader 12M3, Diecast Masters.

mm, H0f) wordt met een tweeassig De-cauville stoomloc en twee vatenwagens uitgebreid. De loc kan de lorries trekken die door de excavateur worden gevuld. Te plaatsen aan de rand van een afgraving. Iets te groot voor het veldspoor is de portaalkraan. Een rustig oord is de begraafplaats. Het palet bestaat uit grafstenen, familiegraven, urnenmuur, een gedenkteken ter nagedachtenis aan gesneuvelde militairen, een aula en een mausoleum. Aardige details zijn de goederensledes die door boeren bij sneeuw werden gebruikt, de steek- en kruiwagens en een irrigatiepomp. Nieuw is de Mercedes-Benz G klasse in zes kleurvarianten. Aangekondigd is de MB Vito als Nederlandse ambulance. Enkele bestaande modellen zijn van vier kleine rupsbanden voorzien, een Unimog U430, Toyota Landcruiser J4 en een Landrover Defender. Nieuw is ook de Robur LO 1800 en 2002, een klassiek DDR-voertuig. Nieuws is de IFA G5-truck met karakteristieke neus en tandemas. De tegenhanger van de Amerikaanse GMC. Een verlengde Multicar en Belarus MTS 80 tractor rondt het hoofdstuk DDR af. De tractor Fortschritt ZT-323 komt met een eg of aanhanger met boomstammen. Een ploeg uit 1935 en een Kramer K12-trekker (1938) met Güldner-motor completeren het agrarisch overzicht. De kleine caravan Nagetusch werd ook als rijdende kraam geproduceerd, dus ook in model. Een nieuw merk bij Busch is DreiKa uit Leipzig. Met de Goliath Express 1100 uit 1960, is de samenwerking bezegeld.

DIECAST MASTERS

H0. Het voorheen onder de naam Norscot uitgebrachte Caterpillar materieel wordt uitgebreid met de Cat 12M3 motor grader en de wheel loaders 966M en 972M. De metalen modellen hebben rubber profielbanden.

Lichtsein voor spoor G bij Dietz.

DIETZ

G. Voor LGB-rijders komt een H3 lichtsein met drie lampen, groen, geel en rood. Op de decoder voor LGB-wissels kan zowel een dubbelspoel-aandrijving als een servomotor worden aangesloten en is ook geschikt voor andere schalen.

ESU

H0. De fabrikant presenteert het symbool van de moderne Bundesbahn, de serie E03/103. Als prototype E03 001, 103 198 en de verkeersrode 103 163. De stroomafnemers gaan omhoog al naar gelang de rijrichting. De voorserie met korte cabine heeft een enkele rij luchtfilters. Bij latere exemplaren werd die rij verdubbeld. De digitale modellen hebben twee luidsprekers die een knarsend geluid weergeven als er door een krappe boog wordt gereden. De zesassige 132, 'Ludmilla' komt als 232 109 van Railion Nederland, ze hebben in ons land goederen- en intercitytreinen gereden. De 132 komt ook als DB, Captrain Duitsland, EVB, Railion, ITL en East-West Railways. Een kleurvariant is de zwarte leaseloc van de DB-serie 265. Omdat de rookgenerator tot 95° opwarmt is de kap van metaal. Ook dit model produceert bij krappe bogen knarsende geluiden. De V200 krijgt een inkijk in de machinekamer en een rookgenerator. Een aantal ging naar particuliere vervoerders, zoals de 417 01 van de EVB.

De cabine van 103 van ESU is volledig ingericht.

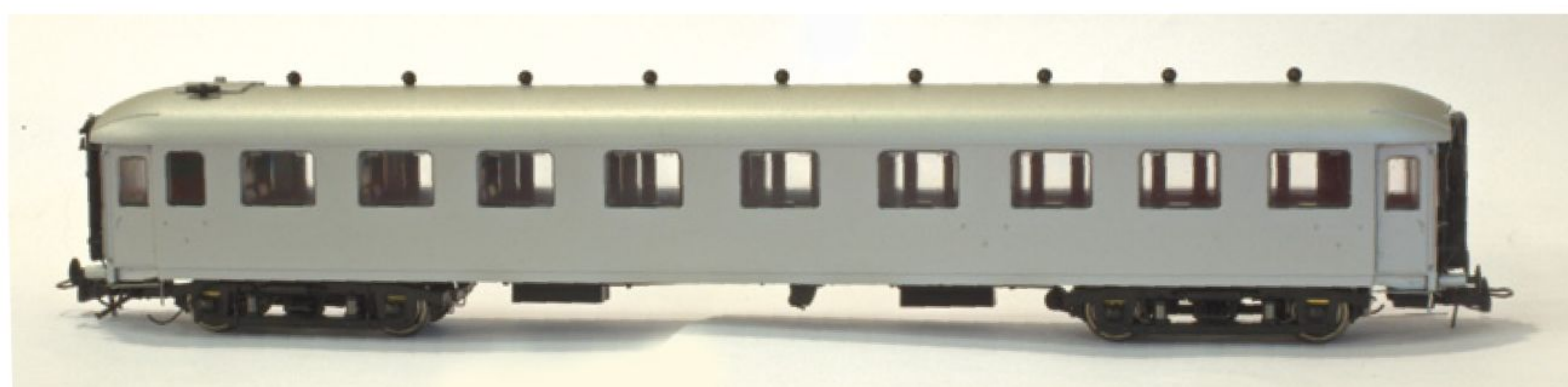

De V200 van de EVB bij ESU.

EXACT-TRAIN

H0. Van de stalen NS-sneltrainrijtuigen AB7521-7555 hebben we een eerste productie gefotografeerd. Het 250 mm lange model komt in de olijfgroene vooroorlogse- en de naoorlogse Berlijns blauwe kleurstelling. De in 1932 door Werkspoor gebouwde rijtuigen werden in binnenlandse en internationale treinen ingezet. Ze hebben een compleet interieur, verende draaistellen, stroomopname via alle wielen. Tp. II en III. Van het model worden twee tot Koninklijke rijtuigen omgebouwde bakken gemaakt. Het PEC-rijtuig is voorlopig 'op ijs' gezet daar

collega Artitec deze binnenkort zal uitbrengen. Met de Hondekop wordt doorgegaan. Qua goederenmaterieel staan de open bakwagens van het type Ommu Klagenfurt/Duisburg met verende buffers en beweegbare deuren, op stapel. Ook de kolenbakken ommr 33 Villach/ommr 32 Linz krijgen verende buffers en scharnierende deuren. De wagens komen met en zonder remmershuisje, met verschillend spanwerk. Tijdperk II en III. Goederenwagen Gm/Gms Bremen komt ook als NS tijdperk III, DB en CSD. Verende buffers zijn de norm. Op de uitgebrachte Oppeln kwam kritiek dat deze

Handmonster van het NS AB7500-rijtuig, Exact-Train.

De Oppeln van Exact-Train komt in diverse kleurvarianten.

te hoog zijn. Het model is aangepast en voorzien van verende buffers en een verbeterde koppelingsconstructie. De grijze NS-uitvoering en zuivelfirma Frico staan op de rol. In Neurenberg werd een bont palet aan staats- en particuliere wagens getoond: Maggi, Persil, Brandt, Miele, Dortmunder Union Bier, zeevis, met en zonder remmershuis, en als uitvoering van de Hongaarse, Joegoslavische, Franse, Poolse, West- en Oost-Duitse en Tsjechoslowaakse spoorwegen. Goederenwagen Hbs/Gbs komt met aluminium schuifluiken in 14 uitvoeringen, waaronder met reclame voor Philips, Indesit en Heinz.

FALLER

H0. Traditiegetrouw brengt Faller in Neurenberg veel nieuws. Op initiatief van importeur HobbyTime wordt een Nederlands hoekhuis en een hotel annex galerie uitgebracht. De set 'internationale andreaskruisen' bevatten Nederlandse, Duitse en Zwitserse voorbeelden, alleen voor dubbelspoor. De chemische fabriek

bestaat uit ketels, torens en leidingen en kan met personeel en een gashouder worden uitgebreid. Zwemliefhebbers kunnen terecht in het moderne zwembad met binnen- en buitenbad en glijbaan. De St. Johann kerk trekt met het veelkleurige dak de aandacht. Ook een warenhuis, het oude stadhuis van Lindau en een café met terras behoren tot de nouveautés. De houten RhB-loclocomotieven van

De St. Johann kerk bij Faller.

Het moderne zwembad van Faller.

Filisur heeft een lengte van 28 cm. De Italiaanse halte Stamperia is van bedrukt gelaserd karton. Het kleine gebouw ziet er met de opengewerkte luiken levensecht uit.

N. Hoogtepunt is het klooster 'Bleubeuren', een voormalig Benedictijnse klooster uit de 15e eeuw. Industrieel oogt de betonmenginstallatie met opslag voor grind en zand. Authentiek is ook de Öhler graanmolen uit het Zwarte Woud. Station Durllesbach en een kwekerij ronden met een hoekhuis en het moderne station Horrem het gebouwenprogramma af. Schaal N is een heuse achtbaan rijker, een gevaarte van 71,5 cm lente en 41 cm hoogte. Ontspanning moet er zijn.

Interessant is het nieuws bij het Faller Car-System. 'We hebben tot dusverre 240 verschillende voertuigen gemaakt,

Het klooster in N. bij Faller.

Het nieuwe Faller Car System: motoriseer je eigen auto- of truck.

Het terras biedt een mooi uitzicht over het water, Faller.

maar er zat nooit een exemplaar bij waarvan iedereen zei: dit is 'm. Daarom nu een kit met een variabel onderstel en motor waarbij je een eigen opbouw kunt kiezen', aldus een Faller-medewerker. 'Eén set is bedoeld voor Herpa-trucks, de andere kits zijn voor andere merken geschikt.'

FLEISCHMANN

H0. DE eloc E 52 is een compleet nieuwe ontwikkeling. Naast de groene versie (tp. III) verschijnt er ter gelegenheid van '130 jaar Fleischmann' de loc als Bayerische EP5 (tp. II) met vier rijtuigen in een gelimiteerde set. Daarnaast komt de rode DB E60/BR160 elektrische rangeerloc

met rangeerbordessen en zijramen en correct uitgevoerd dak. De vierassige BR 225 diesellocomotief komt in het oceaanblauw/beige. Een aantal knikketelwagens zullen af fabriek zijn vervuild en verouderd.

N. De BD 487 Traxx 3 komt als DB AG en Swiss Rail Traffic. Daarnaast enkele goederenwagens en wijnwagens van de

Knikketelwagen bij Fleischmann.

DB 225 lijndiesel bij Fleischmann.

Wijnwagens in schaal N, Fleischmann.

Prototype van de DRG EP 5 bij Fleischmann.

SBB E 3/3 'Tigerli' bij Fulgurex.

ETAT Bugatti 'Présidentiel', Fulgurex.

Boogbrug in spoor N bij Hack Brücken.

K.Bay.Sts.B. en de DRG, respectievelijk tijdperk I en II.

FULGUREX

Voor de liefhebbers met een zeer goed gevulde beurs zijn er zeer gedetailleerde, handgemaakte messingmodellen in N, H0, H0m, 0 en I. Opmerkelijk zijn de SBB E 3/3 'Tigerli' in spoor I met geopende

gereedschapkast en het Bugatti diesel-treinstel met draaiende ventilatoren.

HACK BRÜCKEN

H0. Het bruggenprogramma van Felex Hack wordt jaarlijks uitgebreid. Naast de houten en met lasertechniek vervaardigde bruggen voert Hack metalen bruggen en hoogspanningsmasten. Deze zijn uit tinplate gemaakt en uiterst stabiel.

N. In schaal N zijn zes boogbruggen aangekondigd waaronder een imposante 50 cm lange boogbrug.

HEKI

Wie Heki zegt, zegt bomen. Anno 2017 is dat niet anders. Het H0-assortiment wordt uitgebreid met een 16 cm hoge rode beuk. Het trio zilverpopulieren is nog 2 cm hoger. Een zilveresdoorn met grote omvang meet 15 cm. Voor naaldwouden zijn er bomen in sets van 14 en 20 stuks.

De rode beuk bij Heki.

HERIS

H0. Uit de faillissementsboedel van Modern Gala heeft Heris een aantal matrijzen verkregen waarvan enkele van

Open Engelse goederenwagen van de LMNR bij Heris.

Heris Bcm 243 in sneeuwvlokmotief uitvoering.

Volvo FH met Boele aggregaten, Herpa.

Huizen en straten vanaf 5 jaar, Herpa.

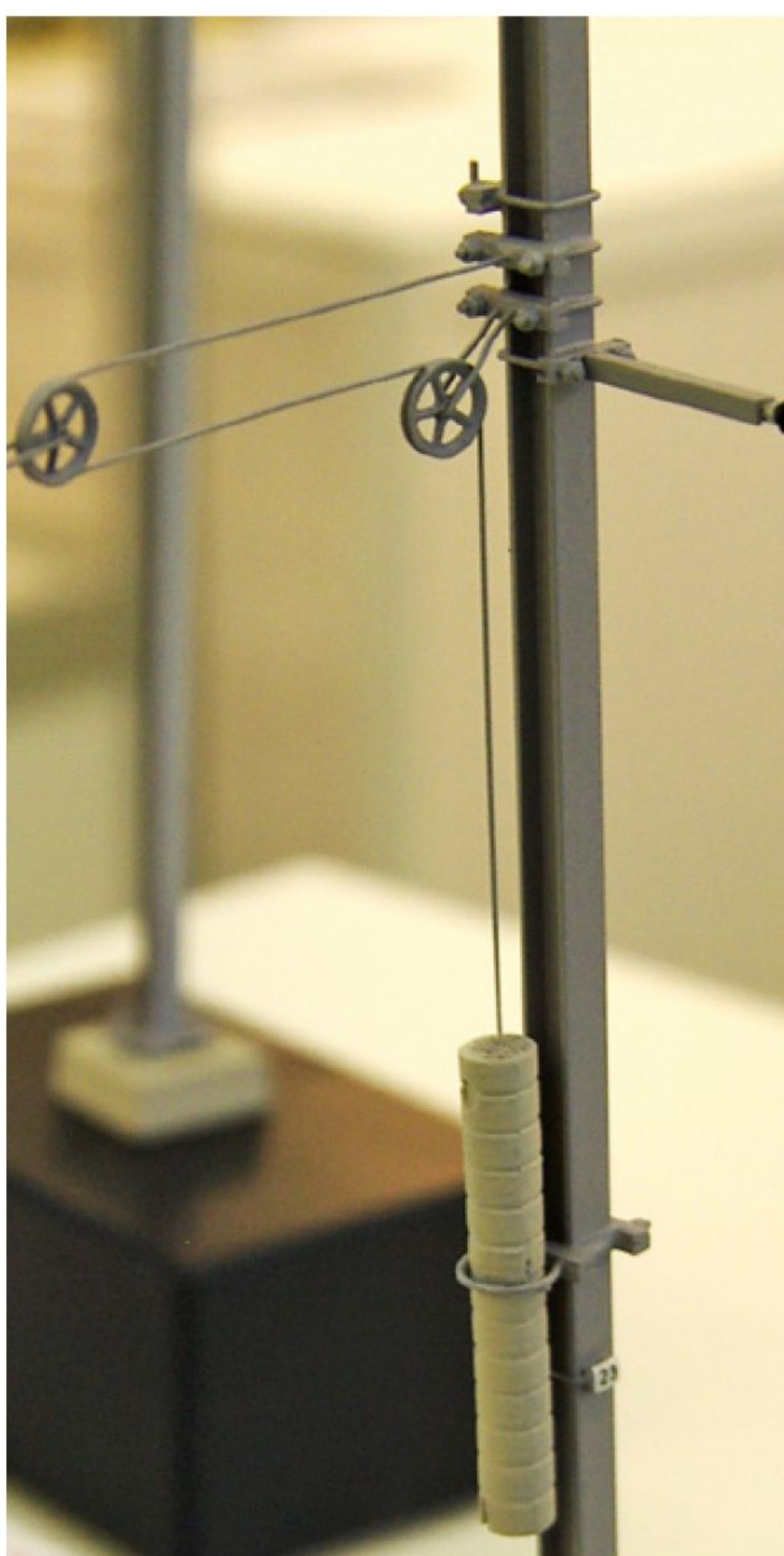
Railtop. Er zullen rytuigen naar SBB- en ÖBB-voorbeeld worden uitgebracht waaronder slaaprijtuig type Z, dat ook bij het Amerikaanse leger dienst deed, en de RIC-X rytuigen. Verder enkele PKP-rijtuigen en een Bcm 243 couchetterijtuig met sneeuwvlokmotief. Van de vorig jaar aangekondigde, verbeterde DE 2500 draaistroomlocs was geen model te zien. Men geeft aan dat de loc dit jaar zal worden uitgebracht. Van Makette zijn modellen overgenomen waaronder een open Engelse goederenwagen van de LMNR (tp. II) die aan de Société Belgo-Anglaise des Ferry Boats werd verhuurd.

HERPA

H0. De Volvo FH XL met aanhanger wordt uitgerust met twee stroomaggregaten van de fa. Boele. De aggregaten

Werkplaats bij Herpa.

Om afspaninrichting bij Hobby ECKE.

zijn in afneembare containers ondergebracht. Voor de aflevering van rotorbladen bij afgelegen windmolenparken is door Goldhofer een zelfrijdende achtsigige wagen ontwikkeld. Om onderweg hindernissen te kunnen nemen kan ook in model het blad worden gedraaid. Het militaire assortiment wordt uitgebreid met een werkplaats met beweegbare vouwdeuren, ook geschikt voor civiele toepassingen. Aan het wagenpark worden de Audi A5 cabrio en Skoda 110L toegevoegd. De sets met straten en eenvoudige maar kleurrijke huizen uit het nieuw ontwikkelde Herpa City zijn gedacht voor kinderen vanaf 5 jaar. Een auto wordt meegeleverd. Lijm is niet nodig, alle onderdelen worden geklikt.

HOBBY ECKE

Herr Schuhmacher is na enige jaren afwezigheid weer met het H0m-, H0- en 0m-railprogramma present. Fraai zijn de 0m RhB-bovenleidingmasten.

HOBBYTRADE

H0. De serie Henschel rangeerloos wordt verder uitgebreid. Naast de DH 360B

DSB Dq 5807 postrijtuig, Hobbytrade.

met aandrijving op beide assen met koppelstangen wordt loc DHG 500 Henkel als tijdperk V uitgebracht. Ter gelegenheid van 90 jaar dieselelektrische tractie in Denemarken wordt een vierdelige gelimiteerde set uitgebracht, bestaande uit een Litra MT-motorwagen, FC- en FE-rijtuigen en een DD-postrijtuig. Alle modellen hebben een houten opbouw. Daarnaast komen er postrijtuigen en bierwagens met houten opbouw.

DSB MT-101 dieselelektrische motorwagen bij Hobbytrade.

HOLLAND OTO

De 12 meter VDL Citea LLE-120 verschijnt in de uitvoering van Arriva 9096, als lijn 4 naar Valkenburg. Een 'Formneuheit' is de van Hool Astromega TX dubbeldekker met dubbele achteras. De wagen wordt door diverse touringcarbedrijven ingezet, in model zullen we de nodige varianten zeker tegemoet kunnen zien.

Thyssen DH 500 en DH 360B diesellocs bij Hobbytrade.

VDL Citea lijnbus bij Holland Oto.

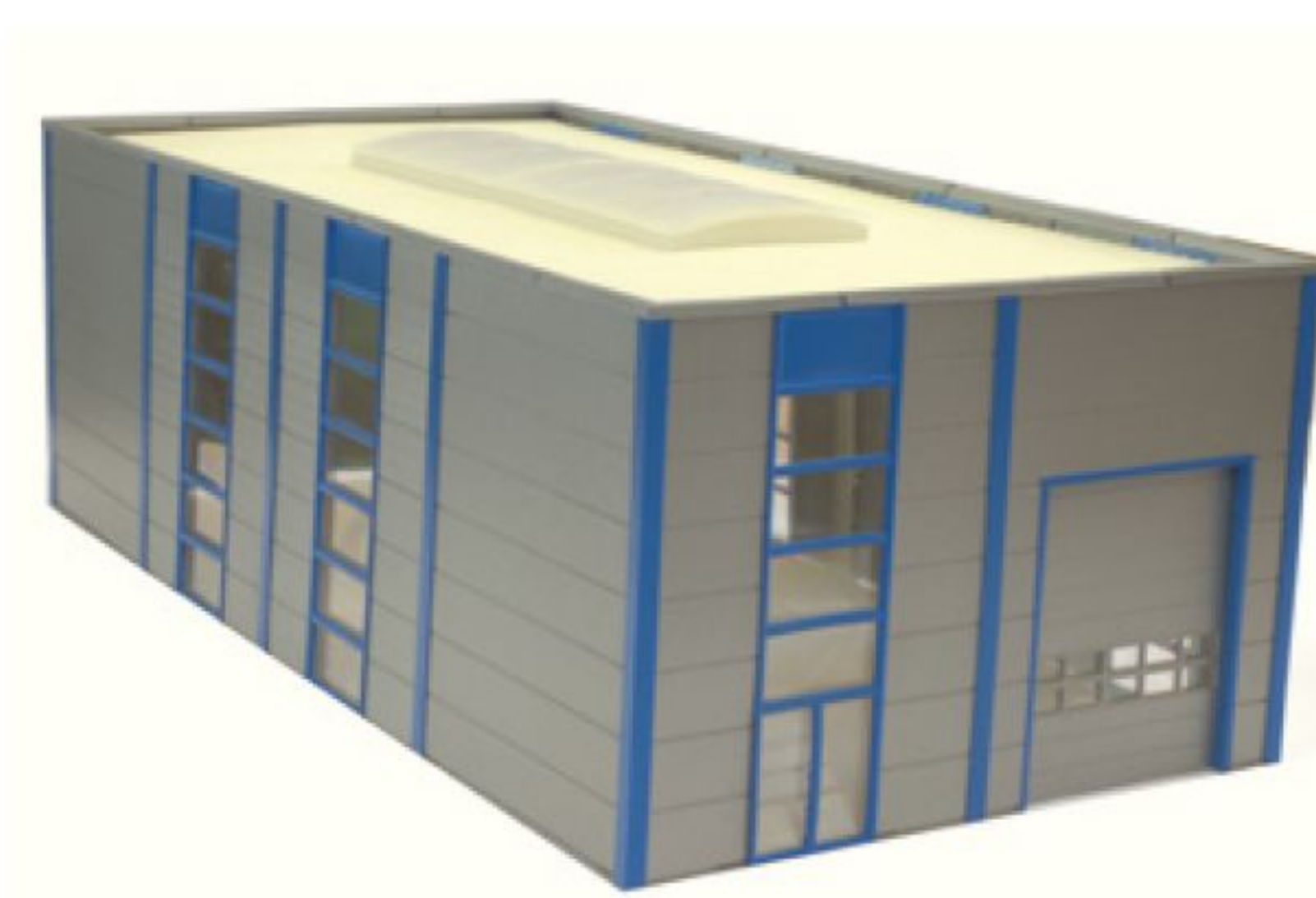
Hansmonster van de Krokodil in schaal N bij Jägerndorfer.

Hal van station Leipzig, Joswood.

Fabrieksgebouw bij Joswood.

Moderne loods bij Kibri.

JÄGERNDORFER

H0. De Oostenrijkse fabrikant brengt het driedelige Desiro ML treinstel uit in de ÖBB-kleuren Cityjet, voor twee- en drierailsysteem, analoog, digitaal en met sound. Aangekondigd zijn de elocs serie 1062 in groen en rood, de 1063, serie 1163 en 1822.

N. Van de Krokodil was een handmonster beschikbaar. De imposante loc komt als ÖBB BR 1089 (groen) en ÖBB BR 1189 (rood). Ook nieuw zijn de ÖBB-eloc 1042 en 1142 en de tweeassige balkonrijtuigen.

JOSWOOD

H0. De focus van Jörg Schmidt blijft nog altijd de industrie, getuige het grote destilleercomplex dat in gelaserd karton wordt aangekondigd. In model is de uit vier silo's bestaande bouwset 38,5 cm hoog. Het voorbeeld van de 100-jarige, monumentale havenkraan staat nabij de Loreley am Rhein. Nieuw zijn een pomphuis, een klein fabrieksgebouw, twee grote tankreservoirs en een locloods uit golfplaten. De hal die bij de overkapping van station Leipzig hoort is 48 cm lang. Passend bij een industrieel thema zijn de beide uit lichte baksteen opgetrokken woonblokken. Kleine woonkazernes die

je vaak in het Ruhrgebied zag. De kerk van Remlingrade en twee Zweedse houten huizen ronden het nieuws af.

KATO

N. Op de beurs kon men geen nieuws tonen. Het was niet gelukt om de modellen op tijd gereed te hebben. Aangekondigd is de DB ICE-4. Net als bij het grootbedrijf kan de zevendelige versie tot de 12-delige uitvoering worden uitgebreid. Bij het grootbedrijf is zo'n trein 346 meter lang, in schaal N 2,20 meter.

Een flinke modelbaan, zelfs in 1:160, is dan wel vereist.

KIBRI

H0. Een 'Formneuheit' is de moderne loods met hoge roldeur. Het gebouw met postperron van de Duitse 'Bahnpst' is opgeleukt met ledverlichting. Het zware wegvervoer krijgt veel aandacht. De mobiele kraan Liebherr LG 1550 is dan ook een highlight. De giek reikt tot 72 cm. Het monteren is een kwestie van geduld.

Wagen met container, annex kantoor bij Kleinspoor.

SIM12 'Annet' bij Kleinspoor.

Verblifswagen Electrorail, Kleinspoor.

N. Een Zwitserse boerderij uit het Emmenthal, uiteraard met ledverlichting. Ook het deels in hout opgetrokken MOB-station Schönried, een dorp in het Saanenland, behoort tot de nieuwe bouwkits.

KLEINSPOOR

H0. Kleinspoor overweegt om een aantal van de getoonde modellen - meest hand-monsters - ook kant-en-klaar te leveren. Het 'bureau op wielen' is een omgebouwde container die als kantoor dient. De bouwkit is geschikt voor beginnende modelbouwers. De SIM-inspectievoertuigen waarmee rails en wissels op breuk en oneffenheden worden gecontroleerd komen in twee varianten. Als gele SIM12 Eurailscout en oranje SIM11 van Vigirail. Tot slot komen verblijf- en werkwagens van diverse maatschappijen. Met uitzondering van de gele Strukton komen deze in tweedelige sets.

KM 1

Onder de noemer Oktoberfest wordt in 3D print een set van zes staande en vier zittende figuren uitgebracht. De bierliefhebbers zijn met de hand beschilderd. Voor de digitale locbesturing wordt in samenwerking met Lenz het systeem

Gele werkwagen Strukton, Kleinspoor.

DCC RailCom geïntroduceerd. Konden locdecoders tot dusverre met DCC, Motorola en Selectrix overweg, de nieuw uitgeleverde modellen worden met een DCC-decoder uitgevoerd. Voor een hogere bedrijfszekerheid. Met de DCC System Control 4 kunnen tot 20 locs via de radio-afstandsbediening worden aangesproken. In het programma zijn de terugmeldingsmodule Detector 7, en booster SC 4 opgenomen. Aan de uitlevering van

de eerder aangekondigde locs wordt gewerkt. De BR 44 en BR 99.64 komen dezer dagen beschikbaar.

KÜHN

TT. De door Stadler Rail ontwikkelde Regio Shuttle RS1 komt als BR 650 van DB Regio en serie 840 van de CD. Het treinstel is voorzien van een Next18 aansluiting. De Taoos 894 kaliwagen is een nieuw ontwikkeld model. De beide

Eerste productie van de BR 18 473 bij KM 1.

Stadler Rail AG RS1 Regio Shuttle bij Kühn.

Twee Taoos 894 kaliwagens bij Kühn.

FS E.626.089 bij LE Models.

zwenkdaken laten zich in elke positie stellen, de wagen komt als Railion en Jo-sera. Naast de diverse digitale decoders presenteerde de firma een prototype van de cOne besturing die zowel voor digitaal als analoog gebruik geschikt is. In de

besturing is een booster geïntegreerd en worden analoge locomotieven met een pulsbreedte schakeling geregeld.

LE MODELS

H0. LE Models toont twee varianten van

de drieassige tenderloc serie Gr 851 van de FS. De fraai gedetailleerde machines zijn voorzien van veel losstaande details, een filigrane schuifbeweging en een compleet ingericht machinistenhuis. Loc 851.152 is voorzien van elektrische frontseinen en een grote sneeuwruimer. Loc 851.167 geeft het model weer met op de ketel aangebrachte olietanks waarmee in de jaren '50 oliebranders in de vuurkist waren aangebracht. Geheel nieuw is eloc E 626, deze komt in twee uitvoeringen. Loc E.626.075 van het depot Milano Smistamento verschijnt als tijdperk IIIb/IVa, loc E.626.089 van depot Bologna S. Donato in de uitvoering van tijdperk V.

LENZ

0. Een digitale handregelaar is aan het assortiment toegevoegd. Mooi is het model van de 1'E stoomloc BR 50. De DB-loc is verkrijgbaar met een gewone en een cabinetender en is voorzien van een sounddecoder en stoomgenerator. Op stapel staat tenderloc BR 89 van

FS 851.152 stoomloc met sneeuwschuiver, LE Models.

BR 050 met cabinetender bij Lenz.

de DB. Aangekondigd zijn de Pruisisch stoomlocs T16 en P8.

LGB

Voor de RhB Bahn zijn er twee noviteiten. De driedelige ABe 8/12 Allegra is uitgerust met licht en locsound, de deuren en stroomafnemers kunnen op afstand worden bediend. Daarnaast komt de Ge 4/4 II 629 ter gelegenheid van de bouw zijnde tweede Albulatunnel. Ook bij dit model kunnen de stroomafnemers digitaal worden bediend. De vijfassige VI K stoomloc DR 99 653 komt met een bijpassend vierassig personenrijtuig. De Amerikaans dieselloc F7A en F7B rijdt als Denver & Rio Grande Western Railroad uit. De loc kan een imposant geluid voortbrengen.

LILIPUT

H0. De accu gevoede elektrische motorwagen van de DRG werd vanaf 1929 voor bovenleidinginspectie gebouwd. De accu's werden via de bovenleiding opgeladen. De brug is draaibaar en het hekwerk kan worden neergeklapt. Het vorig jaar in verkeersrood en 'popkleuren' uitgebrachte dieseltreinstel VT 614/914 komt in het oceaانبlaauw/beige en mintgroen. Het treinstel is voorzien

FS 851.867 stoker zijde, LE Models.

DR personenrijtuig 2e klasse bij LGB.

DRGW dieselloc F7A, LGB.

De DE 2500 'UmAn' bij Liliput.

Zillertalbach Achensee Schiffahrt loc D15, Liliput.

Handmonster van DRG accu inspectie motorwagen bij Liliput.

Kleurvarianten van het VT614/914 dieseltreinstel, Liliput.

van binnenverlichting; beide draaistellen van de stuurstand zijn aangedreven. Ook van X625/626 motorwagen komen drie kleurvarianten. De uitlevering van de vorig jaar aangekondigde DE 2500 is door een probleem met de besturingsprintplaat vertraagd. Op rijtuiggebied kondigt Liliput voor de tijdperken III en IV een serie 'Schürzenwagens' aan. Voor het transport van boomstammen komt rongenwagen Laaps 565 in de versies van DB AG, VTG en Railtrans/VTG. Containerdraagwagen Lss-y 571 komt met 20 ft. containers van Jeschke Spedition en Erwin Steinle.

H0e. Diesellocc D15 van de Zillertalbach rijdt de komende drie jaar in Achensee Schiffahrt-outfit ter viering van het 130 jarig jubileum van deze rederij. Analoog aan het origineel zijn de beide zijden van het model verschillend bedrukt. Daarnaast verschijnt er een set van drie

historische rijtuigen van de smalspoor museumlijn Öchsle-Bahn.

N. Het tweedelige dieseltreinstel VT 628.4/928.4 komt in vijf uitvoeringen. De trein heeft binnen- en koersbordverlichting en is digitaal voorbereid. DB eloc E 10 001 is één van de prototypen waar de serie uitvoering op is gebaseerd. Het origineel is in 1975 buiten dienst gesteld. Tijdperk III. Aangekondigd zijn de tweedassige goederenwagens Gbs, Glmhs en Gos en de veewagen Hbes.

LUX-MODELLBAU

De fabrikant, gespecialiseerd in railreinigings, brengt een hulpstuk dat op de stofzuigerslang kan worden gestoken. Zo kan op zorgvuldige wijze de modelbaan worden ontstof. Aanbevolen wordt een nieuwe stofzak in de zuiger te doen om eventuele opgezogen losse onderdelen te kunnen redden.

MÄRKLIN

Ter gelegenheid van 60 jaar TEE verschijnt er een verguld model van het TEE dieseltreinstel VT 11.5. De motorwagens en de tussenrijtuigen zijn voorzien van een (dun) laagje 24 kt goud. Oplage 1500 stuks. Elke trein is voorzien van een genummerd certificaat en wordt in een

Stofzuigerhulpstuk, Lux.

Laaps 565 gekoppelde rongenwagen bij Liliput.

Wasaco en ERMEWA ketelwagens bij Märklin.

Bijna al het Belgische nieuws van Märklin bijeen.

Containerdraagwagens met Maersk containers, Märklin.

Hoyer tankcontainers als lading, Märklin.

BLS BR 187 Traxx, Märklin.

DB AG BR187 Traxx bij Märklin.

De vergulde VT11.5 bij Märklin.

exclusieve verpakking geleverd. Het uit metaal vervaardigde treinstel is voorzien van binnenverlichting, front- en sluitseinen en een MFXplus-decoder met een scala aan geluidsfuncties. De Bombardier BR 187 Traxx wordt als verkeersrode DB AG en als BLS-loc uitgebracht. De modellen van de ketelwagens van Wasaco en Ermewa beloven veel goeds. Het programma wordt uitgebreid met containerdraagwagens met containers van Maersk, OOCL, Triton en tankcontainers van Hoyer. Het Belgische nieuws bestaat uit een startset met de 1837 Vectron en enkele NMBS-rijtuigen. De Bolle Neus (Nohab) van NMBS is weer terug. De aan NMBS verhuurde BR 186 van Alpha Trains komt in H0. Märklin lanceert het DEA-puzzelsysteem waarmee kinderen op jonge leeftijd hun eigen stad of dorp kunnen bouwen.

MÄRKLIN / TRIX

Bij zowel Trix als Märklin wordt de BR 103.1 sneltreinloc met verlengde cabi-

DMV puzzelstuk systeem bij Märklin.

DB 103 342-2 elektrische locomotief bij Märklin en Trix.

DR BR 42 001 met 2'2'T30 kuiptender bij Märklin en Trix.

DIMAX booster, Massoth.

DB BR 211 bij Minitrix.

Railpool loc serie 186 bij Minitrix.

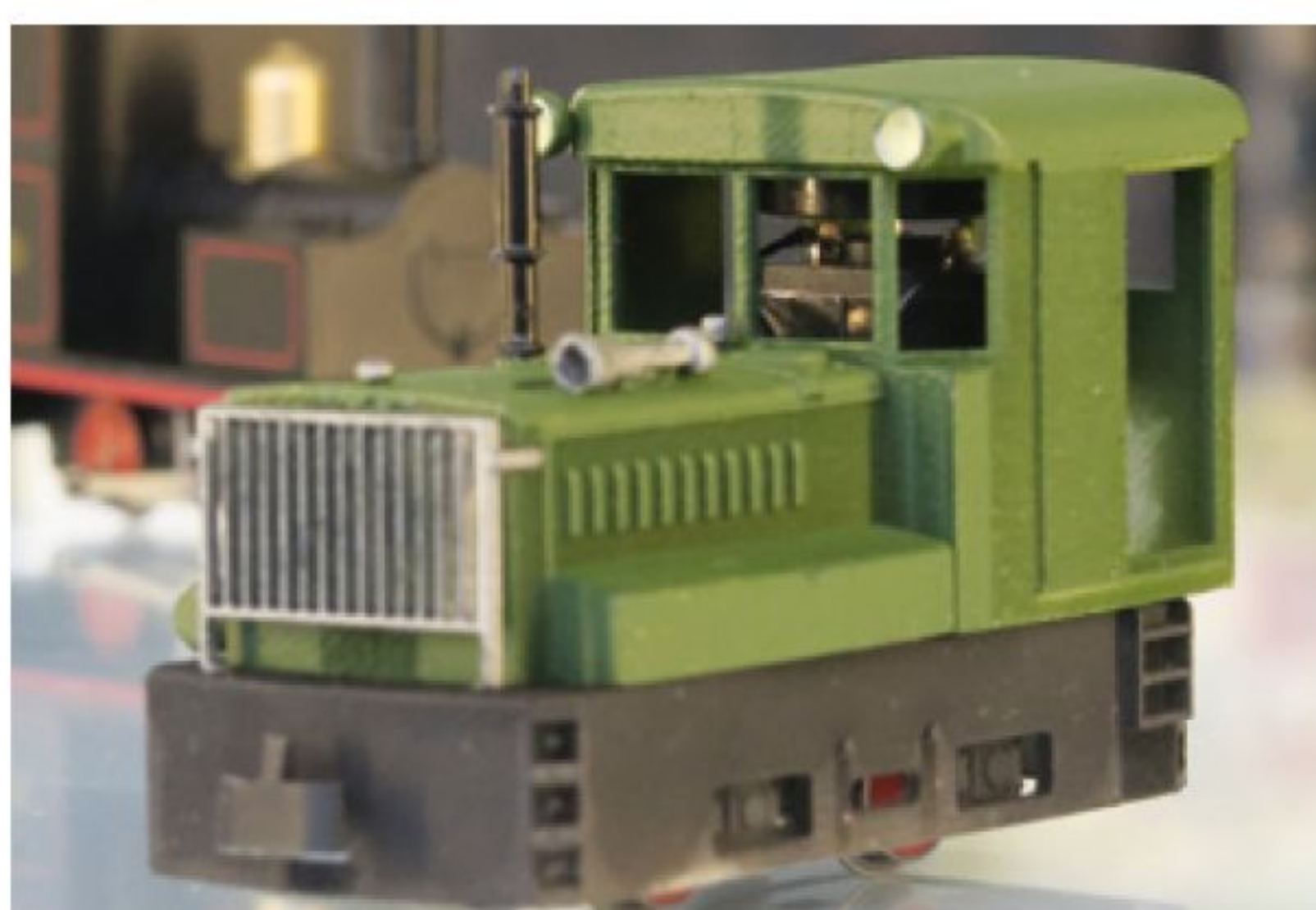

NS 1828 met ICL-rijtuigen bij Minitrix.

nes als DB 103 342-2 uitgebracht. De loc is voorzien van sound en digitaal hefbaar stroomafnemers. Als gimmick wordt ook de machinist digitaal aangestuurd en zit hij altijd 'voor op de bok'. Daarnaast komt de BR 42 stoomloc met 2'2'T30 kuiptender van de Deutsche Reichsbahn met MFXplus decoder, rookgenerator en sound. Voor het pure reisgenot ontwikkelde de DB het diesel hydraulisch aangedreven treinstel VT 08, bestaande uit twee motorwagens en twee tussenrijtuigen. Vanaf 1958 reed het Paris-Ruhr als TEE 185. Het model heeft binnenverlichting, front- en sluitseinen en biedt door de MFXplus-decoder een groot aantal geluiden.

MASSOTH ELEKTRONIK

Ilm. De DIMAX 12028 is een digitale booster met twee gescheiden versterkers die elk zes Ampère kunnen leveren en kunnen worden gekoppeld om het stroombereik te verdubbelen. Voor locomotieven met twee motoren of met

Handmonster Plymouth diesellocc bij Minitrains.

twee gekoppelde locs kan de eMOTION elektronische zekering 8242070 een uitkomst zijn.

MINITRIX

N. De Neuheitenbrochure toont een scala aan nieuws en vernieuwingen. We lichten er enkele uit. NS loc 1828 'Apeldoorn' kan met twee ICL-rijtuigen Bimz en een Aimz worden gecombineerd. DB eloc 150 112 behoorde tot de eerste levering door Krupp. Het crème

Decauville smalspoorloc bij Minitrains.

net groenblauwe model heeft dubbel uitgevoerde front/sluitseinen en diverse digitale functies. Diesellocc serie 211 komt in het groenblauw van tijdperk IV. Frontseinen en cabineverlichting zijn digitaal schakelbaar. Goederentreinloc serie 186 verschijnt in het design van Railpool AG.

MINITRAINS

De fabrikant van veldspoor in H0e presenteert enkele aardige noviteiten. In

LIVE SPEELGOEDVEILING

START 11.00 uur LOCATIE BRUMMEN

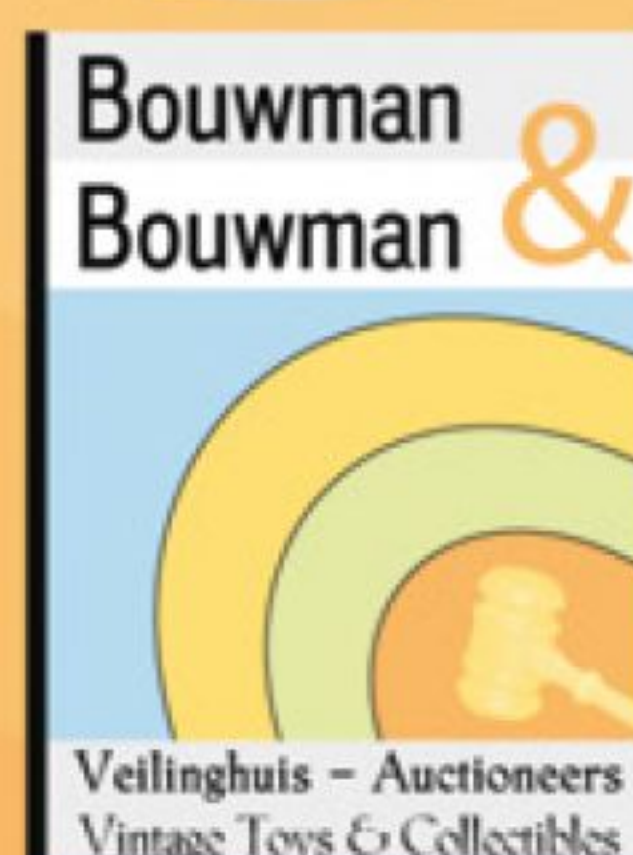

ZATERDAG 25 MAART

catalogus online ga naar onze website

www.veilinghuisbouwman.com

Veilinghuis Bouwman & Bouwman | Saturnusweg 6a Brummen | Tel: 0575-560393

Modelspoor Evenement

18 & 19 maart 2017

HANZEHAL te ZUTPHEN

Tijdens de beurs vele verkoopstands & diverse rijdende modelspoorbanen aanwezig. Ook veel items voor de jeugd!

Fanny Blankers Koenweg 2 / 7203 AA ZUTPHEN (350 gratis parkeerplaatsen, op 7 min. loopafstand van het NS-station)

Openingstijden: 10.00 tot 16.00 uur

Toegangsprijs: kinderen tot 12 jaar onder begeleiding gratis, volwassenen € 7,-

Beursdata 2017: 18 & 19 maart / 16 & 17 december

www.modelspoorbeurszutphen.com / Tel. 06 44 32 41 11

De koelwagens bij MTH.

Uacns poedersilowagen van VTG-HOLCIM bij NME.

de Eerste Wereldoorlog was er aan het front behoefte aan veldlocomotieven. Voor Decauville betekende dat de bouw van een groot aantal machines. De eerste loc Progres is in diverse kleurvarianten leverbaar. Daarnaast werd een handmonster van de Plymouth dieselloc gepresenteerd.

MKB MODELLE

Nieuw is de in lasertechniek gefabriceerde stationsoverkapping van station Sternschanze in Hamburg. De kap komt in Z, N, TT en H0. In H0 worden diverse gebouwen rond een vissershaven en een statig gebouw met een daarin gevestigde apotheek uitgebracht.

MTH

Koelwagens van brouwerijen uit Baden vormen het nieuws in schaal 1:45. De tweeassers met overdekt remmersbord hebben hun roots in Zwitserland. Tot de oprichting van de Deutsche Reichsbahn in 1920 waren de brouwerijen in Baden vrij bij het kopen van hun materieel. Veel bedrijven kochten Zwitserse wagens of lieten die in eigen staat nabouwen. De modellen dragen de kleuren en opschriften van Brauerei Canter, de Badische Brauerei, Eichbaum Bier en de Bilger Brauerei zur Sonne.

NME

H0. De Uacns poedersilowagen komt in uitvoering van VTG, GATX, Wasco-sa-Cemex en EVS. Daarnaast worden acht verschillende versies van VTG/Holcim gefabriceerd en komen er zes verschillende nummers de Tagnpps Nacco silowagen. Van SBB Cargo verschijnt de

96,5 m³ Tagnpps silowagen voor het transport van suiker, cacao, soja of pulp. N. Nieuw is de drieassige Henschel dieselloc DHG 500C. Naast het 500 pk model wordt de sterkere variant DHG 700 C die bij Mühlberg/Elbe rijdt uitgebracht. Vijfpolige motor met twee vliegwielen. De Tagnpps silowagens voor suikertransport en Uacns poedersilowagens staan op de rol.

NMJ

H0. Bij de Noorse kleinseriefabrikant staat de Flåmsbana in de picture, de spoorlijn in het westen van Noorwegen. Tot eind 2014 werden elocs serie El 17 ingezet, karakteristieke locs met

Het Ravennaviaduct in H0 bij Noch.

een spitse neus. In model komen de El 17.2229 en 2232. De rijtuigen die na de modernisering worden gebruikt zijn van het type B3, ze kregen een zilveren dak, dito deuren en het nieuwe Flåmbana-logo. Voorzien zijn een A- en twee B-rijtuigen aangeboden.

Noch

Het assortiment figuren wordt in H0 uitgebreid met tennisspelers, skiërs, snowboarders en mountainbikers. Bij de vorig jaar geïntroduceerde voetballers kunnen de scheidsrechter en trainers de match completeren. Dan wordt ook in H0 aan de FIFA- en KNVB-regels voldaan. In TT en N twee voetbalteams (zonder scheids?), kinderen en spoorarbeiders. In schaal Z sets met 24 figuren: reizigers, arbeiders en zittende personen. Het in lasercut uitgevoerde hotel Schönblick heeft gestucte en vakwerk gevels. De groene orangerie met lichtkap en de driving range van de golfclub in H0 zijn eveneens lasercut modellen. Het aanbrengen van strepen en zebrapaden wordt eenvoudiger met een speciale

Prototype Henschel DHG 500C voor spoor N bij NME.

El 17 werd tot eind 2014 op de Flåmbana ingezet, NMJ.

B3-rijtuigen van de Flåmbana bij NMJ.

De meetwagen van de Piko Expert plus productlijn.

De vijf IC-rijtuigen bij Piko.

Hotel Schönblick bij Noch.

sjabloon (H0, TT en N) en markeerstiften. Een tweetal spoorviaducten in H0 staan in hardschuim op de rol: het Ravenna- en het Rhôneviaduct. Voor tunneltrajecten is de gewelfde tunnelbinnenwand gedacht. Dan hoeven H0-reizigers niet op het houten geraamte van de berg uit te kijken.

OXFORD / OXFORD RAIL

00. De 4-4-2T Class 0415 Adams Radial komt als 2516 van de Great Western in matgroene livrei en 2409 van British Rail in het zwart. Een nieuwe ontwikkeling is drieassige dieselloc No. 6 'Roger H.

Bennett' van de National Coal Board. De tweeassige kolenbakken verschijnen in de uitvoering van de LNER en vier coal companies. In de planning staat een half-open remmerswagen. Tot de klassiekers bij het wegverkeer behoren de cabrio's Morgan Plus 8 Convertible en Aston Martin Db2 Mkiii. Ook gedateerd zijn de Ford Anglia 105E Monaco, Ford Escort en Austin Cambridge Farina.

PECO

H0/00. Peco komt met zogeheten Bull-head spoorstaven, code 75. Hierbij hebben de voet en kop van de spoorstaaf dezelfde afmetingen. Flexrail en een slank wissel vormen het begin. De aangekondigde draaischijfmotor zal dit jaar worden uitgebracht.

PIKO

H0. Als knaller geldt de NS diesellocc 2200 diesellocc. Het prototype is de eerste versie zonder geluidsdemper. De opbouw laat een groot aantal details zien en belooft veel goeds. De relingen en wellicht ook de handgrepen zullen in metaal worden uitgevoerd. Het model krijgt front- en sluitseinen en cabineverlichting; de geel/grijze versie ook twee zwaailichten. Een soundversie is aangekondigd. Met de tweeassige meetwagen kan elke centimeter van de modelbaan worden geme-

ten en het promillage van de hellingen worden vastgelegd. De meetwaarden kunnen met een Android app worden uitgelezen. Voorzien zijn vijf IC-rijtuigen die de DB als TEE en later als InterCity

Detail van de stroomafnemer van het ARmz 211 restaurantrijtuig, Piko.

Handmonster van de NS 2200 diesel bij Piko.

Loc 2518 van de Great Western bij Oxford Rail.

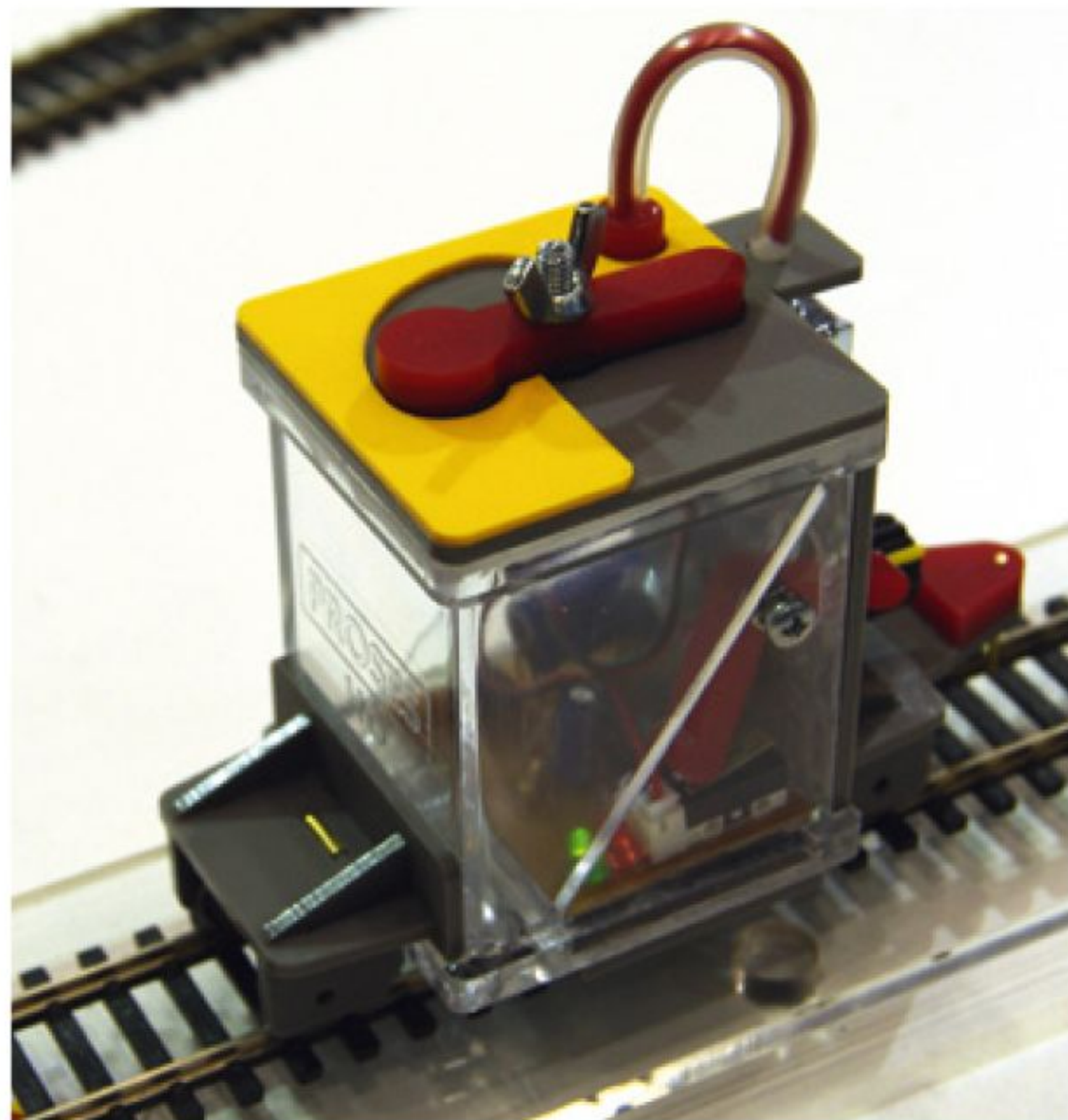
Eerste productie van de drieassige NCB-diesel, Oxford Rail.

Goederenwagen van de K. Sächs. Sts. E.B. bij PMT.

Houten bak DR-rijtuig 970-855, PMT.

Lijmdoseer unit bij Proses.

twee rubberboten, als varende en voortgetrokken en een familie strandtafreel met zandkastelen, schepjes en zwembanden. De figurensets worden multi-cultureel, in elk geval de set met winkelende mensen. Doosjes met reizigers, passanten, appelplukkers, houthakkers en m/v die bij een tankstation hun auto aftanken, banden op spanning brengen en de ruiten zemen. In schaal II een rietvlechter, timmerman en tuinwerkers. In schaal I lopende en zittende personen.

PROSES

Voor diverse schalen brengt deze fabrikant nuttige toebehoren voor het onder-

houd van modellen en het aanbrengen van het ballastbed. Als noviteit een voertuig, getrokken of geduwd door een locomotief, waarmee automatisch lijn in het ballastbed wordt gedoseerd.

PULLMAN

Dit door ESU overgenomen merk brengt ketelwagens van het type Deutz. Deze werden bij het begin van de WO II door Westwaggon ontwikkeld. Om rangschade van de ketel te voorkomen werd de ketel op het onderstel aan een soort kuip bevestigd. Het model is voorzien van alle relevante details, een deel van geëtsd messing. Het schaal G-pro-

inzette, de Apmz 121, Avnz 111, ARmz 211, Bm 235 en Eurofima Bpmz 291.

PMT

H0e. De vierassige DR-rijtuigen met spanwerk type Prignitz komen met houten en metalen rijtuigbak uit tijdperk III met verschillende dakopbouw. Uit tp. I is de tweeassige goederenwagen van de K. Sächs. Sts. E.B., op het dak de schoorsteen voor de olielampen.

PREISER

H0. Voor waterliefhebbers een set met

Perronwagen met fietsen bij REE.

Ketelwagens bij Pullman.

Schaal G RhB-panoramarijtuig, Pullman.

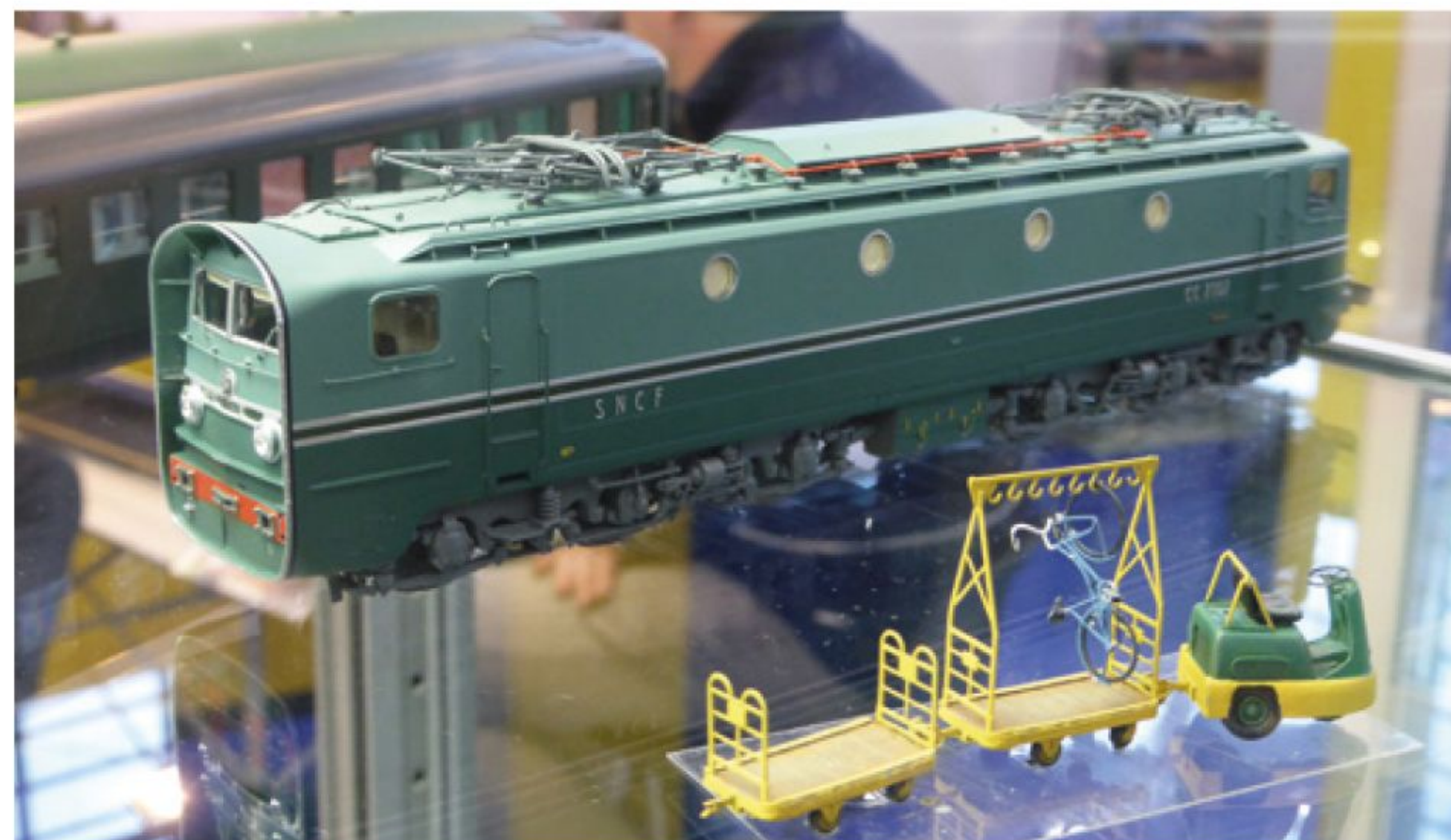
Jongeren met rubberboten, Preiser.

Strandtafreel bij Preiser.

De inmiddels door REE uitgeleverde CC 7104.

De CC 7107 'wereldrecordhouderloc' bij REE.

gramma van de RhB wordt uitgebreid met het panoramarijtuig BEX.

REE MODELES.

Naast de vorig jaar verschenen zesassige CC 7104 toonde REE Modeles de CC 7107 loc die het wereld snelheidsrecord vestigde. Over de komst van de van deze locs afgeleide NS 1300 was geen nieuws te melden. Enkele platte wagens worden met rollen kabel en agrarisch materieel beladen. Voor de perronaankleding is er een perronwagen met fietsen. Een aantal brandweerwagens ronden het nieuws af.

RIETZE

H0. In samenwerking met Linie 8 verschijnt Adtranz lagevloertram GT8 in het blauw van de MVG München en in wit met rood van de VAG Nürnberg. De gelede stadsbus MB 305 G komt in het livrei van een viertal vervoersbedrijven. De voertuigen kunnen worden ingezet op het nieuw ontwikkelde (stads)stra-

tensysteem. Rechte wegvakken, bochten, kruispunten, rotonde en busbanen. Met daarnaast trottoirs, blinden geleide tegels, verhoogde bushaltes, parkeervakken en afsluitbanden. De accessoires worden uitgebreid met DHL-pakketboxen, frisdrank- en DB- en ÖBB-plaatskaartenautomaten, moderne Duitse haltepalen en grote tenten. De laatste in het wit met Rode Kruis-opdruk en militair groen.

RIVAROSSİ

De geplande zware DB 1'E stoomloc BR 58 komt voor het twee- en drierailsysteem, zowel analoog als digitaal. Dat geldt ook voor dieselmotorrijtuig BR 641, dit zal in verschillende kleuren worden uitgebracht. De vorig jaar aangekondigde blauwe rijtuigen van de Touristenexpress, een (groen) slaaprijtuig, een restauratie- en slaaprijtuig van Mitropa zijn inmiddels leverbaar. Voor het goederenvervoer zijn nieuw een

Het stadstransysteem met de VAG-tram, Rietze.

vierassige ketelwagen, een vierassige containerdraagwagen (Sgmmms) en een tweeassige rongenwagen (Kglps).

Roco

Op de stand van Roco was geen enkel Nederlands nieuwtje te vinden, hoewel er dit jaar toch aardig wat Nederlandse modellen gaan komen. Een fraaie 1101 in het turkooise, de 1104 in TEE-kleuren, de 1212 railpromo en HSL-blokjesloc 1632, Plan D in turkooise kleur. Helaas waren er geen handmonster op de

DR-rijtuigen van de Touristenexpress bij Rivarossi.

Mitropa-rijtuig bij Rivarossi.

Handmonster van de Facs/Tds, Roco.

Uacns silowagen bij Roco.

Prototype van het ÖBB diesteltreinstel 5042 bij Roco.

Handmonster knickketelwagen Zaes bij Roco.

Prototype van de Vectron, Roco.

Handmonster van de Russische 2M62 bij Roco.

Wifi Multi Maus van Roco.

stand. Aangekondigd zijn diverse platte wagens beladen met Artitec-beladingen. Een fraai model gaat de Oostenrijkse dieselmotorwagen 5042 worden. Het gedetailleerd uitgevoerde model (tp. III en IV) zal in analoog, wisselstroom en sound worden uitgevoerd. Een 'Formneuheit' is knickketelwagen Zaes. De in 1960 ontwikkelde wagens doen dienst bij KGV, GATX, VTG, Nacco en Ermewa. Nieuw ontwikkelt is ook de Tds onderlosser. De wagen zal in vele varianten en kleuren worden uitgebracht, zoals de DR, DB, SNCF, CFL en ZSSK. Nieuw ontwikkelt is ook de Uacns silowagen, deze zal eerst in de uitvoering van de Zwitserse bedrijven Holcim en Jura Cement worden uitgebracht. Groot nieuws is de komst van de Vectron serie. Gestart wordt met maar liefst zes varianten, alle in twee- en drierail en sound. Railpool, CD Cargo, BLS Cargo, Lokomotion, MRCE en CD Cargo. Veelbelovend was het handmonster van de Russische 2M62. De imposante diesellok is een tweedelige combinatie met aandrijving op alle 12 assen. Van de lang verwachte

De slotkerk, Schreiber-Bogen.

DB 85 007 was een fraai handmonster op de stand aanwezig. De loc krijgt sound en dynamisch stoom via de schoorsteen. De Wifi Multi Maus zal op korte termijn worden uitgeleverd. De zwarte muis oogt luxe, het venster licht blauw op. Het via wifi aansturen van uw treinen was nog nooit zo makkelijk.

SCHREIBER-BOGEN

Op 31 oktober 1517 timmerde Maarten Luther zijn 95 stellingen op de deur van de slotkapel Wittenburg, hetgeen

uiteindelijk leidde tot de kerkscheuring tussen de RK kerk en de Protestanten. Om stil te staan bij deze gebeurtenis kan deze kerk in 1:200 worden nagebouwd. Ondanks de kleine schaal is het 44 cm hoge model in karton nog een flink gebouw. De Taj Mahal kan in schaal 1:300 worden gebouwd. Bijvoorbeeld als achtergrond naar een als Indiase modelbaan in schaal Z.

SCHUCO

H0. De autofabriek breidt het militaire programma uit met een Wolf G als militaire politie in beige en ambulance in legergroen. Landbouwers kunnen uitzien naar een drietal tractoren: Porsche Junior met maaiaarm, een Lanz Bulldog met zaaginrichting en een Lanz Raupersvoertuig. De klassiekers Porche 356 A komt als coupé en als cabrio.

TILLIG

TT. Veel varianten van eerder uitgebrachte modellen. Nieuw is de Duitse Krokodil E94. Op de beurs kon een 3D-handmonster van de kap worden

3x Porche 356 bij Schuco.

BR 245 met nieuw dak, Tillig.

Sgmmns bij Tillig.

De Robel-werkwagen bij Viessmann.

Eerste producties bij VK-Modelle.

Scania gletmodellen, VK-Modelle.

getoond. De loc komt als DRG, DR en DB en als ÖBB 1020. Traxx diesellocomotief 245 krijgt een nieuw dak.

H0m. Op de tekentafel ligt het model van 1'E1'-stoomlocomotief van de Brockenbahn. Er komt een kolengestookte en oliegestookte versie.

VISSMANN

De nieuwe digitale centrale Commander 2 kan via de smartphone of tablet worden bediend. Het accent ligt op de gebruiksvriendelijkheid, het aantal functies is schier onbegrensd. Hoe meer er kan bewegen hoe echter de modelwereld er uit ziet, moet men bij Viessmann hebben gedacht. Wat er dit jaar beweegt? Een H0-figuur van Luther die heen en weer beweegt en een beitelende steenhouwer. En een arbeider die in een bouwtoilet staat. Bij een 'druk op de knop' zwaait de deur open. Hoezo privacy?. Twee Duitse H0-armseinen worden digitaal aangestuurd, de vleugel deinst na het omlaag klappen na. De voor twee- en drierail leverbare stopmachine van Spitzke heeft tal van beweegbare functies en een geluidsmodule. De kraan van de Robel werkwagen kan draaien en heffen. Alles digitaal. De drierailversie levert Märklin. De Robel met pantograaf van de firma Wiebe heeft een hefbaar korf.

VK-MODELLE

H0. De van de Tramino afgeleide frontpartij geeft de Solaris MetroStyle trolleybus een futuristisch aanzien. Het voorbeeld rijdt in Esslingen en Salzburg (rode versie), een dieselvesie in Krakow. Als vooraankondiging noteerden we de BR 490, het driedelige treinstel van de S-Bahn Hamburg.

Solaris trolleybussen, VK-Modelle.

VOLLMER

H0. Een steenhouwerij met ledverlichting en muren met een bijzondere steenimitatie, 'Steinkunst' geheten. Stenen met veel reliëf. Ook de nostalgische perronoverkapping, wordt verlicht met minuscule leds. De 'Steinkunst' vinden we terug bij een stenen brug, een dito sokkel voor bijvoorbeeld seinen en bovenleidingmasten, trottoirs, stenen muurplaten en oude grafzerken. Nieuw is ook een monumentaal ambassadegebouw met ledverlichting. Imposant is de middeleeuwse burch met hoektorens. Tot slot een moderne bushalte met verlichte abri.

WEINERT

H0. Weinert komt met een bouw pakket van de tweeassige dieselmotorwagen VT 86.9 in DRG- en DB-uitvoering. De aandrijving is nieuw ontwikkeld, beide assen zijn aangedreven. Het bouw pakket van de vijfassige BR 87 stoomlocomotief waarbij de beide buitenliggende assen met tandwielen worden aangedreven wordt opnieuw in productie genomen. Het 'mein Gleis'-programma wordt met ingekorte

wissels (lengte 264 mm) uitgebreid, leverbaar als bouwset en gemonteerd model.

WIKING

H0. In de vitrine werden handmonsters getoond van de Land Rover Defender 110, Mercedes-Benz T, de Magirus LF 16 met dubbele cabine. Van de carrosserie van de befaamde VW T1 personenbus is een nieuwe mal gemaakt met 21 (dak)ramen en de mogelijkheid voor een geopend of gesloten dak. Landbouwers kunnen uitzien naar de tweeassige Claas Cargos aanhanger en Lemken Solitär 25.

WOODLAND SCENICS

Met het 'Just Plug'-verlichtingssysteem kan de verlichting van gebouwen, straat- en wandverlichting alsmede (statische) automodellen individueel worden in- en uitgeschakeld.

Het Neurenbergnieuws 2017 is samengesteld door: Rob Blom, Chris van Diezen, Guus Ferrée, Dolf Heibloem en Ton Oosterom; foto's: fabrieksfoto's en team Railhobby.

Claas Cargos kipaanhanger bij Wiking.

Prototype VW T1 bij Wiking.

33%
korting*

10x

Railhobby
al vanaf
€ 26,90

**Als abonnee van Railhobby heeft u
vele voordelen*:**

- **10x** alles over spoorwegen en modelspoor thuisbezorgd
- **Railhobby in huis** voordat het blad in de winkel ligt
- een **welkomstgeschenk** naar keuze
- Railhobby lezen op de **iPad/tablet**
- toegang tot het **online archief** met alle nummers **vanaf 1991**
- **nooit een nummer missen**
- eigen **mini-website**
- handige **online zoekfunctie**

*Print+online abonnees krijgen bovenstaande voordelen. Prijswijzigingen voorbehouden. Indien u een vriend abonnee maakt, ontvangt u beiden bij een jaarabonnement een kortingsbon voor www.hobbyou.nl t.w.v. € 5,-.

Kies uw welkomstgeschenk,
zoals de Railhobby Jaarkalender
2017 of Weahtering poeders*!

Railhobby kost in
de winkel € 6,95.

Kies uw KORTING!

populair!

33%
korting

10 papieren uitgaven
+ online toegang
+ welkomstgeschenk voor € 66,-

20%
korting

10 papieren uitgaven
voor € 55,45

61%
korting

een jaar online toegang
voor € 26,90

Geef uw hobbyvriend op en ontvang allebei een kortingsbon t.w.v. € 5,- voor hobbyou.nl.

Ga naar www.railhobby.nl/abonnementen

Ja, ik word abonnee van Railhobby!

Naam: _____ Voorletters: _____
Adres: _____ Postcode: _____
Plaats: _____ Land: _____
Telefoon: _____ Geb. datum: _____
E-mail: _____

Ik wil graag een:

☐ print+online jaarabonnement € 66,- **Beste deal**

☐ print jaarabonnement € 55,45

☐ online jaarabonnement € 26,90

Bij een print+online jaarabonnement kies ik het welkomstgeschenk:

☐ Weathering poeders, 5 stuks, t.w.v. € 12,80

☐ Lighttrainspecial t.w.v. € 11,94

☐ Andreaskuis dubbel H0 t.w.v. € 12,60

☐ Andreaskuis enkel H0 t.w.v. € 12,10

☐ Railhobby Jaarkalender 2017 t.w.v. € 11,99

☐ Staalspecial t.w.v. € 11,94

Ik geef mijn hobbyvriend(in) op en wij ontvangen allebei € 5,- korting op besteding in de webshop (i.p.v. een welkomstgeschenk).

☐ Mijn hobbyvriend(in) wil graag een print+online jaarabonnement € 66,-

Abonneenummer huidige abonnee: _____

Ik, of mijn hobbyvriend(in), betaal(t) als volgt:

☐ Scala Publishing BV mag het abonnementsgeld automatisch van mijn rekening afschrijven.

☐ Ik wacht op de e-factuur en betaal € 2,50 toeslag.

IBAN: _____ BIC: _____ Handtekening: _____

☒ Hierbij ga ik akkoord met de algemene abonnements- en incassovooraarden (www.uitgeverijscala.nl/abonnementsvoorwaarden).

Stuur deze bon (of een kopie) in een gefrankeerde envelop naar Scala Publishing BV, Postbus 38, 3800 AA Amersfoort.

*Het abonnement kan elk gewenst moment ingaan en loopt tot wederopzegging. Bovenstaande prijzen zijn geldig in Nederland. Kijk voor prijzen in het buitenland op de website. Het welkomstgeschenk wordt verstuurd na ontvangst van betaling.

Inbouw van sluitseinen en de Brelec-ledbar

In de avondschemering doorkruist de verlichte SSN-trein de donkere weilanden. De koeien hebben hier weinig oog voor tijdens hun avondmaal.

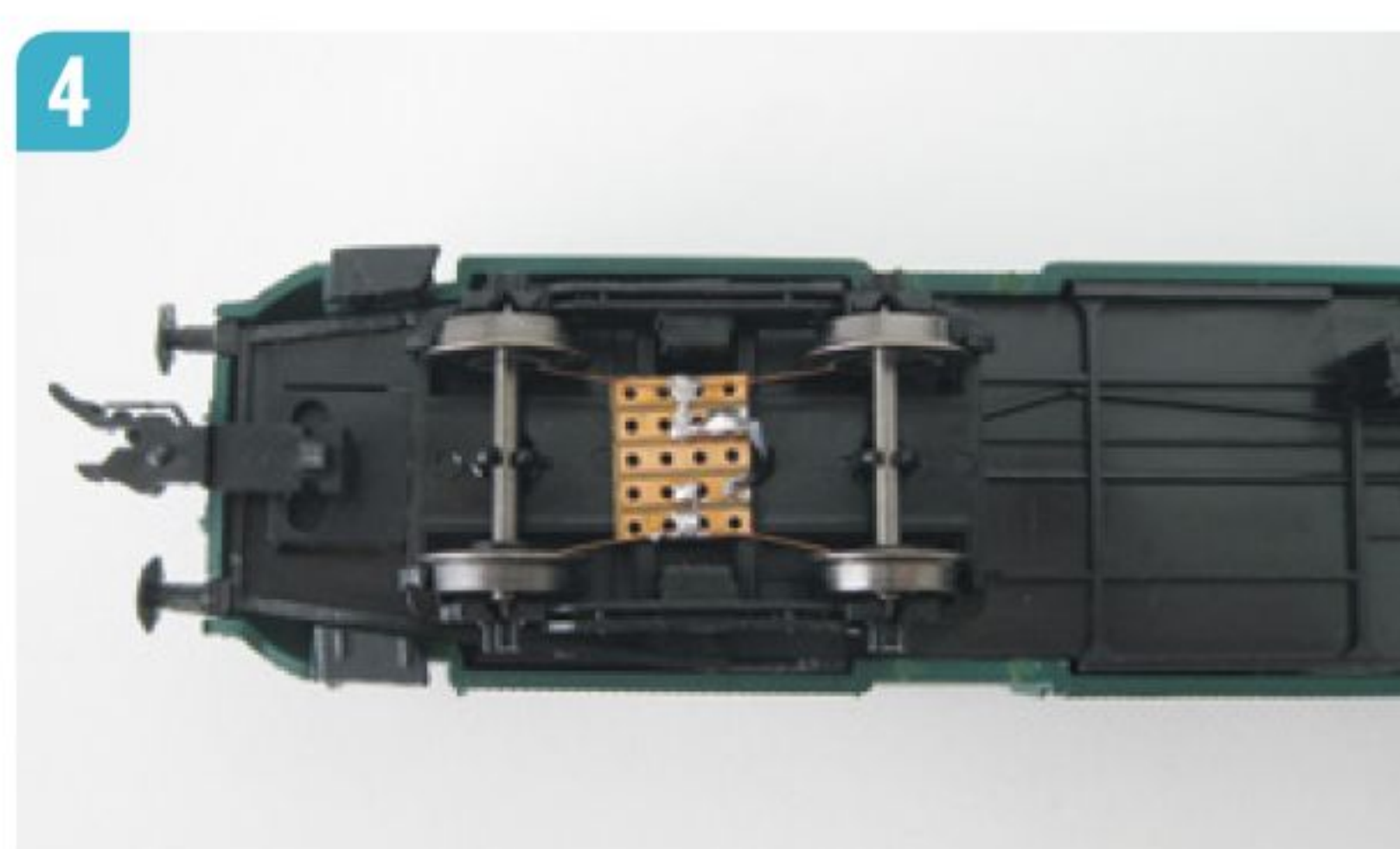
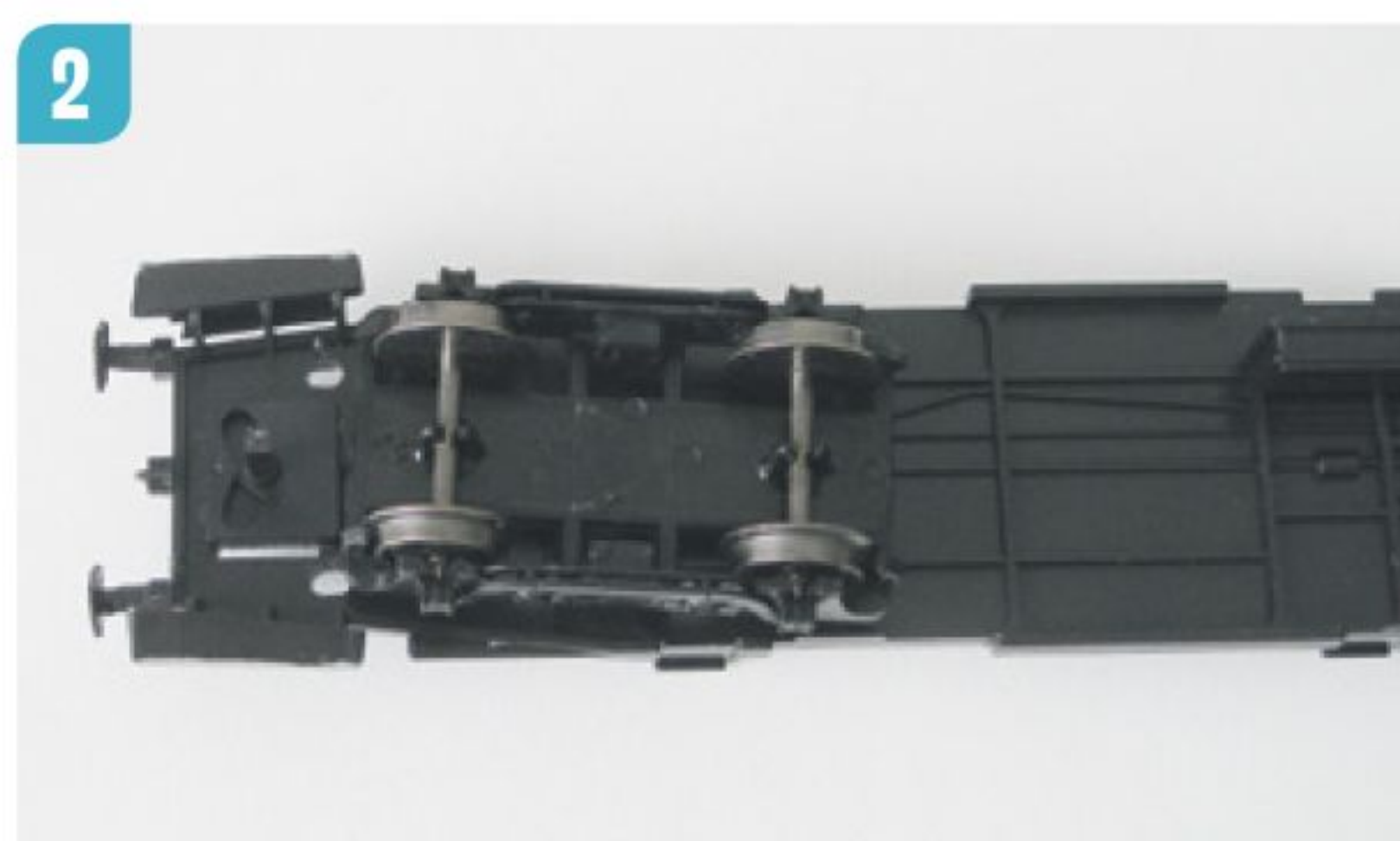
Bij de meeste modelrijtuigen zijn details tegenwoordig goed weergegeven. Maar een interieurverlichting ontbreekt vaak. En dat, terwijl het ook op de modelbaan op een gegeven moment avond wordt. Niet alleen op de baan is het dan donker, maar ook in de rijtuigen. Dat dit ook anders kan blijkt uit de bijdrage van modelbouwer Marc Nijhof.

Voor binnenverlichting zijn leds zeer geschikt. Voor handige en prijsbewuste modelbouwers zijn er rollen met leds die hiervoor geschikt zijn. Voor de categorie die het zich wat gemakkelijker wil maken zijn er ledstrips met zo'n 10-12 leds. Daarnaast bestaan er ook ledbars, twee krachtige leds waartussen een lange lichtgeleider zit die het licht over de gehele lichtgeleider verspreidt. Terwijl ledstrips goed verkrijgbaar zijn, denk aan merken als Digikeijs, Viessmann en ESU, zijn de ledbars van het Belgische Brelec minder bekend. Ledverlichting is ver-

krijgbaar in geel, koudwit en warmwit. Met gele leds kunnen gloeilampen worden geïmiteerd, met koudwitte de wat oudere tl-verlichting en met warmwitte de hedendaagse tl- en ledverlichting. Voor een viertal K1-rijtuigen in H0 van Heljan/OVB Models was ik op zoek naar geschikte binnenverlichting. Het zijn ex-NMBS-rijtuigen, drie stuks 1e klas K1A en een bagagerijtuig K1BD. Bij het voorbeeld zijn deze rijtuigen door de Stoom Stichting Nederland (SSN) overgenomen. De ledbar bleek voor deze rijtuigen ideaal, doordat hierbij het licht gelijk verdeeld wordt over de rijtuigbak. Hierdoor is de ledbar ook ideaal voor coupérijtuigen. Daarnaast is de ledbar leverbaar met een kleur die het midden houdt tussen geel en warmwit. U raadt het al, geel vind ik te geel en warmwit te wit, dus is dit een mooi compromis voor wat oudere rijtuigen. Een nadeel van een ledbar is de grotere inbouwhoogte, maar het bolle rijtuigdak biedt vaak genoeg ruimte. Ten opzichte van de kant-en-klare ledstrips is voor de ledbar enige handigheid vereist. De ledbar kan in het dak worden vastgeplakt en de aansluitdraden kunnen met de stroomafnemers op de wielen worden verbonden. Dan brandt de verlichting continu en geven de stroomafnemers extra rolweerstand. Bij een lange sleep rijtuigen kan de loc daar moeite mee hebben. Daarom laat ik van de vier rijtuigen alleen het voorste en achterste rijtuig stroom afnemen en worden de rijtuigen met stroomgeleidende koppelingen verbonden. Met een functiedecoder kan de verlichting digitaal worden in- of uitgeschakeld.

VOORBEREIDEND WERK

Als het interieur van het rijtuig wordt verlicht vallen de details binnen beter op. Daarom zijn, voordat de passagiers werden geplaatst, de banken van een likje verf voorzien. Door de passagiers over het rijtuig te spreiden wordt de illusie gewekt van een vollere trein. In de onderplaat van de rijtuigbak boorde ik naast de kortkoppelmechanismes twee gaten met een doorsnede van 0,25 mm, behalve aan de kopkant van de koprijtuigen. Door de gaten worden straks de draden van de stroomgeleidende koppeling het rijtuig in geleid. Let op dat de draden het mechanisme niet zullen hinderen. Met de aanwezige kortkoppelmechanismes was ik niet tevreden, en heb ze door kortkoppelmechanismes van Symoba vervangen. Deze betrouwbare, kleine mechanieken zijn verkrijgbaar

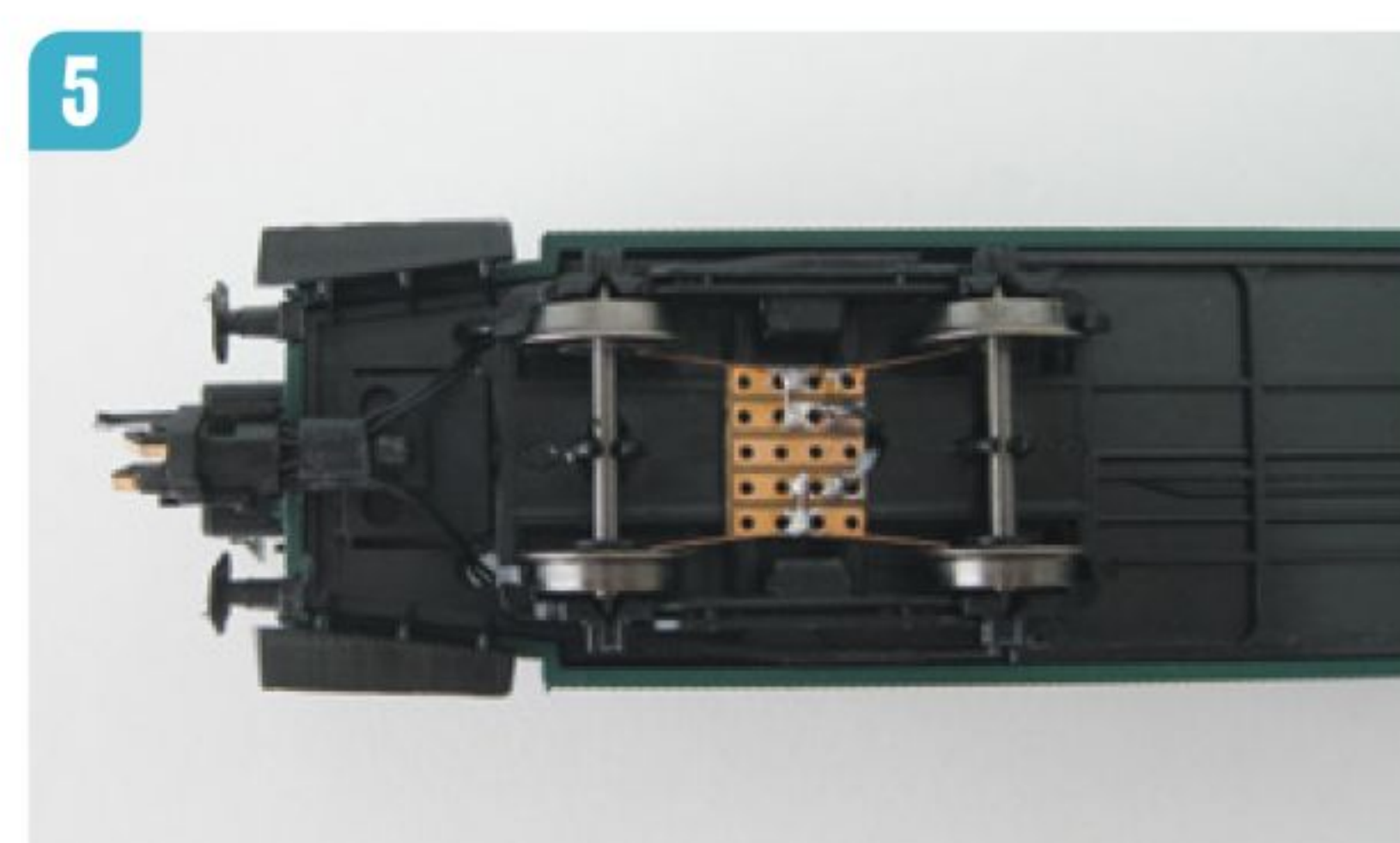
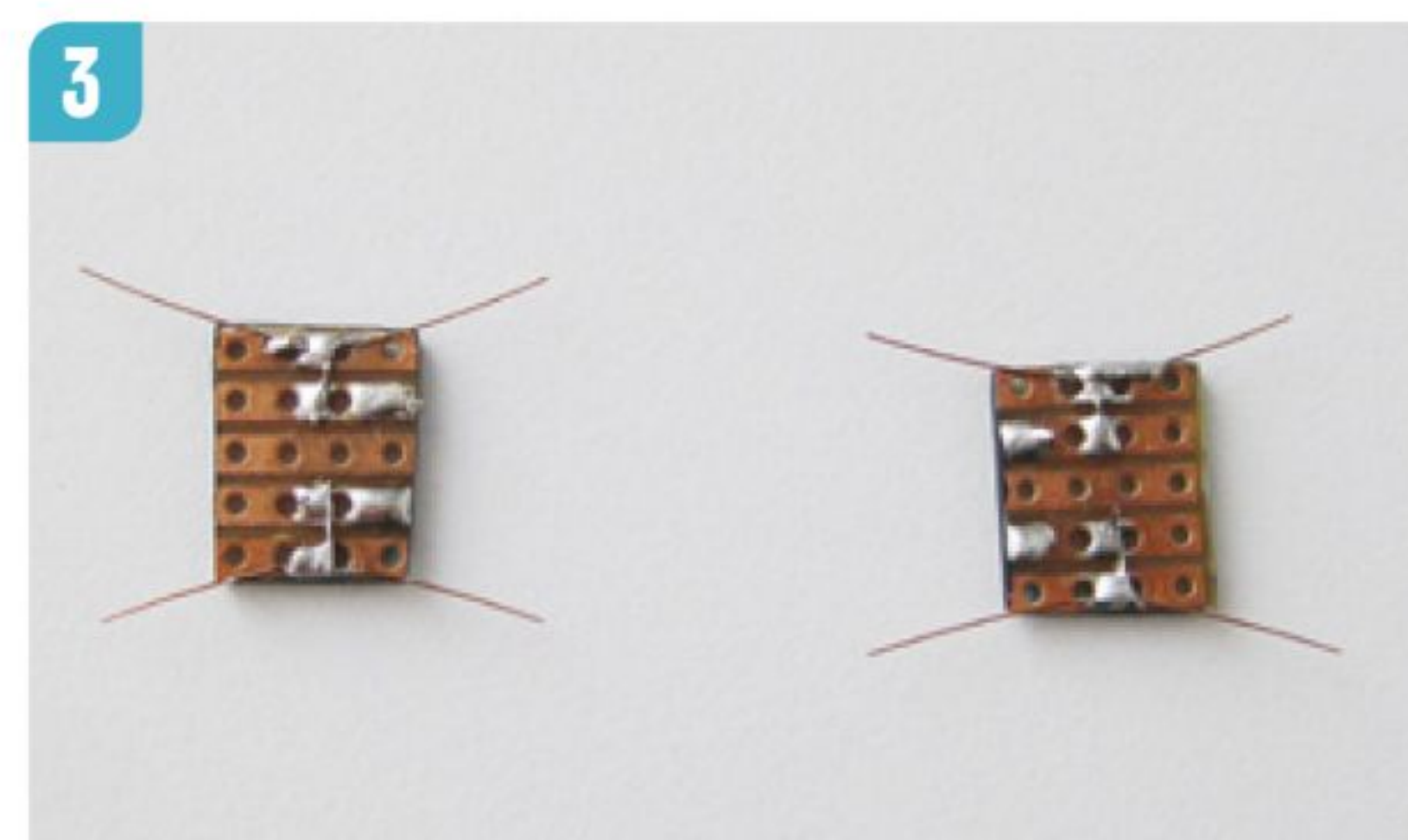

1. De banken zijn geschilderd en de reizigers hebben hun plaatsen ingenomen. **2.** Het Symoba-kortkoppelmechanisme is geplaatst en ernaast zijn twee gaten voor de draden van de stroomgeleidende koppeling geboord. **3.** Van een kleine stroken-printplaat en fosforbrons worden stroomafname-units gemaakt. **4.** De stroomafname-unit is in het draaistel bevestigd. **5.** De stroomafname-unit is in het draaistel bevestigd, de stroomgeleidende koppeling is geplaatst.

onder artikelnummer 111 (mechaniek) en 110 (koppelingsschacht) en worden met een dotje secondelijm aan de rijtuigbak vastgezet. Tot slot boorde ik in de rijtuigbodem naast het draaipunt van het draaistel nog een gat van 0,25 mm en vijlde deze uit tot een sleuf met een lengte van 5 mm. Straks gaan we hier de draden van de stroomafnemers doorheen.

STROOMAFNAME

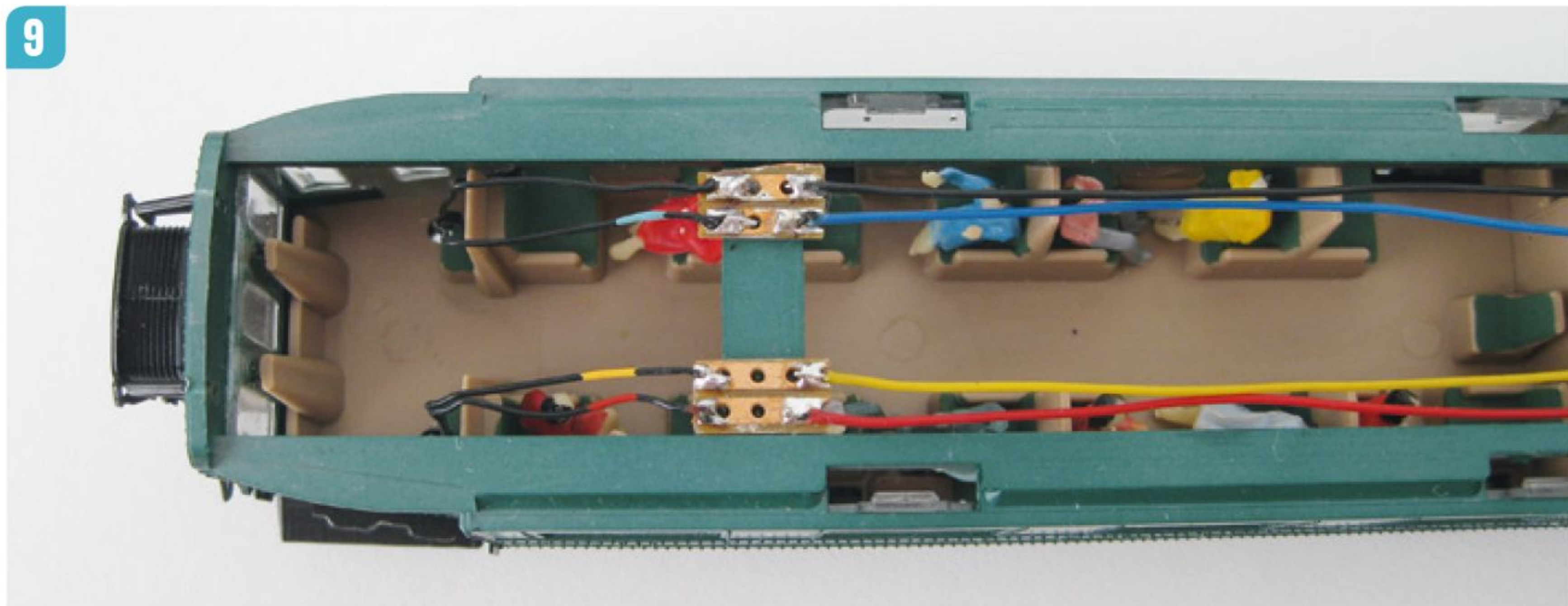
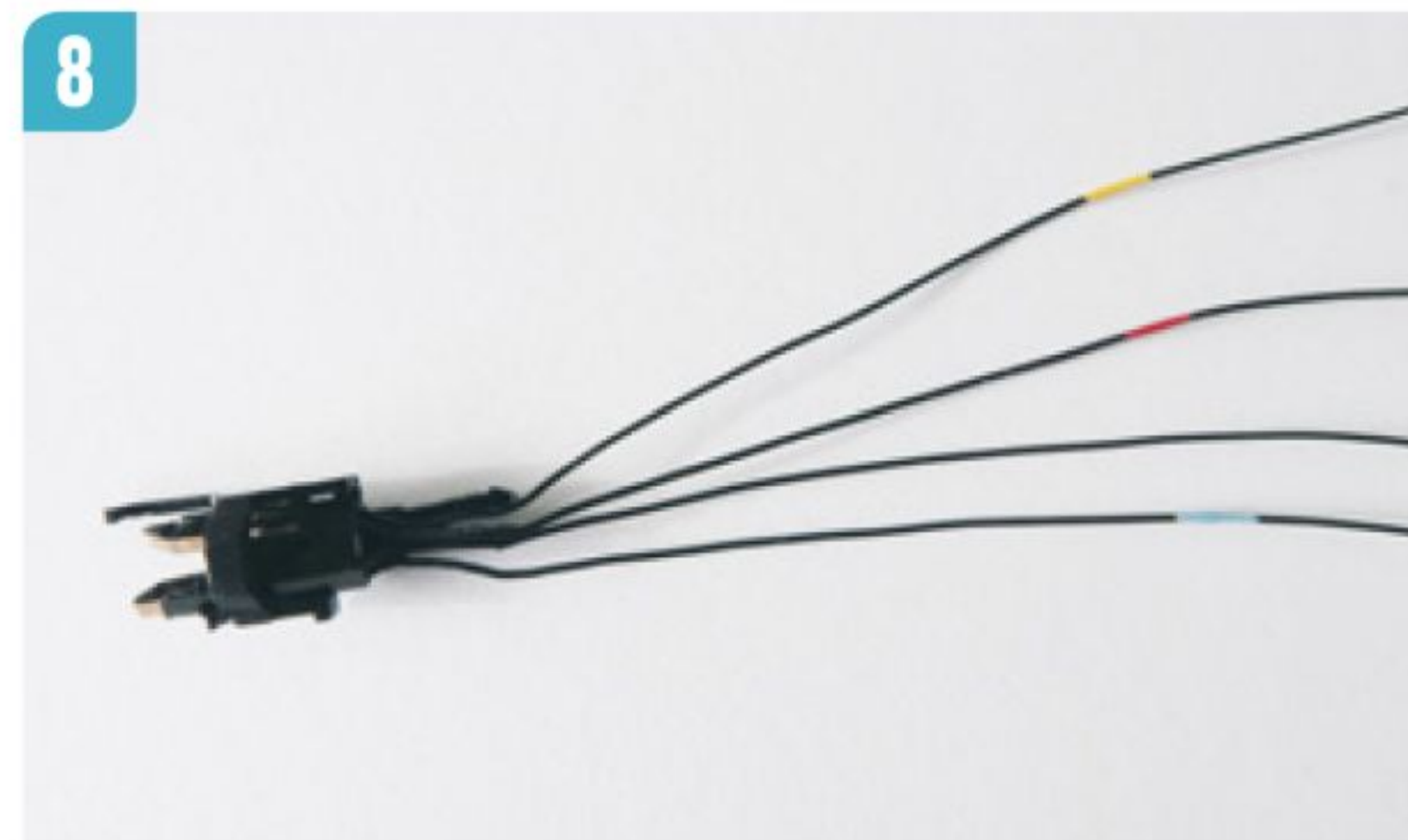
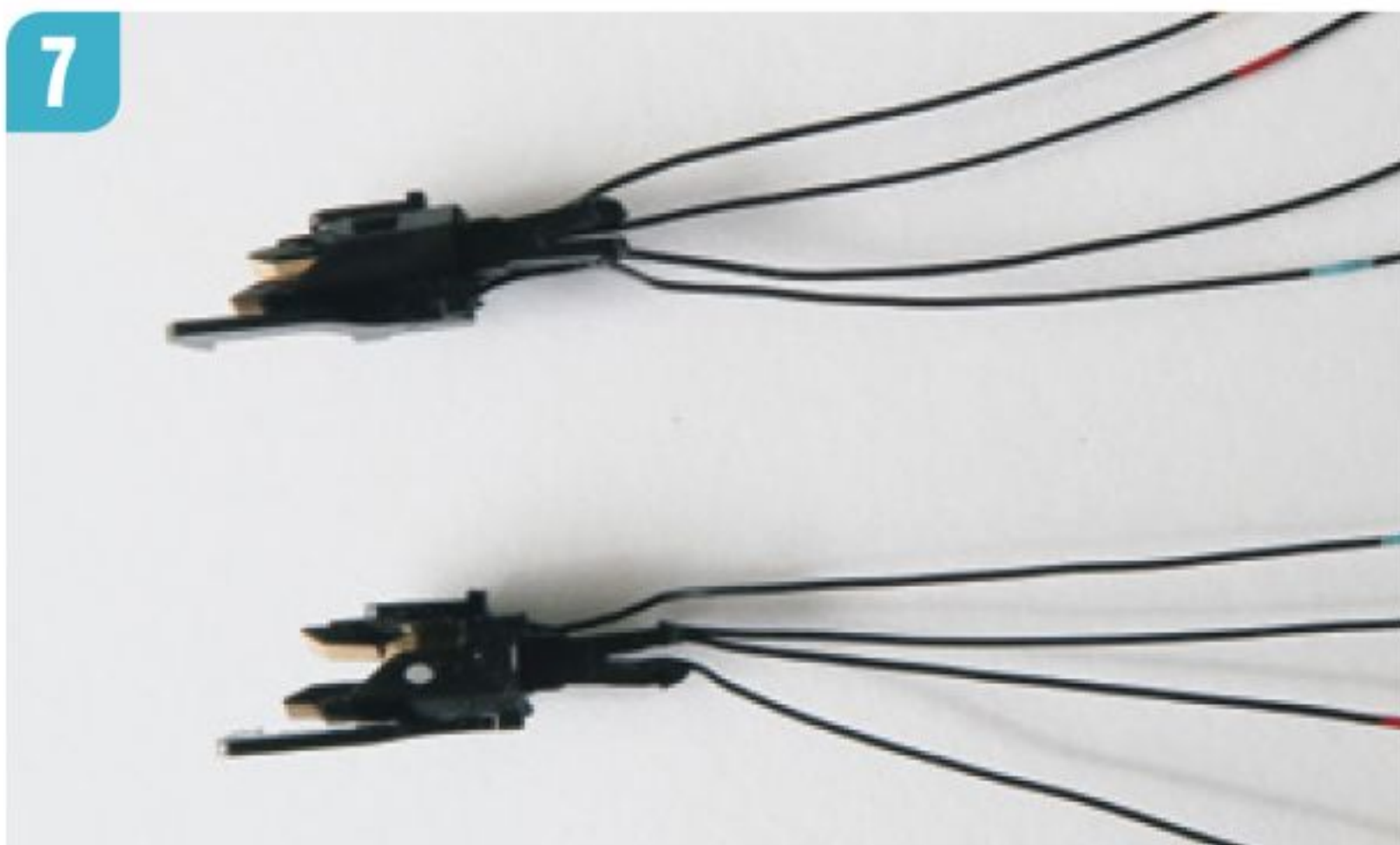
Alleen het voorste en achterste rijtuig worden van stroomafnemers voorzien. Daar de gelijkstroommassen geïsoleerd zijn, kan per as van beide wielen afzonderlijk stroom worden afgenomen. Dit

komt de betrouwbaarheid ten goede. Op een kleine stroken-printplaat van 1,0 x 1,2 cm soldeerde ik tussen de buitenste en de ernaast gelegen binnenstrook een verbinding. Vervolgens soldeerde ik op de beide buitenste stroken een stroomafnemer. De draden worden aan de middelste stroken bevestigd. Op zich kan alles op één strook worden gesoldeerd, maar dan zouden bij het vast solderen van een volgend onderdeel de eerdere soldeerverbindingen kunnen loslaten. Met deze manier is dat te voorkomen. Als stroomafnemers gebruik ik fosforbronsdraad. Dit materiaal heeft een hoge veerkracht, geleidt erg goed, is na montage in het draaistel nagenoeg onzichtbaar en veroorzaakt weinig rolweerstand. GM&S verkoopt dit materiaal opgerold in een zakje, genoeg om de rest van je leven stroomafnemers van te maken. Nadat de stroomafname-printplaat was gemaakt, fixeerde ik deze met secondelijm in het draaistel. Let op dat de stroomafnemers met de binnenkanten van de wielen goed contact maken. De stroomafnamedraden leidde ik daarna door de gaten in de bodem het rijtuig in.

STROOMGELEIDENDE KOPPELINGEN

De koprijtuigen worden aan één kant voorzien van een stroomgeleidende

koppeling, de tussenrijtuigen aan beide kanten. Een koppeling met twee polen, waarvan één schakeldraad en één terugleider, kan hiervoor volstaan. Ik koos voor de vierpolige koppeling van Heljan. Deze koppeling is betrouwbaarder, en daarnaast zijn er twee polen voor stroomdoorgifte tussen beide koprijtuigen beschikbaar. Bij de vierpolige koppeling zijn de bovenste twee polen voor de schakeldraad (wit) en de gemeenschappelijke terugleider (blauw). De onderste twee polen zijn voor de stroomdoorgifte (plus is rood, min is zwart). De polen op de koppeling aan de ene kant van het rijtuig dienen ten opzichte van de polen aan de andere kant gespiegeld te zijn. Een rijtuig krijgt in feite nu een voor- en achterkant; de koppeling aan de voorkant heb ik met een stip gemarkeerd. Overigens is het geen probleem als een rijtuig per ongeluk verkeerd om in een treinstam zou worden geplaatst. Dan worden de aansluitingen wit en blauw bovenin de koppeling en rood en zwart onderin met elkaar verwisseld. Maar ik vind het zuiverder om wit in het ene rijtuig ook wit te houden in het aangekoppelde rijtuig. Hoe dan ook, het toevoegen of verwijderen van rijtuigen uit de treinstam is eenvoudig. Ook blijft

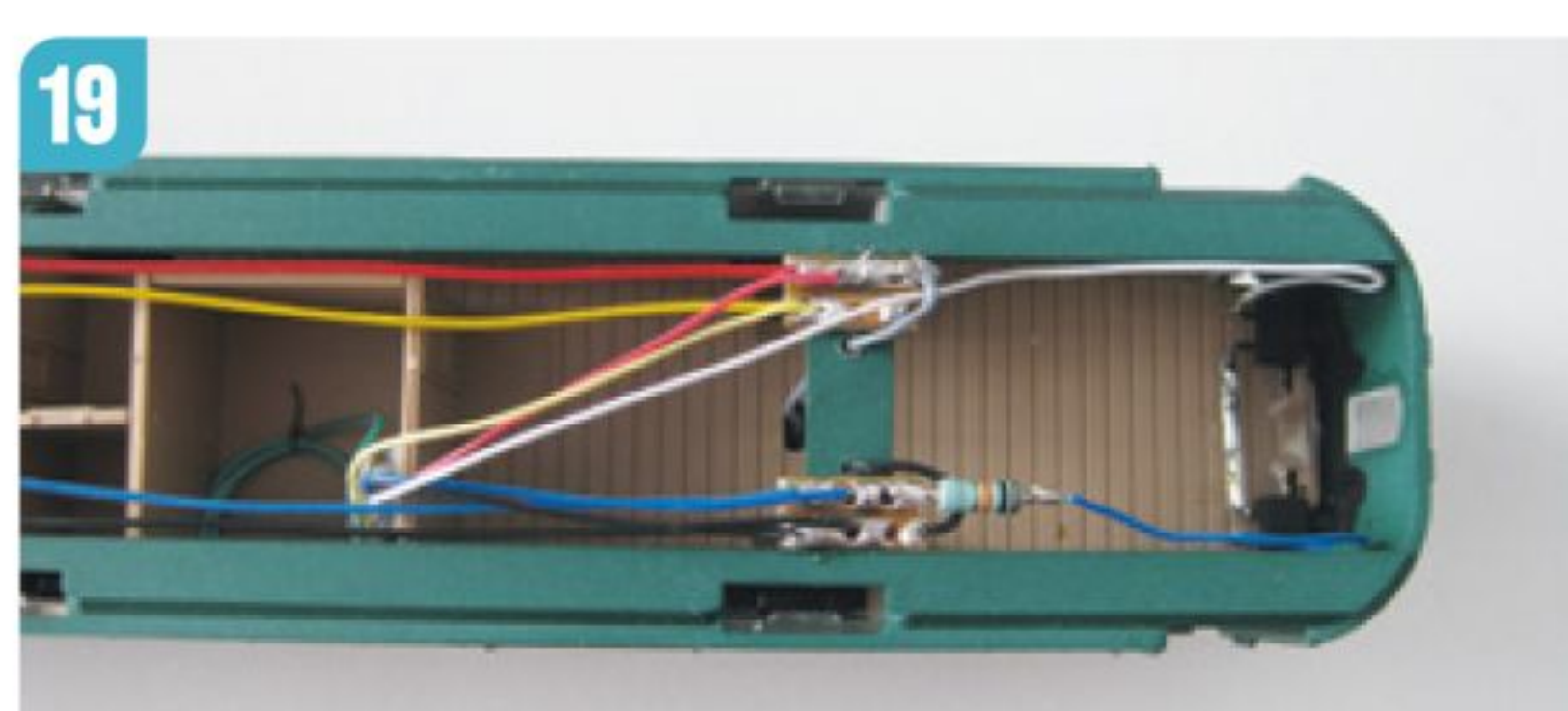
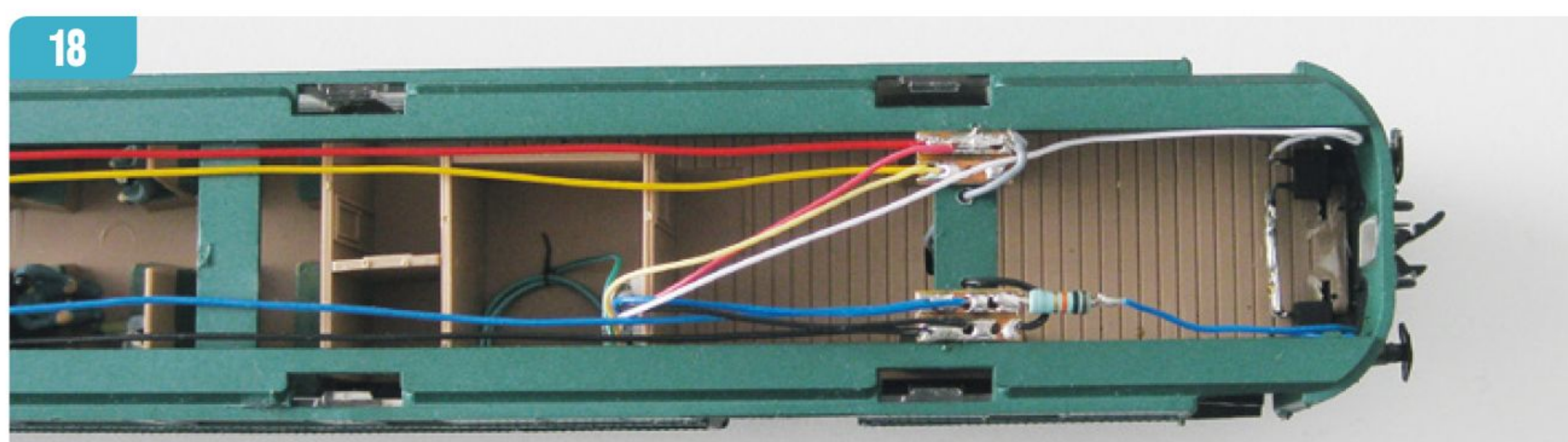
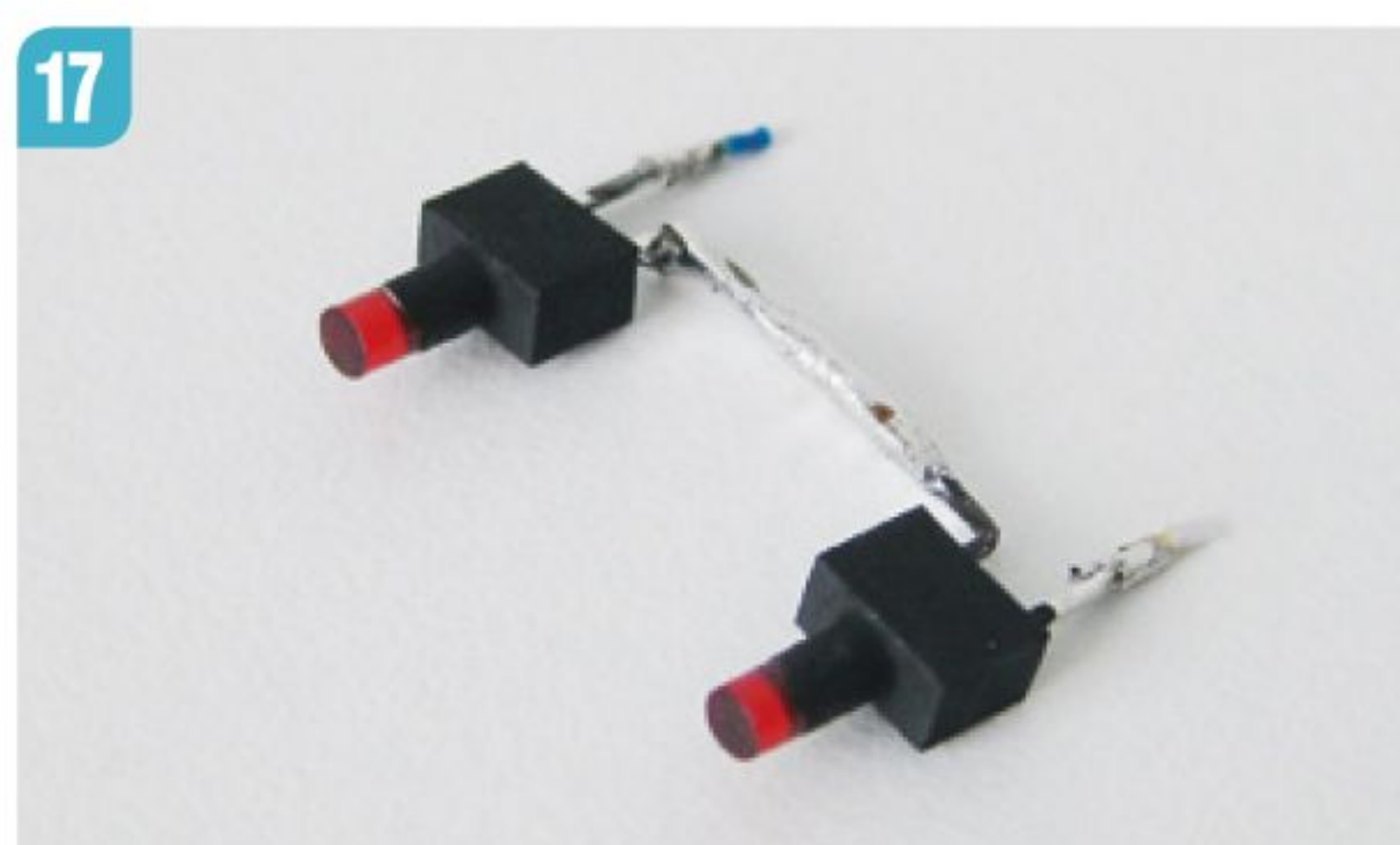
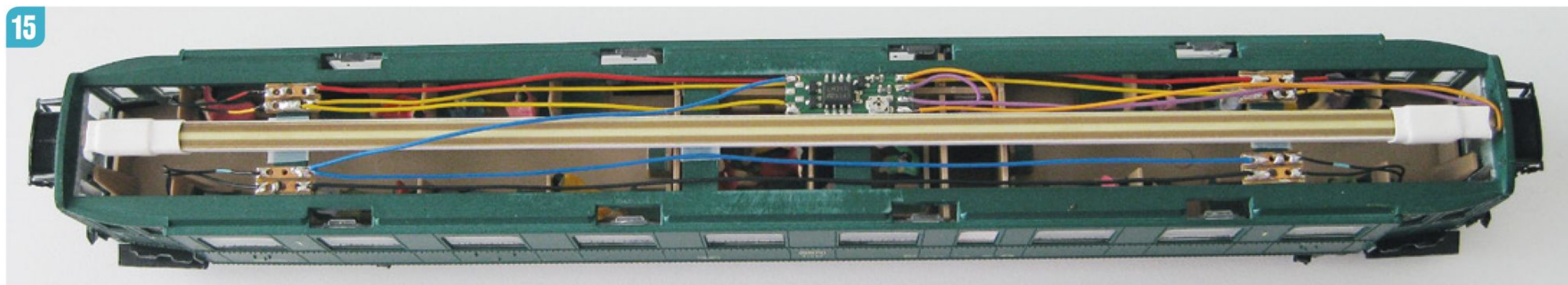
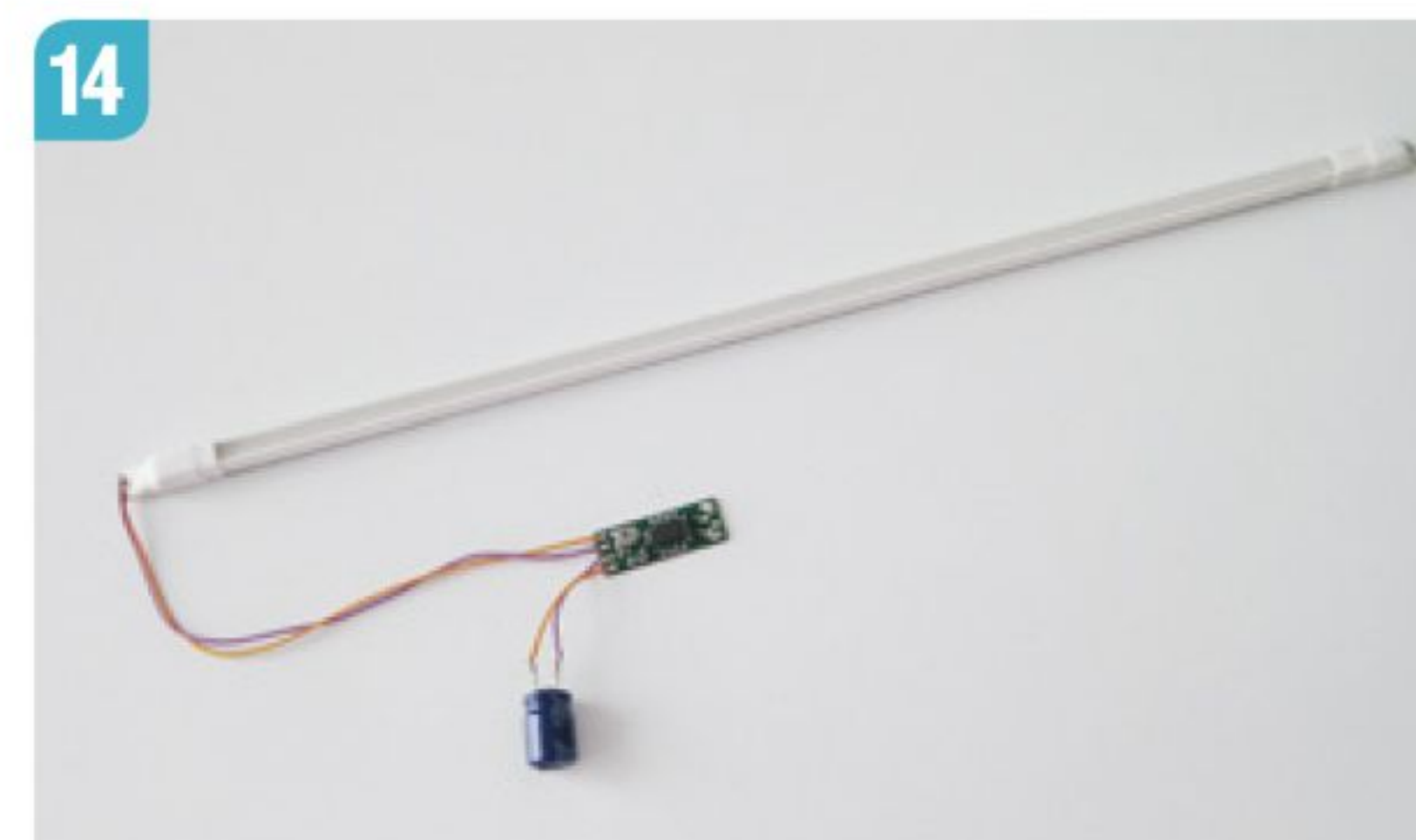
alles gewoon werken zolang de beide koprijtuigen op de rails staan. Voor het plaatsen van de vierpolige koppeling verfde ik een stukje van de vier draden wit, blauw of rood, afhankelijk van de koppelingspool waar ze op zijn aangesloten. Alle draden zijn immers zwart waardoor ze lastig zijn te onderscheiden. Vervolgens plaatste ik de koppeling in de NEM-schacht, waarbij de draden met een stukje isolatietape op de schacht zijn vastgeplakt. Dit dient als trekcontasting bij het uitzwaaien van de koppelschacht tijdens het rijden. De

6. Voorbeelden van stroomgeleidende koppelingen. Links de vierpolige koppeling van Heljan, rechts de tweepolige van Viessmann. **7.** De zwarte draden van de stroomgeleidende koppeling worden voorzien van een markering om ze te kunnen onderscheiden. De koppeling die aan de voorzijde van het rijtuig zal komen krijgt een lichtgrijze stip. **8.** De zwarte draden van de stroomgeleidende koppeling worden voorzien van een witte, gele of blauwe kleur om ze te kunnen onderscheiden. **9.** De draden van de stroomgeleidende koppelingen komen uit op printplaatjes in de bak. **10.** De printplaatjes zijn met elkaar verbonden met gele, blauwe, rode en zwarte draden. **11.** Een rijtuig met gemonteerde stroomgeleidende koppeling.

draden worden door de gaten naast de kortkoppelmechanismes in de rijtuigbak geleid waar ze eindigen op kleine printplaten die op de rijtuigbak zijn gefixeerd. Vandaar leiden strak gespannen witte, blauwe, rode of zwarte draden naar eenzelfde printplaat aan de andere kant van de rijtuigbak. Zo hebben de draden bij de koppeling voldoende bewegingsvrijheid, maar zit het in de bak mooi strak.

LED BAR

Het monteren van de ledbar is eenvoudig en wordt in een in kleur uitgevoerde handleiding uitgelegd. De lichtgeleider, de U-profielhouder en de printplaat die moet worden opgeplakt, sneed ik op de gewenste lengte af. Let op dat de lichtgeleiderzijde met de ingeslepen lijn (waar straks het licht uit schijnt) goed in de U-profielhouder wordt geplaatst. De leds werden aan beide zijden van de lichtgeleider gesoldeerd en met krimpkous afgedekt. De aansluitdraden van de ledbar gaan naar een aparte print, waar een elco van 220µF / 35V werd toegevoegd om knipperen van de verlichting bij slecht railcontact te voorkomen. Hierna was de ledbar klaar om in

12. Een rijtuig met gemonteerde stroomgeleidende koppeling. **13.** De vier ongemonteerde ledbars, een duidelijke montagehandleiding wordt meegeleverd. **14.** Een gemonteerde ledbar. **15.** Door de ledbar op de bak te plaatsen, kan het dak eenvoudig worden afgenomen en wordt de bedrading in het rijtuig mooi strak gehouden. Met de potmeter op de printplaat kan de lichtsterkte worden ingesteld. **16.** Het uitboren van de sluitseinen. **17.** De sluitseinen bestaan uit twee leds van Ø 2,0 mm. **18.** De sluitseinen en de functiedecoder zijn geplaatst en aangesloten. **19.** De sluitseinen en de functiedecoder zijn geplaatst en aangesloten. **20.** Het dak kan weer worden teruggezet. De ledbar en de bedrading zijn uit het zicht in het dak weggewerkt.

het rijtuig te plaatsen en aan te sluiten. Daar ik het handig vind om het dak voor onderhoud afneembaar te houden en de bedrading in het rijtuig strak wil hebben, monteerte ik de ledbar niet in het dak, maar op de rijtuigbak. De er naast geplaatste print van de ledbar werd verbonden met de gele en blauwe draad via de eerder in de rijtuigbak geplaatste printplaatjes. De elco is verstopt in een toilet. De tussenrijtuigen waren hiermee gereed. Bij beide koprijtuigen diende echter nog wat te gebeuren.

Bij het voorste koprijtuig verbond ik de draden van de stroomafnemers met de rode en zwarte draden die van de vierpolige koppeling afkomen via de printplaatjes op de rijtuigbak. Daarmee was dit koprijtuig gereed. Bij het achterste

koprijtuig, in mijn geval het bagagerijtuig, deed ik hetzelfde. Aangezien dit rijtuig altijd achteraan zal rijden heb ik hier sluitseinen in geplaatst. Met een boortje van 2,0 mm boorde ik de imitatie sluitseinen voorzichtig open. Twee leds van Ø 2,0 mm werden met een pootje aan elkaar verbonden. Om lichtlekage tegen te gaan zijn de led-zijkanten zwart geverfd. De ontstane lampunit plaatste ik daarna klemmend in de lampopeningen in de rijtuigbak en fixeerde het met wat zwarte verf.

DECODER

Nu alle verlichting en bedrading op hun plek zat, kon de decoder worden geplaatst. Hiervoor gebruikte ik de Digikkeys Nano-functiedecoder V2.0 (artikel

80.015). Een fijne, kleine maar wel sterke decoder, die je goed weg kunt stoppen. Ideaal voor het aansturen van (binnen) verlichting. In het bagagerijtuig was een geschikt plekje voor de decoder snel gevonden. De rode en zwarte voedingskabels van de decoder verbond ik met de printplaatjes op de rijtuigbak waar al eerder de draden van de stroomafnemers op waren aangesloten. De gele schakeldraad en blauwe terugleiderdraad verbond ik eveneens met die printplaatjes, waarmee ze in verbinding kwamen met de ledbar in het rijtuig, en via de elektrische koppelingen ook met de ledbars in de aangekoppelde rijtuigen. Tot slot soldeerde ik aan de witte schakeldraad de kathode (min), en aan de blauwe terugleiderdraad de anode (plus) van de

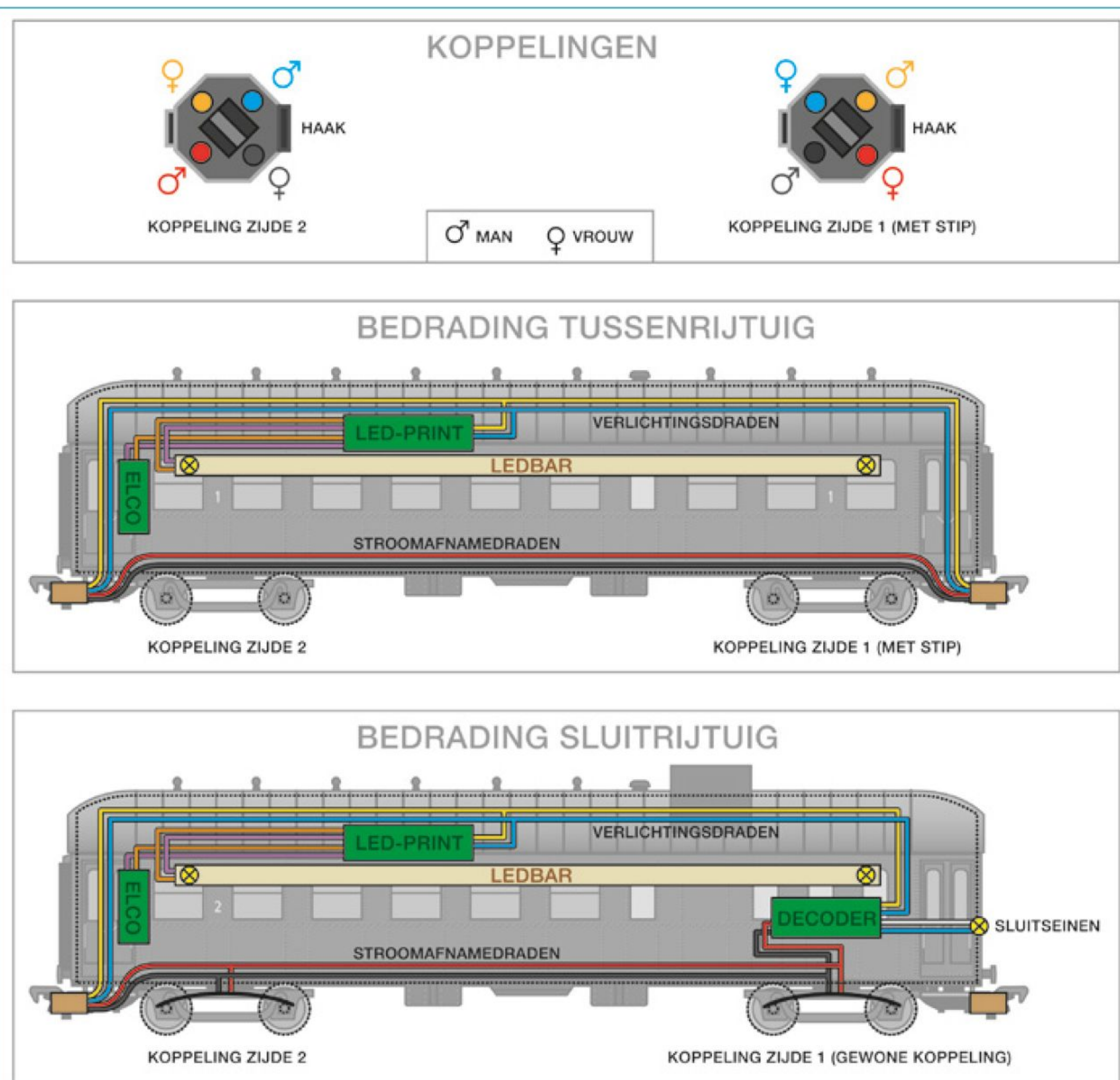

Doordat het rijtuig is voorzien van binnenverlichting vallen het interieur en de reizigers goed op.

sluitseinenleds, evenals een weerstand op van 10k ohm. Nu de inbouw gereed was, kon de functiedecoder worden geprogrammeerd, zodat met één functietoets de sluitseinen konden worden ingeschakeld en met een andere functietoets de binnenverlichting van het rijtuig én alle aangekoppelde rijtuigen. De lichtsterkte van de afzonderlijke ledbars diende nog te worden ingesteld want deze zijn standaard erg fel. Omdat ik geen rijdende lampionnen wil, werden de potmeters op de ledbar-printplaatjes daarom behoorlijk terugschroefd. Nadat de daken weer op de rijtuigbakken teruggeplaatst waren, konden de rijtuigen worden ingezet. Dit tot grote tevredenheid van de reizigers in 1:87 die nu eindelijk ook in het donker hun krant of boek kunnen lezen.

Info

LED-bar digitaal, golden white led, artikelnummer LB301-DIG-G (1 stuk), LB304-DIG-G (4 stuks)
www.brelec.eu
www.ilightshop.com
www.phildie.nl/Phildie/brelec-interieurverl.htm
 Functiedecoder Nano-functiedecoder V2.0, www.digikeys.nl

Boven: vooraanzichten van de stroomgeleidende koppelingen met de vier polen. Midden: bedrading tussenrijtuig. Onder: bedrading sluitrijtuig, deze is grotendeels identiek aan het tussenrijtuig maar heeft daarnaast een decoder en slechts aan een kant een stroomgeleidende koppeling en stroomafname-draden via de draaistellen.

MODEL TREIN EXPO ON TRAXS!

KLEIN ONTMOET GROOT IN HET SPOORWEG-MUSEUM

Van 10 t/m 12 maart is het tijd voor On Traxs! Tussen de grote locomotieven in het Spoorwegmuseum in Utrecht zijn op deze modelspoorbeurs de mooiste modelspoorbanen van Europa te bewonderen. Deze dagen zijn niet alleen leuk voor treinliefhebbers, ook voor gezinnen met kinderen heeft het evenement veel te bieden! Kaartjes zijn te koop via www.spoorwegmuseum.nl. Natuurlijk is Railhobby ook aanwezig. U vindt ons op het mediaplein, ook zijn er momenten voor een meet & greet met de redactie van Railhobby. We ontmoeten u graag!

www.spoorwegmuseum.nl

Scan de code en bekijk het filmpje online.

VIDEOOVERSLAG NEURENBERG

Deze uitgave van Railhobby staat helemaal in het teken van de speelgoedbeurs in Neurenberg. Naast het uitgebreide verslag dat begint op pagina 38, vindt u op www.railhobby.nl/nieuws een videoverslag van deze fantastische dagen! Ook zeker leuk om eens te bekijken.

www.railhobby.nl/nieuws

KOMENDE MODELSPORBEURZEN

We kunnen er geen genoeg van krijgen, al die leuke en drukke modelspoorbeursen. Gelukkig is het seizoen weer begonnen! Ga bijvoorbeeld op 18 en 19 maart naar de modelspoorbeurs in Zutphen. Dit is het grootste Internationale Modelspoor Event in het oosten van het land.

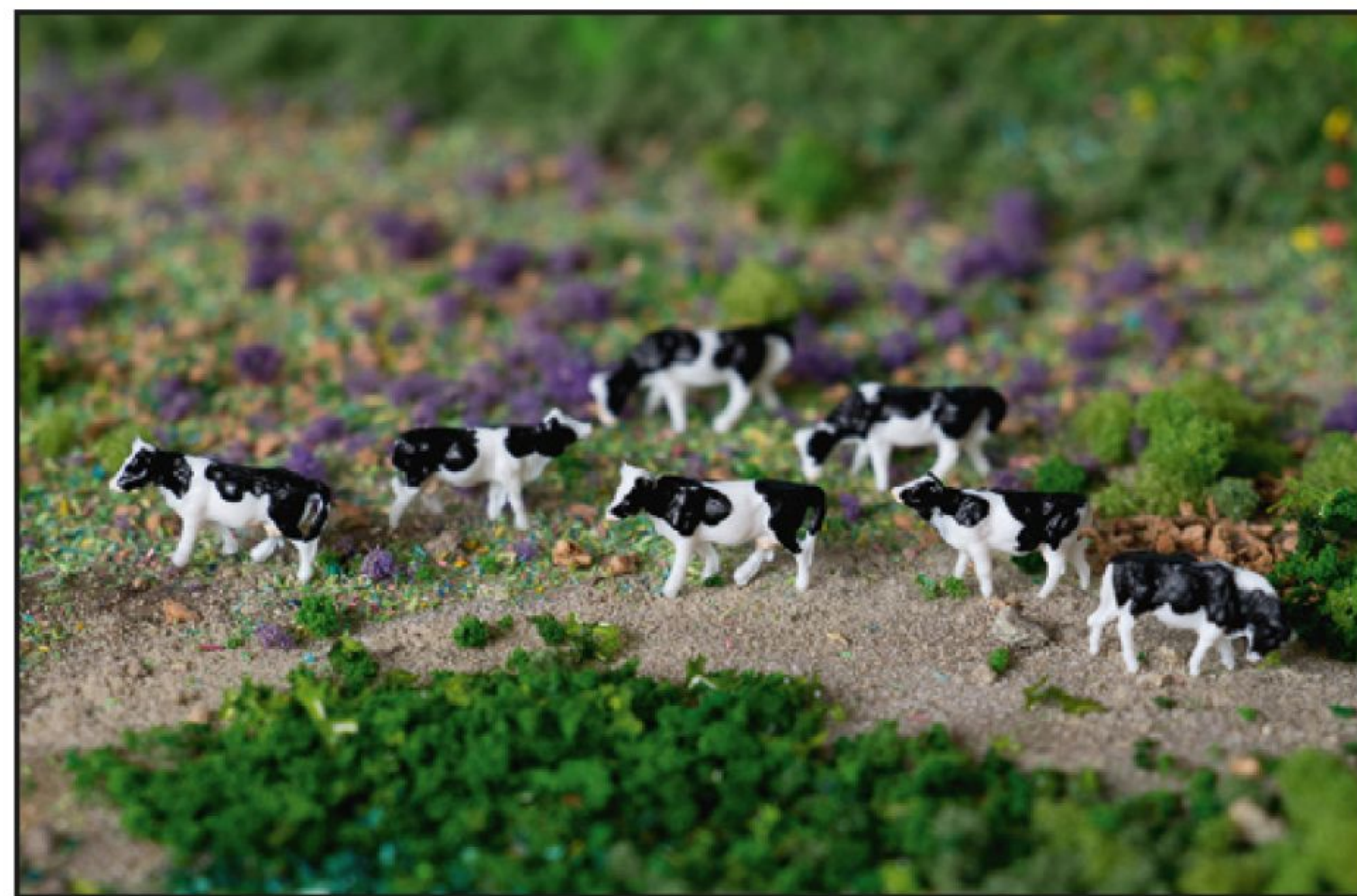
Gaat u op 19 maart, dan kunt u profiteren van € 2,- korting via www.railhobby.nl/modelspoorbeurszutphen. Of neem

een kijkje op de Modelspoorbeurs in de Jan Massinkhal in Nijmegen op zaterdag 26 maart. Een maand om er eens op uit te gaan dus!

HANDGESCHILDERDE KOEIEN - VERKRIJGBAAR VIA DE WEBSHOP

Holstein-Frisian bonte koeien zijn de meest voorkomende melkkoeien van Nederland, maar ook wereldwijd! Oorspronkelijk komen ze uit Friesland en ze zijn geliefd om hun hoge melkproductie. De N Spoor koeien hebben, net zoals de echte koeien unieke vlekken, gekleurde neuzen en uiers. Voor 388 laat Geke zien hoe ze deze koeien beschilderd, maar ze zijn ook gewoon te bestellen via www.hobbyou.nl/koeien.

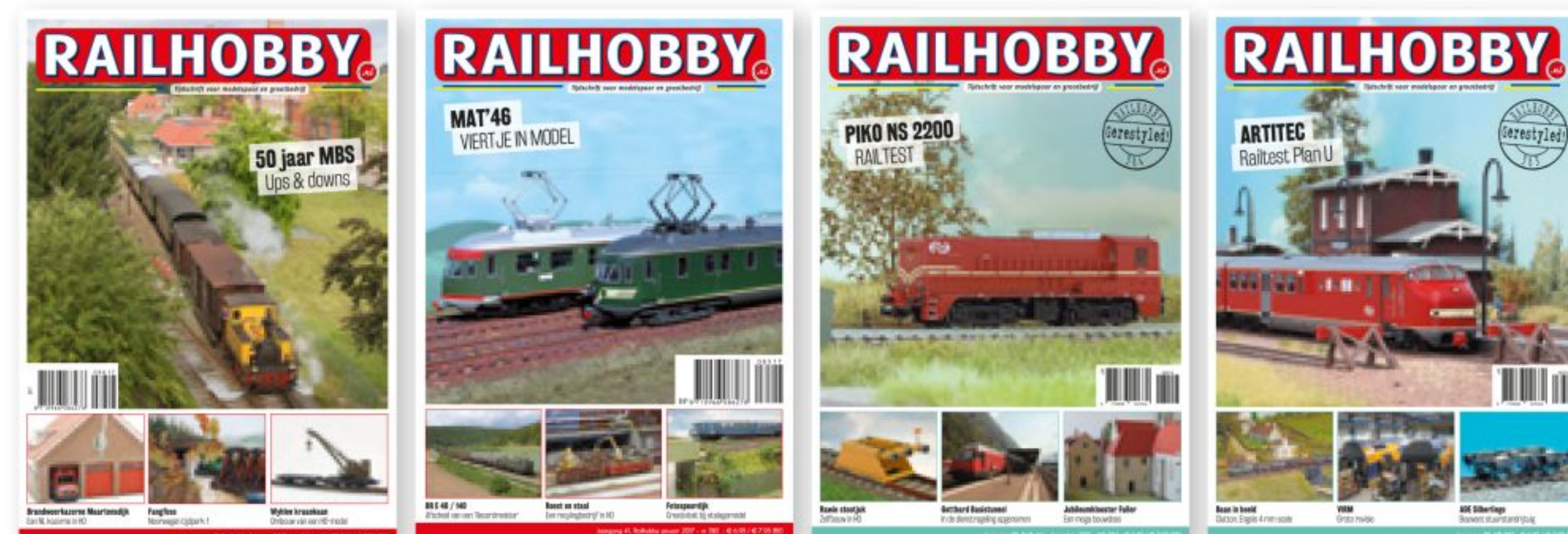
RAILHOBBY PROJECTEN, MAAK UW VERZAMELING COMPLEET!

De afgelopen twee jaar zijn er drie Railhobby Projecten verschenen: Railhobby Projecten - Over Stad en Landschap, Railhobby Projecten - Over Industrie en Landschap én Railhobby Projecten - Over Baan en Bouw. Heeft u één van deze special gemist? Kijk snel op www.hobbyou.nl/railhobby! Hou de website en de Facebookpagina van Railhobby in de gaten, want in het najaar van 2017 komt er een nieuwe Railhobby Projecten uit!

www.hobbyou.nl/railhobby

UITGAVE VAN RAILHOBBY GEMIST?

Bestel ze dan alsnog via hobbyou.nl/railhobby

Stoomloc L-3535 van de Oekraïense spoorwegen rijdt op 29 september 2016 door het fraaie Karpatenlandschap tussen Woronenko en Worochta.

LOC L-3535 GEEFT DE OEKRAÏNE EEN EIGEN WERKELIJKHEID

‘Eén brok **onverzettelijkheid**’

Imponerend. Dat is het eerste woord dat te binnen schiet als je met de L-3535 wordt geconfronteerd. Een exponent van de meest gebouwde Russische stoomloc. In het westen van Oekraïne wordt ze af en toe opgestookt voor een extra rit. Op de rookkastdeur prijkt nog steeds de rode ster.

Met een machtig ritme, met een aanzwellend exhaust-staccato, komt ze door een boog aangereden, de grote stoomlocomotief die is getooid met het nummer L-3535. Massief en enigszins log, zeg maar gerust lomp. Eerder lelijk dan mooi, een niet te missen

verschijning. Pure kracht gepaard aan doorzettingsvermogen. Eén brok Russische onverzettelijkheid. Nee, een subtiel creatie is ze bepaald niet, met die hoge ketel en de Boxpok-wielen. Maar dat hoeft ook niet. De van origine Russische serie was

immers niet ontworpen om er schoonheidswedstrijden mee te winnen. De serie L was bedoeld om na de Grote Vaderlandse Oorlog, Velikaja Otetsjestvennaja voina, zoals de Russen de Tweede Wereldoorlog bijna koesterend noemen, een substantieel deel van het zware goederenverkeer voor haar rekening te nemen. Al was ze zo ontworpen dat ze ook inzetbaar was voor de reizigersdienst.

De geschiedenis van deze serie gaat terug tot 1942. De Sovjetunie heeft sinds de inval van het Duitse leger op 22 juni 1941 grote verliezen geleden. Qua mensen en materieel. Operatie Barbarossa veroorzaakt een ongekennde schokgolf door het immense land. De Duitse horden hebben vrij spel in het oosten dankzij een blanco volmacht van Hitler. Ook de Russische spoorwegen worden niet gespaard. Veel breedspoortrajecten worden door Duitse spoorwegtroepen veranderd in normaalspoor, de spoorwijdte wordt ingekrompen van 1524 tot 1435 mm. Dan kunnen de militaire treinen van de Reichsbahn gewoon doorrijden. Veel Russische locomotieven zijn na de inval in handen van de vijand gekomen. Aanvullende exemplaren zijn hard nodig. Omdat de fabriek van Kolomna, een van de bekendste Russische bouwers van stoomlocomotieven als gevolg van de oorlog inmiddels was herbouwd, kon het idee voor een nieuwe Russische loc in het tweede oorlogsjaar daadwerkelijk ter hand genomen. Uitgangspunt was de vooroorlogse serie FD, een beproefde loc met de asindeling 1'E1' die op 31 oktober 1931 werd gepresenteerd. Kolomna kon tot 1942 alleen locs met een platenframe bouwen, gelet op de zware treinen die na de oorlog moesten worden gereden waren machines nodig met een sterker buizenframe. Die waren veel robuuster. Bij de herbouw en de inrichting van de Kolomna fabriek werd alvast rekening gehouden met het feit dat dergelijke frames moesten kunnen worden gemaakt.

SERIE L

De ontwerpers van de serie L, het eerste type dat na het einde van de oorlog zou worden gebouwd, keken bij het ontwikkelen van de nieuwe machine naar plannen van een experimentele FD die was voorzien van een grotere oververhitter dan tot dan was toegepast. Die constructie zou tot een besparing aan brandstof tussen de 7 en 18 procent moeten liggen. De oorlog gooide echter roet in het eten, de plannen kwamen in de onderste la terecht. Pas in 1952 zag de als zodanig gebouwde FD21-3128 het levenslicht. Proefritten bij Lugansk gaven aan dat het een succesvolle constructieverandering was. Omdat de toekomst echter aan de diesel- en elektrische tractie was, stierf het project een voortijdige en roemloze dood.

Hoe dan ook, de nieuwe loc die als serie L te boek zou komen te staan, moest in elk geval over een zo rendabel mogelijke ketel beschikken. Voor zover je daar bij stoomtractie over kunt spreken. Dus werden de ketels gebouwd naar het idee van constructeur Sergei Syromjatnikow. Die worden gekenmerkt door een hogere temperatuur van het voedingswater, met een ho-

1. De lijn Rachow - Kolomea kent vele kunstwerken. Loc L-3535 is met een goederentrein onderweg bij Lasetchina, 29 september 2016. **2.** In de buurt van Worochta gaat de goederentrein met loc L-3535 vloeiend op in het fraaie landschap, 2 oktober 2016. **3.** Deze twee 'Baboeschka's' hebben meer oog voor de spullen die ze op de markt hebben gekocht dan voor een vervoermiddel waarmee ze groot zijn geworden. Station Woronenko 29 september 2016.

Door de ontluikende herfsttopen biedt de oostelijke Karpaten een fraaie aanblik als loc L-3535 dit landschap doorsnijdt. Jamja, 30 september 2016.

gere temperatuur van de verbrandingslucht en met een hogere temperatuur van de oververhitte stoom. Het rendement werd daar positief door beïnvloed. De opvolger van de serie L, de die volgens dezelfde principes werd gebouwd, gold met een rendement van 9,3% als de beste Russische stoomlocomotief, uit economisch oogpunt.

Kolomna had de eer het prototype te mogen leveren omdat chef constructeur, Lew Lebedjanski, met zijn team het winnende ontwerp had ingeleverd. Op 5 oktober 1945 verscheen de eerste machine op de rails. Dat de Russen snel een goede loc konden bouwen was al eerder bewezen. De eerste exponent van de serie FD ontstond na 170 dagen. Aan het ontwerp werd tijdens de seriebouw nauwelijks iets gewijzigd. Met dien verstande dat ze vanaf 1940 van een oververhitter werden voorzien. Twee jaar later eindigde de productie van de FD.

Het prototype van de nieuwe loc kreeg de naam, Pobeda, dat overwinning betekent; de uiteindelijke zege op Nazi Duitsland. De nieuweling, een tweecilinder met de asindeling 1'E2', werd uitvoerig getest op de lijn Kolomna-Rybnoje. Bij een maximale snelheid van 80 km/h begon de loc aardig te slingeren, voor een goederentreinmachine geen onoverkomelijk euvel. De zware machine was tijdens die proefritten voorzien van het nummer 32. Later werd dat veranderd in -0001. Doordat de loc aan alle verwachtingen voldeed, werd het ontwerpbureau van Lew Lebedjanski onderscheiden met de Stalin-prijs, een prestigieuze onderscheiding in die dagen. Daarom werden de locs van deze serie na een officieel besluit van de communistische partij aangeduid met de letter , L, naar Lebedjanski.

De RŽjD, de Rossiejskije zjeleznje dorogi, Russische staatspoorwegen, bestelden in totaal 4199 stuks van dit nieuwe type loc. Drie fabrieken werden ingeschakeld bij de bouw. Behalve het reeds genoemde Kolomna zagen deze machines ook het

levenslicht bij Lugansk en bij locomotiefabriek Brjansk. Kolomna leverde 1762 locs, Lugansk met 2048 stuks de meeste terwijl Brjansk tekende voor 389 exemplaren. Zoals ook bij andere Russische locseries, waar bij de bouw meerdere fabrieken betrokken waren, was er geen sprake van een doorlopende nummering. De loc die in 1955 als laatste werd gebouwd, bezat het nummer -5307. Er was ook nog een experimentele L, de K-4276 die door Lugansk was gebouwd. Die machine werd echter niet door de toenmalige SŽD overgenomen.

Zoals gememoreerd was de serie L een succesnummer. Het feit dat ze een vermogen hadden van 2200 pk zal daar ongetwijfeld aan hebben bijgedragen. De locs werden nagenoeg overal in de Sovjetunie ingezet, tot de voormalige Baltische staten toe. Het was een simpele twee cilinderloc die gemakkelijk in onderhoud was. Ze hadden net als de meeste andere Russische stoomlocomotieven een grote, vierassige tender die of een kolenbak bezaten of een grote tank voor de oliestookinstallatie. Het voorste loopwiel was onder gebracht is een zogeheten Bisseldraaistel. Dat impliceerde dat de beide voorste loopwielen in de bogen radiaal instelbaar waren. De derde as gold als koppelas. Indrukwekkend waren de afmetingen van het rooster in de vuurkist, dat bedroeg zes vierkante meter. Ongekend groot voor een stoomloc.

In weerwil van hun prestaties waren de locs van de serie L geen lang leven beschoren. Diesel- en elocs stonden te dringen om hun diensten over te nemen. Eind jaren zestig, begin jaren zeventig was het gros alweer bij de diverse hoogovens beland. Een aantal kwam met locs van de series E en TE (omgespoorde ex Deutsche Reichsbahn 52'er) terecht in zogeheten strategische reservedepots. Om hun conditie op peil te houden werden deze goed geconserveerde machines - die in principe met de schoorsteen richting westen stonden - op gezette tijden onder stoom

Een oude stenen spoorbrug flankert een stalen overspanning tussen Woronenko en Worochta. Links van de door L-3535 getrokken goederentrein bevindt zich een wachthuisje voor de dienstdoende militaire bewaker, 29 september 2016.

gebracht. Tevens reden ze een aantal ritten met goederentreinen alvorens weer koud te worden opgeborgen voor slechte tijden. In Jerike bijvoorbeeld, een plaats in de vroegere USSR, was zo'n depot dat als belangrijk militair object werd gezien. Het complex was omheind met een hoge afzetting van prikkeldraad. Bij de gesloten poort stonden bewapende wachtposten. De machinistenhuizen waren dichtgemaakt met houten planken voor de ramen, bepaalde ketelappendages waren afgedekt, lampen verpakt en delen van het drijfwerk gedemonteerd.

Andere reservedepots waren iets makkelijker toegankelijk. Met name toen de periode van Glasnost en Perestrojka zich had aangediend. Niet lang na het uiteenvallen van de Sovjetunie werden deze locaties opgeheven en kregen diverse locs een museale bestemming. De rest ging alsnog een roemloos einde tegemoet, ze werden gesloopt. Tijdens de extra ritten in het kader van 'Karpatendampf' die van 28 september tot 3 oktober 2016 door de Duitse stoomliefhebbers Stefan Lohr en Henry Riedel in het zuidwesten van de Oekraïne, de oostelijke Kar-

4. Robuust en betrouwbaar, dat zijn de kernwoorden van de serie L die tussen 1945 en 1955 werd gebouwd. Station Worochta, 1 oktober 2016. **5.** Loc L-3535 staat op 1 oktober 2016 in station Worochta gereed voor vertrek.

paten, werden gehouden, fungeerde de L-3535 als trekkraft. Deze machine was afkomstig van de spoorwegdirectie Lviv, ooit bekend als Lemberg. In die stad bevindt zich een rechthoekige museumloods met een draaischijf. De eerste rit werd op 29 september gehouden tussen Kwasny en Worochta. Daarna werd nog gereden tussen Worochta en Kolomea, Deliatyn-Woronenko terwijl op de laatste dag, 2 oktober, een rit was ingelegd tussen Yaremcha en Jasnja. Het weer werkte alle dagen mee. Na elke dag werden de herfsttinten manifester. De loc hield zich redelijk. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de trein tussen de fotolocaties werd opgedrukt door een diesel van de Oekraïense spoorwegen. Aan de automatische klauwkoppeling, een

De wereld lijkt in orde als loc L-3535 op 2 oktober 2016 met een goederentrein langs Jasiinja rolt. In het oosten van de Oekraïne ziet de werkelijkheid er echter heel anders uit.

gangbare koppeling in de voormalige Sovjetunie, hing een trein van een negental bruine, vierassige open wagens. Gelukkig niet voorzien van eigentijdse graffiti. Een fenomeen dat nog wel eens opduikt bij oud materieel.

FOTOLOCATIES

Het bedienend personeel toonde zich zeer coöperatief bij fotolocaties. Een zwarte pluim? Dat kon worden geregeld. Een witte pluim? Idem dito. Bij tussenstops werd regelmatig een poetsdoek over de rode drijfwielen gehaald. Er zijn fotoritten geweest waar het personeel zich heel wat minder meegaand toonde. Onderweg was niets van de spanning te ervaren die in het oosten en zuiden van de Oekraïne merkbaar is. In het zuidwesten van het land is de oorlog ver weg. Hier geldt ook geen negatief reisadvies van het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken. De bewoners zijn vriendelijk en belangstellend. Ze zijn zich blijkbaar bewust van het feit dat het desondanks bijzonder is dat een klein groepje stoomliefhebbers in deze roerige tijden aandacht besteed aan hun verscheurde vaderland.

In het stadje Jasiinja ging blijkbaar de mare rond dat zich aan boord van de extra trein - de fotografen werden in een aparte begeleidingswagen meegenomen - een hoogwaardig gezelschap bevond.

6. Terwijl de nacht de zeggenschap van de dag overneemt maakt loc L-3535 een tussenstop in Mikulizyn, 1 oktober 2016. **7.** In de vroege ochtend van vrijdag 30 september 2016 presenteert loc L-3535 zich nabij Worochta op haar best voor de fotografen.

schap bevond. Daarom stond bij het binnenlopen van de trein op het perron een officieel gezelschap klaar, compleet met jong zangkoor. Hier was duidelijk sprake van miscommunicatie. Maar iedereen liet zich desondanks van zijn of haar beste kant zien. Want ja, als buitenlanders met de Ukrajinski Salisnyzi (de Oekraïense) spoorwegen naar Jasiinja reizen, dan is dat hoe dan ook bijzonder. Hoe leuk kan een stoomreis door Oekraïne zijn? En boeiend was die trip. Het bergachtige landschap, de aanwezigheid van gedateerde spoorweginfra, een authentieke stoomloc, aardige mensen en goedkope wodka (je moet volgens traditie minimaal drie glaasjes drinken als je aan één exemplaar begonnen bent). Het was een memorabele trip die in september 2017 wordt herhaald met een vijfassige stoomloc van de serie E. Jammer dat de draaischijf in Kolomea niet functioneerde. Daardoor kon een rit op de zijlijn Deliatyn - Kolomea niet door-

Een boer wacht geduldig met zijn koeien tot loc L-3535 voorbij is gereden. Het plaatje ademt een jaren vijftig sfeer uit. Worochta, 1 oktober 2016.

gaan. Van de serie L zijn behalve de kolengestookte L-3535 die begin van deze eeuw buiten dienst in Tschernowitz stond, diverse andere locs bewaard gebleven. Een aantal in musea, weer andere als monument bij een station. Of neem de L-3516 die in Smolensk werd gerestaureerd en in 2006 ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de sportclub Lokomotiv op een sokkel bij het stadion in Cherkizovo werd geplaatst. Het onvolprezen Russische propagandablad Sputnik wijdde er een groot artikel aan. Andere machines zijn onder meer de L-2298 (Sint Petersburg), L-1587 en L-1754 in Moskou, L-4657 (Port Baikal) en de L-1646 die heeft dienst gedaan van 1951 tot 1967 en nu in het Estse spoorwegmuseum in het kuuroord Haapsalu staat. Het fraaie (eind)station dat nu als spoorwegmuseum fungeert werd in 1905 geopend. Een museum dat een bezoek waard is al ziet de L-1646 door achterstallig onderhoud er tegenwoordig wat bleekjes uit.

Overigens heeft ook het prototype -0001 de snijbranders overleefd, net als de -0054, die eveneens als gedenkteken aan de tijden van weleer herinnert. De -2344, -3653, -3494 en -2057 zijn rijvaardig en worden op gezette tijden in Rusland voor extra treinen ingezet. Daar had constructeur Lew Lebedjanski in 1945 niet van durven dromen.

- 8.** Deze koe heeft geen enkele aandacht voor de goederentrein die op 29 september 2016 langs Worochta rijdt. **9.** L-1245 staat goed geconserveerd in een reservedepot in Jerike, 6 juni 1990. (foto Guus Ferrée) **10.** Met een sleep platte wagens rijdt loc L-3535 op 30 september 2016 door station Worochta.

De volgende uitgave van Railhobby, RH388 2017/04, verschijnt circa 4 april 2017

De redactie behoudt zich het recht voor deze Preview vanwege actualiteit te wijzigen of te verplaatsen.

Buitenlust

Modelbouwer Huib Maaskant presenteert zijn nieuwste creatie. Een Nederlandse baan in optima forma in schaal 0.

Gooise trambak

Modelbouwer en tramrestorator Thonis van der Weel bouwt van een wagenbak van de Gooische Stroomtram een noodwoning.

Koeien schilderen

Geke van Petegem doet niet anders, in H0. Lakenvelders, Mrij, Blaarkoppen, Herefords maar ook Witriks en Braunvieh.

Sloop Plan V

HKS Metals sloopt in de Amsterdamse Westhaven Mat'64 op deskundige wijze. Bruno Batenburg en Myron van Ruijven brengen de ontmanteling in twee afleveringen in beeld.

RAILHOBBY
Tijdschrift voor modelspoor en grootbedrijf

Scala Publishing B.V. Postbus 38, 3800 AA Amersfoort, tel. 033-4892900, redactie@railhobby.nl, www.railhobby.nl

PRINT & ONLINE
SCALA
PUBLISHING

Uitgever Ashja Bosboom-Fetvacian **Hoofdredactie** Karst Drenth **Eindredactie** Dolf Heibloem **Redactie** Chris van Diesen, Guus Ferrée, Myron van Ruijven, Ton Oosterom **Verder werkten aan dit nummer mee** Rob Blom, Sevrien Ferrée, Hans Koning, Gunter Kuschy, Hans van Lith, Martin Menke, Marc Nijhof, Maarten de Regt, Eric Salleveld, Thonis van der Weel, Jürgen Wiskow

Redactieadres Postbus 38, 3800 AA Amersfoort, tel. 033-4892900, redactie@railhobby.nl, www.railhobby.nl **Merkcoördinator** Joukje Groot **Media advies** Nicole Kokje, 033-4892919, sales@scalapublishing.nl **Abonnementenadministratie** 033-4892910, (bereikbaar op maandag, donderdag en vrijdag 9-17 uur), abonnementen@scalapublishing.nl **Jaarabonnement** Een jaarabonnement print+online kost € 66,-, in België € 77,-, in overige landen € 98,-. Een print jaarabonnement kost € 55,45, in België € 64,-, in overige landen € 82,-. Een online jaarabonnement kost € 26,90 per jaar. Bij betaling d.m.v. factuur geldt € 2,50 toeslag. Prijs wijzigingen zijn te allen tijde voorbehouden. Machtigen kan via abonnementen@scalapublishing.nl of www.scalapublishing.nl/machtigen. Alle prijzen zijn incl. BTW. Het abonnement kan elk gewenst moment ingaan en loopt tot wederopzegging **Losse nummers** Nederland € 6,95, België € 7,95 **Verschijningsfrequentie** 10 x per jaar **Vormgeving** PrePressStudio van de Wolfshaar, 033 - 480 54 55, www.studiowolfshaar.nl **Drukker** Koninklijke BDU **ISSN** 0165-4551

© Copyright 2017. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. AUTEURSRECHTEN VOORBEHOUDEN © Railhobby. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Railhobby c.q. de betreffende auteur. Alle inhoud is geschreven met de grootste zorg en in overeenstemming met de veiligheidsvoorschriften. De uitvoering gebeurt op eigen risico. Scala BV en/of haar werknemers aanvaarden geen verantwoordelijkheid. Railhobby wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Content uit Railhobby kan ook in andere talen of in Railhobby specials worden uitgegeven. Alle auteurs van bijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen, e.e.a. overeenkomstig het auteurshandboek en/of de inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de uitgeverij op te vragen. Railhobby heeft er al het mogelijke aan gedaan om rechthebbenden te benaderen.

MODELTRAIN EXPO ON TRAXS!

10-12 MAART 2017

KIJKEN, ZELF BOUWEN, RANGEREN
EN DE MAKERS ONTMOETEN!

STAP IN OP WWW.SPOORWEGMUSEUM.NL

spoorweg
museum
☺

Top nieuwigheid voor 2017.

Voor meer info en andere nieuwigheden verwijzen we naar de info-flyer,
verkrijgbaar bij uw dealer. Downloaden via www.loksound.be

www.modeltrainservice.com - www.loksound.nl

(nieuwe !) e-mail: contact@tsdbvba.be

Import:

T	S	D
train	service	donateur

Artitec®

Te koop bij uw winkelier | Schaal 1:87

Pec

We zijn begonnen met uitleveren van de Pec.
De eerste serie bestaat uit de versies met rode
bies, zowel Deukneus als Stroomlijn-varianten.
De versies met gele bies volgen over ongeveer
6 weken. Vraag ernaar bij uw winkelier.

Pec "Deukneus"

20.277.01 - P 8506, '37-'39, DC

21.277.01 - P 8506, '37-'39, AC

MTEP8502* - P 8502, '37-'39, Museum, DC

MTEP8502AC* - P 8502, '37-'39, Museum, AC

* Exclusief model voor
MODEL TREIN EXPRESS

Pec "Deukneus"

20.277.02 - 901, '50-'56, DC

21.277.02 - 901, '50-'56, AC

Pec Postwagen

20.278.01 - P 8521, '41-'50, DC

21.278.01 - P 8521, '41-'50, AC

Pec Postwagen

20.278.02 - 907, '50-'56, DC

21.278.02 - 907, '50-'56, AC

Plan U

Onze Plan U vindt zijn plaats op steeds meer modelbanen in Nederland. Zoveel zelfs dat sommige modellen bij ons al uitverkocht zijn. De volgende 4 varianten kunt u helaas niet meer bestellen: 21.352.01, 23.352.01, 21.354.01 en 23.354.01. Ook andere varianten beginnen schaars te worden. Reserveer uw exemplaar zolang het nog kan!

20.350.01	Plan U 115, rood "oerversie", DC Analooq, IIIc
20.351.01	Plan U 134, rood met logo, DC Analooq, IVa
20.352.01	Plan U 147, geel-grijs, DC Analooq, IVa
20.353.01	Plan U 139, rood met grijze deuren, DC Analooq, IVa
20.354.01	Plan U 113, geel-grijs, DC Analooq, IV
20.355.01	Plan U 128, geel-grijs, DC Analooq, IVb-V
20.356.01	Plan U 114, "museumversie", DC Analooq, VI

Diverse varianten zijn verkrijgbaar als wissel- en gelijkstroom-uitvoeringen met ESU LokPilot V4.0 M4 of ESU LokSound V4.0 M4 decoders. De bestelnummers veranderen dan als volgt:

21.XXX.XX	Plan U AC met Lokpilot V4.0 M4
22.XXX.XX	Plan U DC met LokSound V4.0 M4
23.XXX.XX	Plan U AC met Loksound V4.0 M4
24.XXX.XX	Plan U DC met Lokpilot V4.0 M4

Kijk op www.artitec.nl voor meer nieuws.

Artitec | Papaverweg 29b | 1032 KE Amsterdam | Tel +31 (0)20 435 00 50 | info@artitec.nl